

67/38

Proletaarse klassiwõidu VIII aastapäewaks

Fr. R. Kreuzwaldi nim.
Eesti NSV Riiklik
Raamatukogu
PE 4738

1917 -

- 1925

1917. AASTA. SOJARIISTADE ÄRAWOTMINE JUNKRUTELT
OKTOOBRIREWOLUTSIOONIS

**ЛЕНИНГРАДСКИЙ ГУБЕРНСКИЙ ОТДЕЛ
СОЮЗА
РАБОЧИХ ПИЩЕВОЙ и ВКУСОВОЙ
ПРОМЫШЛЕННОСТИ СССР.**

ЛЕНИНГРАД, набережная Красного флота, дом № 38,
комнаты 73—82. Телеф.: Президиум—558-18, общий—584-18.

Klassiwoitlus

KOM. INT. EESTI SEKTS. WÄLJAANNE. WASTUTAW TOIMETAJA H. PÖÖGELMANN

№ 67-68

7. NOWEMBRIL

1925

KAHEKSANDAKS AASTAPÄEWAKS

Kahtlemata on nii mõndagi teisiti läinud, kui meie seda arwasime ette näha wõivat kaheksa aastat tagasi. Wälja eraldudes sellest imperialistlisest sõjamõllust, mis laastas Euroopat 1917. a. sügisel, kuulutades lõppu sõjale sel silmapilgul, kus meil tegelikult enam wõimalustki ei olnud edasi sõdida ja sattudes sellega elukardetawasse seisukorda, ootasime ja lootsime meie, et meie üleskutsed sõja lõpetamiseks, meie ennastalgaw wõitlus töörahwa wabastamiseks, sedawõrd wastukaja leiawad Lääne-Euroopa töörahwamiljonite ridades, et sealne rewolutsiooni tõus meie esimesele murdlainele järgneb ja selle lõpule wiib, mida meie olime alanud, kuid mida meil üksinda raske näis olewat kinni pidada.

Kuid wæliinide raskusepunkt muutus: mitte wälisriikide jõud ei saanud meile elukardetawaks, vähemalt mitte otsekohe, waid meie kontrrewolutsioonilised jõud, mis wälisel rikkalikul toetusel küll seest, küll wäljast tööliste ja talurahwa wõimu katsusid murda. Ja wõitlus nende ollustega tuli lõpule wiia peaasjalikult oma jõududega. Selgus, et meie ise wisamad ja sitkemat olime wastu panema kui seda olime ennemalt arwanud, selle wastu aga Lääne proletariaat märksa kaugemale jäi oma toetusega kui seda olime oodanud ja siitamaani weel oma kodanlusega otsustawasse wõitlusse ei ole jõudnud astuda.

Meie sisemine jõud kandis lõpmata raske katse wälja ja päästis meid, päästis Suure Oktoobri wõidud. Kuid meie olime seejuures werest tühjaks jooksnud: meie ühiskondlise ja riiklise olemise aluspõhi — majandus — oli kohutawalt kannatanud, mõnes harus pea-

aegu täielikult hääbunud. Meie katsusime raudteedel tooreste küttepuudega elu sees hoida; tööstusest oli ainult kümnes osa järele jäänud ja kogu meie majanduse allik ja aluspõhi — põllumajandus — oli langenud. Meie olime wõitnud wæerindadel, kolmeaastase kangelasliku heitluse tagajärjel olime seestmistel kui ka wälistel waenlastel hambad hellaks teinud ja neil tahtmise wõtnud meie kallal edasi närida — vähemalt sekskorraks. Kuid majandusliselt olime kokku warisemas.

Ja kui siis järsu käänaku tegime oma majanduse poliitikas, kui nõndanim. uue majanduspoliitika teele astusime, kui hakkasime arwele wõtma, mis meil sel alal õieti järele jäänud, missuguselt aluselt ja missuguse materjaliga edasi ehitama peame hakkama, — siis oli küll wähe, wäga wähe neid, kes uskusid et meie wiie aasta pärast juba sellele tasapinnale oleme jõudnud, kust Wenemaa majandus imperialistlise ilmasõja algul järsult allamäge weerema hakkas. Kohutaw näljahäda, mille taolist mitte ainult et Wenemaa, waid kogu kultuurailm ei ole näinud ja mis meie esimesed ülesehitamise sammud täielikult halwas, meie algawas wäliskaubanduses suure puudujäägi tõi ja terwed maaosad raskelt ära laastas ja pödema pani, see kohutaw looduseõnnetus pani weelgi meeoleu langema ja tegi wäljawaated tumedamaks.

Agas, õnneks, ei läinud siingi elu nende wäljawaadete sihis. Meie majandusteadlased kinnitasid siis: ilma wälise laenuta ei saa meie kaul ajal jalgu alla. Ja meie tegime äärmisi jõupingutusi, et laenu saada. Ka siin jäi wäline abi — seekord majandusline — saamata ja teisest küljest oli siingi meie

seesmine jõud tugewam kui seda olime hinnanud. Kolme aastaga, mis meid koledast näljaaastast lahutab (ja nende hulgas oli üks veel osaline ikalduseaasta, mis meilt suuri ohwrid nõudis), oleme oma majanduse keskmiselt enam kui kolm korda nii kõrgeks tõstnud kui ta oma madalamal punktil oli ja loodame käesolewa majanduseaasta lõpuks teda sõjaeelse tasapinna lähedale wiia.. Sellejuures ei ole tähtis mitte ainult absoluutne kõrgus ise, waid ka see hoo-siht, see iseloom ja see tõusu kiirus, mis omane meie nõukogude ülesehitamise ajajärgu majandusele.

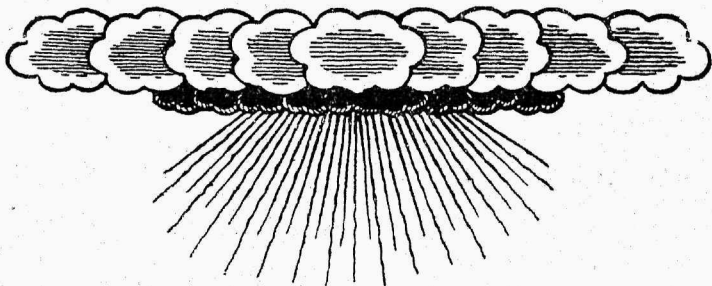
Meie ei ole oma põllumajandust — saagi ja külwipinna suuruse poolest — veel sõjaeelsele kõrgusele jõudnud tõsta, kuid meie oleme külasse wiinud tuhanded traktorid, oleme sinna juhtinud elektri, oleme seega toonud põhjaliku pööre põllupidamise tehnikasse, ja poliitika annab kindlustuse, et see edemisekiirus (tempo), mida wiimastel aastatel oleme näinud, ka eeltulewatel aastatel mitte ei vähene. Samasugune on lugu tööstuses, kus meie ennenägemata suure ehitusetöö ees seisame, mis samati kõige uuemate tehnikanoüete järele sünnib ja peale selle veel üleriiklise plaani järele, mis võimaluse annab tööwiljakuse edaspidisel tõstmisel kõiki asjaolusid ära kasutada.

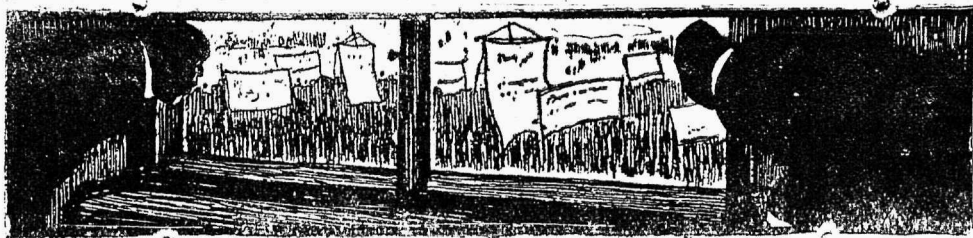
Kokkuwõttes leiame, et meie — kõigist puudustest, nõrkustest, raskustest hoolimata, mille all veel kannatame — nõukogudewõimu kaheksandal aastapäewal majandusliselt siiski palju kaugemale oleme jõudnud ja palju kindlamalt jalul seisame kui neil tingimistel, milles oleme arenenud, oleksime

loota wõinud. Ja põhioluliselt on see tõenduseks kuiwõrd eluwõimas ja eduwõimeline meie nõukogudekord on.

Kuid on veel üks asjaolu, mida nimetada tuleb ja milles samati üllatusi oleme läbi elanud — see on nõukogude-idee poole liikuw arenemine välismail. Juba eespool tähendasime lühidalt, et meie oma rewolutsiooniwõitluses teiste maade proletariaadilt seda otsekohest toetust ei saanud, mida ootasime. Aga meie panime selle asemel oma lootused Kominterni kiire kaswamise peale. Ja — üllatusime pisut, kui seal suurt puhastustööd tuli teha ja edenemise käiguhoos nagu seisak paistis tulewat. Aga sealgi oli arenemine sisuliselt sügawam ja tõsisem kui seda pealtnäha wagune ajajärk arwata laskis. Kes omal ajal jälgis seda jõupingutamist, mida Komintern toimetas Prantsuse kommun. partei waolejuhtimiseks, see oleks waevalt uskuda wõinud, et see partei juba tänawu sõja puhul nii kindlaste rewolutsiooniwõitluse joont suudab kinni pidada, nii mehise ja distsiplineeritult wälja astuda. Inglismaa töölisteriikumine ja wiimaste päewade nähtused Saksamaa parteis kõnelewad sedasama keelt. Lühidalt, ka rahwuswahelises töölisteriikumises on seesmine jõud tugewam ja eluwõimsam kui seda ajutiste languste ajajärgude puhul on tahetud uskuda. Ja sedamööda, kuidas siin kommun. partei oktoobri suure juhi jälgil oma seisukohte kindlustab tulewaste otsustawate wäljaastumiste puhuks, nii sammub proletariaat Lenini õpetuste põhjal kindlaste wastu oma Suurele Oktoobrile — Üleilmsele Oktoobrile.

H. P.

Miks nad ilma wastupanekuta alla andsid?

Kahaksa aasta eest wõtsid tööliste, maatameeste ja soldatite saadikute nõukogud Eestis ilma püssipauguta wõimu oma kätte. Kui kodanlus kuskil ähwardas wastu kakkata, siis ainult nagu seks, et seda näitlikumalt pakku põgeneda, niipea kui punakaartlased ja rewolutsioonilised soldatid sõjariistad kätte haarasid. Isegi Tartu oma parunite ja talusuurnjkkude poegade-üliõpilastega, isegi Wiljandisse kogutud hallparunite wõsudest tehtud ratsapolk waatas abitud pealt, kuidas senised orjad linnas ja maal walitsewaks klassiks tõusid, wabrikutes peremeesteks said, mõisad „üle“wõtsid“, wanad wallawalitsused laiali peksid. Nüüd on Sotsialistliste Nõukogude Wabariikide Liit 8 aasta kestwusel kogu maailma ära harjutanud sellega, et töölisteklasse walitseda wõib ja pealegi weel wäga hästi. Siis oli proletariaat walitsewa klassina nähtus, mille üle iga kodanline ajalehemees, iga kabaree kupleelaulja, iga wäikekodanline pilkesalmide taguja püüdis nalja wisata. Kodanlus püüdis ennast uskuma panna, et see kord üle kolme päewa kesta ei wõi. Kuidas wõiski niisugune riigiwõim tema arust püsti seista, mis kogu Wenemaal koos on „harimata“ töölistest ja weel vähem haritud talupoegadest, kelle eesotsas on põrandalt wälja pugenud „ässitajad“ wõi igast ilmakaarest kokku tulnud poliitilised põgenejad? Ehk kuidas on wõimalik niisugune Eestimaa, kus Tallinna Toompeal on wõimule pandud need, kes seni „mitte-tõsist ajalehte“ wälja andsid, kelle sõjariistus jõuks olid marssimises wilumata punakaartlased, kus Tartus on walitsusewõimu

eesotsas keegi endine „Waldhofi“ tööline Suuder, Wiljandis — sunnitöölt ilmunud Sihwer, Pärnus — jälle ikka tööline Kerres, Narwas — lipnik Daumann tööliste Tiimani ja Anniga. Kodanlus kinnitas igal uulitsanurgal ja uskus suurel määral, vähemalt püüdis ennast uskuma panna, et see kord seesmise jõuetuse pärast kokku wariseb. Nälja ja külma hädaoht, korralagedus walitsemises, raudteeliikumise täielik lagunemine, majanduslise tegewuse seisumajäämine ja sellega ühendatud tööpuudus, — kõik see seisis kogu Wenemaal silmapiiril ja ähwardas kodanluse arust tuua ülesaamatuid raskusi enamlasteparteile ja kogu töörahwawõimule.

Aga miks siis niisugusel silmapilgul Eesti kodanlus oma „iseseiswat wabariiki“ teostama ei rutanud? Miks Tõnisson siis ennast wastupanekuta laskis kinni wõtta ja sm Kingissepale lõmitades allkirja andis, et ta poliitilisest tegewusest lahti ütleb? Kas Tõnisson tõeste ära unustanud oli, kuidas ta juba 1905. aastal walgekaardi eesotsas isewalitsusele aitas „töölisi maha nottida ja maad „mässu“ eest kaitsta? Miks Päts nüüd mingit tegewust ei näidanud kodanluse sõjariistus jõudude organiseerimiseks? Miks tööerakond isegi enamlastega koos töötas (kohtutes, linnawalitsustes)? Kas need linna- ja maahallparunid, kes juba Saksa kindralite sissetungimisel weebruarikuul 1918. aastal töölisi ja maatamehi puua aitasid, 1917. a. oktoobrikuul tõeste lojaalsed, seadustruud olid nõukogudewõimu wastu?

Esiteks, Eesti kodanluse tugewamaks küljeks oli siis see, et ta oma nõrkust üsna õieti tundts. Töölisteklassiga ja sõjawäega wõitlust alustada oleks tõeste

* Teemandi sõnad töölistelehe kohta 1917. aasta kewadel, kui ta esialgul Tallinna miilitsa organiseerijaks oli.

pöörane jant olnud. Kodanlusel ei olnud õieti ühtegi ülemaalist erakonda. Tõnissoni eduerakond oli siis veel nõrgem, kui ta oli 1905—07. aastatel. Tööerakond oli alles saamisel. Maa-liidu hallparunid olid tegelikult muidugi olemas, kuid nende organisatsioon oli alles sündimata. Sõjaliste jõudude pooldest oli kodanlus veel wäetim. Kohe pärast weebruarirewolutsiooni läks ta ninameestel korda miillitsat peaaegu kõigis linnades ja maal oma kätte haarata. Kuid Tallinnas ajas nõukogu Teemantide ja Birkide politsei juba suwel laiali. Teistes linnades ei kujutanud see miillits mingit jõudu ja saadeti samati kergelt töörahwanõukogude käsul laiali. 1917. aasta kewadel asus kodanlus Eesti polkude organiseerimisele. Eesti soldatid ja madrused hääletasid selle kodanluse ettepaneku Tallinnas peaaegu ühel häälel maha;* aga see tähendas ainult seda, et kodanlus nüüd polkude asutamise, ajutise walitsuse loal, salaja läbi wiis. Aga selle jõu, mida kodanlus nõukogude wastu organiseerima hakkas, laotas ära lõppematu werepulg wäerinnal ja selle tagajärjel kaswaw rahutung; enamlastepartei kihutustöö wõitis parema osa neist sõjast tüdinenud, wäsinud ja rahu järele janunewatest soldatitest oma lipu alla. Sügiseks oli Eesti polkude soldatitest enamus walmis Tõnissoni ja Pätsi tääkide otsa pista.

Nagu kogu Wenemaa kodanlusel töölistele ja talurahwale midagi lubada ei olnud, mis neid kodanlisi erakonde toetama oleks, pannud, nii ei olnud ka Eesti kodanlusel ainustki hüüdsõna, mis rahwahulgad oleks sinimustwalge lipu alla wedanud, mitte ainustki abinõu näidata, mis sõjakoledustele oleks kohe wõinud lõpu teha, proletariaati ähwardawa nälja, tööpuuduse eestkaitsta. Wabrikud olid seisma jäämas, aga misugune tööline uskus, et neid kodanlus jaksab ja tahab käima panna? Maa-töörahwas ootas põnewusega, et nüüd teoks saab maade ärawõtmise mõisnikkult, mis juba 1905. a. saadik tema silma ees seisis, mille ümber keerlesid

kogu maatöörahwa mõtted 1917. a., aga kas tegi ükski kodanlistest erakondadest siis suudgi lahti, et otsekohest mõisa-, kiriku- jne maade töörahwa kätte wõtmist soowitada? Wilets sündmuste sabas traawimine, halenärune enamlastepartei materdamine ja laimamine, abitud kattede soldatise tööliste wastu ässitada, mõni lame lause „emakeele“ kaitsmisest ja maksmapanekust, mille enamlasted juba tegelikult maksma panid, kollitamine sakslaste pealetungimisega, millele kodanlusel muud midagi wastu seada polnud kui alandlik kumardus raudkiiwrite ees, — niisugune „tegewuskawa“ ei wõinud hulkade nõudmisi rahuldada.

Teiseks, kodanlus ja wäikekodanlus ei olnud omawahel veel kokku laulnud, missugune kuju nende arust „Eesti isamaale“ anda tuleks. Parempoolsetes ringkondades kaswas „iseseiswuse“ wool; tööerakond aga, kes siis wähemalt Tallinnas tugewam kodanline erakond oli, kõikus veel sügiseni autonoomia piirides. Sotsid ja sots.-rewolutsionäärid tegid alles esimesi sammukesi, et kodanlusel käe alt kinni wõtta ja siis juba ühiselt töörahwa wastu minna. Oktoobrikuul puudus kodanlusel ja wäikekodanlusel isegi ideoloogiline ühine wäerind, ja eestkätt just „iseseiswuse“ küsimuses. Neid ühendas ainult waen tööliste, maataameeste ja kogu klassiteadwusliku, rewolutsionilise töörahwa wastu, aga nagu rebane ja jännes sellepärast veel sõbrad ei ole, et jahimees nende waenlane on, nii oli kodanluse ja wäikekodanluse waenust rewolutsiooni wastu liig wähe selleks, et töörahwa nahka omawahel kas wõi ainult paberi peal ära jagada.

Kodanlus ja wäikekodanlus oli iseäranis abitu selleaegsetes eriliselte keerulistes oludes. Imperialistilise sõjawägede liin lähenes ikka rohkem Eesti maale; oktoobrikuuks olid sakslased Saare- ja Hiiumaa juba ära wõtnud. Kõnelemata parunitest ja Saksa kodanlusest, kes pikil silmil raudkiiwrite kui wabastajate kohalejõudmist ootasid, oli ka osa Eesti suurnikka selle poolt, et Saksa wäed Eesti omä alla wõtaksid; iga nädalaga kaswas niisuguste kodanlaste arw, kes enamlastest pääsemist

* Koosolekul „Grand Mariina“ kino koosolekul.

nägid Saksa okupatsioonis. Aga siiski oli neid wäike kätetäis. Laialised wäikekodanluse ja keskkodanluse hulgad mõistsid, et Läänest uus orjastaja tuleb, kes ühes parunitega metsiku wägiwallawalitsuse maksma paneb. Osa wäikekodanlusest, eesotsas tööerakonnaga, ihkas kõigest südamest „wabaneemist“ enamlaste diktatuura alt, ent mitte hinna eest, mida neile pakkus parempoolne kildkond. Mis kasu on pääsmisest proletaarlase rusika alt (mis eriti ettewaatlik, just nagu siidikindaga paitab, kui talle otsekohe wastu ei hakka), et parunite ratsapiitsa alla sattuda, mille eest Pätsid ja Teemandidki omal ajal sunnitud olid põgenema? Saksa sõjawägede kutsumine sündis hiljem, eestkätt parempoolse kildkonna poolt, siis, kui kodanlusele ikka selgemaks sai, et töörahwa wõim seemiselt mitte kokku ei lange ja kui tööerakonnal, sotsidel jne lootus hakkas tekkima, et „iseseiswus“ kilbiks saab Saksa sõjawägede wastu. Oktoobrikuul aga waatas määratu enamus kodanlusest peata seda pealt, kui enamlased kõige keerulisemates rahwuswahelistes oludes julgesid wõimu oma kätte wõtta.

Kolmandaks, kodanlus pidas Peterburi ja muu Wenemaa suurlinnade sündmusi otsustawateks ka Eesti saatuse kohta. See oli sama waade, mida kaitses Tõnisson 1905. aastal, kui ta „kainele Eesti rahwale“ ikka oodata soovitas, kuni midagi „surte rahwaste“ lauvalt maha pudeneb, kui ta seletas, kui jõuetud „Eesti wäikesed tööliste hulgad“ on, et isewalitsuselt midagi jõuga kätte saada. Sedasama klassiteadwusetu popsi poliitikat ajas nüüd kogu Eesti kodanlus. Tal puudus arusaamine ühinemisest muu kodanlusega, arusaamine, kuidas wäikestest rakukestest suur jõud sünnib. Pealegi oli ühinemine raskendatud — lõuna poolt (Läti, Leedu jne sihis) wäeliniga, Soome poolt — sealse kodanluse seisukoha pärast, kes Eesti kodanlusest wõitluses enamluse wastu mingit kasu ei näinud. Wene kodanlusest lahutas Tõnissoni ja Pätsi osalt see, et wiimased ikka enam iseseiswuse poole kaldusid, peasjalikult aga see, et Wenemaa kodanlusel endalgi muud

enamlaste wastu polnud wälja panna, kui tühi hing ja paljad, ärakulunud, haletsewad sõnakõlksud. Niisugusest kodanlusest ei wõinud tõsise wõitluse organiseerijat olla, see ei jaksanud ka Eesti omanikkudeklassi wõitlusele kas wõi ühise taktika wäljatöötamisega kaasa aidata.

Aga peapõhjuseks, miks kodanlus oktoobrikuul hiirena oma aukudesse pugus ja 15. nowembril oma esituse laskis Toompeal wastupanekuta laiali ajada, oli see wõrdlemisi määratutugew jõud, mida siis Eestimaa wabrikutöölisteklass ja maatöõrahwas endast nii füüsiliselt kui klassiteadwuse poolest kujutas. Tallinnas oli, ühtekokku kindluse töölistega, 60—70 tuhat wabrikute, tehaste ja ehitusetöölist.* Üle 30 tuhande metallisti seisis wõimsa müürina tööliste ja sõjawäelaste saadikute nõukogu ümber, ja mitte ainult nõukogu ümber ja kaitseks: enamlastepartei Tallinna Komiteel oli tarwis ainult telefoni teel töökohtadesse teatada, ja kõik need hulgad tormasid oma staabi käsul kui üks mees kodanluse wastu. Wiimne sai neid tahmaseid töölistehulke wäga hästi näha suwel, kui Tallinna Komitee nende abil nõndanimetatud rahwuskogu (ülemaalse kodanlise organisatsioonide esitajate kongressi) „Estooniast“ wälja kupatas, niisama nowembris, kui need hulgad maapäewa Toompealt laiali peksid.

Narwas oli umbes 25 tuhat tööstustöölist, kuigi see hulk Tallinna proletaarlastest wõitlusjõu mõttes taga oli. Üle maa oli ligi tuhat suuremat mõisat, mille töölised täis otsustawat tahtmist olid wõitluseks, et maa mõisnikkudelt ära wõtta. Rentnikud nägid, et nüüd aeg on kätte jõudnud, kus lõpuks ometi teoorjuse tegelikult ära saab kaotada, kus kuuendiku (kwoote) maad,

* Teatawaste olid suuremad metallitööstuse tehased: Wene-Balti (Koplis) 10 000—11 000 töölist, Beckeri (Koplis) 6000 töölist, Portu tehased 6000, „Dwigatel“ 2500—3000, „Volta“ 1000, Noblessner 1000—1500, Krull 400—500, raudteetehased ja depood 1500—2000 töölist jne. Need arwud ei ole täpsed, kuid üldiselt on nad niiwõrra õiged, et wõiwad seda Tallinna ja kogu Eesti kohta määratu suurt rnsikat pildistada, mille sünnitasid Tallinna metallistid.

mis parunid ära neelanud, wõib ise tagasi wõtta.

Enamlastepartei oli linna- ja maa-tööräha enda poole wõitnud eestkätt kahe hüüdsõnaga: „Lõpp imperialistilisele sõjale!“ ja „Mõisad wiwitamata tööräha kätte!“ Kolmas hüüdsõna — „Wõim nõukogude kätte!“ — oli kahe esimese hüüdsõna teostamise juures paratamata: ükski teine walitsus ei tahtnud kohe, edasilükkamata rahu teha, ükski muu wõim ei olnud walmis maa-töörähwast wiwitamata maaga rahuldama. Need küsimused wõis tööräha huwides ära lahendada ainult tööliste, soldatite ja maatameeste oma wõim — nende saadikute nõukogu. See aabitsatõde sai mõne kuu jooksul Eesti tööräha määratule enamusele selgeks. Ähwardawa pilwena kerkisid need hulgad sügisepoole ikka kõrgemale, ikka tihedamaks tõmmati read wabrikute, mõisate ümber; oodati ainul signaali, et algust teha, ja kui see märk kesk-kohast anti, siis hakkas kogu maa, Tallinnast kuni wiimse metsanurga ütini ja kõige wiltsama popsionnini nagu keema. „Püha eraomanduse õigust rikkuda“, seega kõigi nende käskude ja manitsuste, kõigi nende jutluste ja leeritõpetuste peale kõige jämedamalt sülasta, mida aastasadade wältel koolis ja kirikus, leeritoas ja palwemajas rahwahulkadele maast-madalast oli pähe tuubitud, sai nüüd endastmõistetawaks asjaks. Endised adwentistid ja teised palwewennad ja õed näitasid piibliga,

et enamlastel õigus on, et mõisad ning wabrikud peab omanikult ära wõtma, ja kõige pimadamad teokohtade pidajad ning mõisapõllurjad pidasid loomulikuks, et kõik, mis seni oli paruni päralt, nüüd otsekohe, ilma mingi seaduse, ilma ühegi tasuta senistele orjadele saab. Isegi suur osa Eesti polkude soldatitest, kes wast weel mõne kuu eest wihas ja waenus „Willemi agentide“ — enamlaste — wastu wäerinnalt Tallinna ja teistesse linnadesse ilmusid, olid juba ära sulanud rewolutsioonikuumuses; hulk neid soldatisi oli punakaardlastel ja kohalistel mõisatöölistel abiks mõisu „üle wõtmas“.

Kui siia juure weel arwata need Eestis sel ajal seiswad wäeosad, mis teatud piirides weel lahinguwõimelised olid, kui siia juure arwata Tallinna sadamas seiswate sõjalaewade madrused, kellest mõni sada alati sõjarewolutsiooni-komitee käsutada olid, — siis on selge, miks kodanlus täieste targa meele ja mõistuse enne oleks pidanud kaotama, kui tõsiselt kas wõi ainult selle peale mõtlema hakata, et wastupanekukatset teha.

Neil põhjustel ei jäänud Tõnissonidel, Pätsidel ja Wilmsitel oktoobrirewolutsiooni ajal muud midagi paremat üle, kui endid ilma tingimiseta tööliste, maatameeste ja rewolutsiooniliste soldatite armu hooleks usaldada, aega oodates, mil wõimalus awaneb selle alanduse eest otsatu mõnutundega ja werejanuga mitmekordselt kätte tasuda.

J. A.

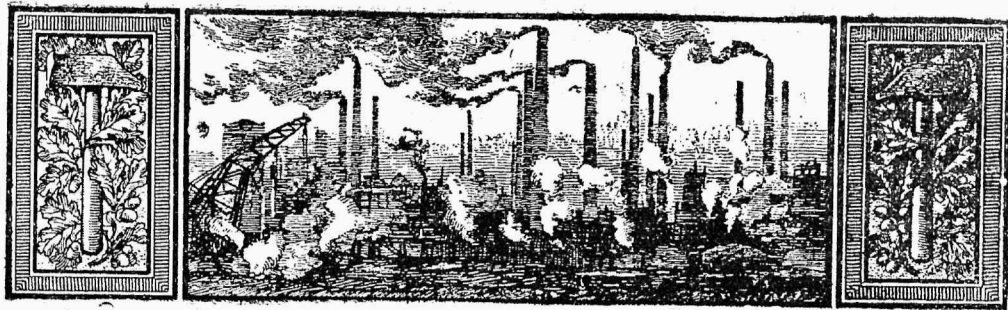
PROLETAARNE REVOLUTSIOON

Sa tuiskasid tulemäe jõuna maailmasse võitmata leegi,
sa halvastid võimu, mis maailma ahelas pidas;
su lõke ei rauge, ja piiri ei pane tal keegi —
ta leegitseb lämbunus Läänes ja hõõguneb orjunus Idas.

Ei kustu su kraater. Ju taevani tõusewad lõkkes,
su kuma aab koiduna kihama vaevatud masset;
su leekides langewad kindlamad kiwised tõkkes,
su sädemeid ihkavad orjad — kõik rõhutud rahvad ja rassed.

Su tuli ei valdagi vara; ei põle siin metsad ei majad —
leek mööda läb õlekõrtestgi õiglaste põllul;
siin põlewad kaagipuud, troonid ja wõllad,
altarid, urnad ja ristid,
mis kuhjanud maapinnal usu ja orjuse ämarad ajad.

V. BUK.

ОКТАБРЬСКИЕ ДНИ В ЭСТОНИИ

В номере XI „Klassiwõitlus“ 1919 г. мне приходилось отмечать громадную роль, какую сыграла Эстония в Октябрьские дни.

В конце приведенный, не опубликованный еще документ отчасти подтверждает это.

Во исполнение приказаний Керенского из Гатчины и ставки, главнокомандующий северными армиями Черемисов распоряжается об отправке в Гатчино наиболее надежных Донских казачьих полков 13 и 15, специально заготовленных Красновым на всякий случай в Ревеле еще за месяц до Октябрьского выступления; туда же он распорядился направить 49 корпус. Вслед за тем боевым приказом Краснова с Прибалтийского побережья снимались еще несколько казачьих полков для направления их на подмогу Керенскому. Если бы эти силы были пропущены на выручку в Гатчино, то вряд ли могут быть сомнения в их успехах против Петроградских частей и рабочих.

Почти за месяц до Октябрьского выступления Ревельский парткомитет поручил мне обязаться перед ЦК РКП (б), что против Питера не будет пропущен ни один враждебный солдат по линиям Эстляндии. И слово свое комитет исполнил со всей строгостью: ни один солдат или казак туда не прошел. Даже из Пскова, по Гдовской линии, вне нашего влияния, тоже Черемисову не удалось отправить войска, так как наши подрывные отряды испортили во многих местах эту линию. Замечательно успешно был разложен 49 корпус. Для этого было организовано несколько

десятков партийцев эстонских рабочих, и кроме того по несколько человек матросов со всех боевых кораблей и солдат разных родов оружия. В три дня корпус был обработан и расквартирован в Везенберге; были избраны и привезены в Ревельский Совет его представители.

В самые острые дни борьбы при полной поддержке штаба крепости 13 и 15 казачьи полки рвались в Гатчино; вопреки приказа Военно-Революционного Комитета, они уже явочным порядком погрузились в вагоны, составили несколько поездов, — но им было заявлено, что дальше ст. Двигатель (соседняя с Ревелем) они не проедут. И они остались, боясь быть взорванными.

Экстренный поезд с казаками из Гатчино, везших 1000 печатных боевых приказов Краснова и Керенского к казачьим полкам Прибалтийского побережья и главнокоманд. северными армиями о срочном переходе в Гатчино, — был отцеплен, казаки и офицеры арестованы. Таким образом отчаянная затея Краснова - Керенского потерпела в Эстонии полное фиаско.

Для небольшой иллюстрации сказанного может служить случайно сохранившаяся юзограмма—мой разговор из Ревеля по прямому проводу с главнокомандующим северными армиями Черемисовым во Пскове 29 октября 1917 года.

Надо отметить, что во время разговора в аппаратной комнате присутствовали штабы и генералитет крепости с командантом Измествьевым и начальн. сухопутных и морских сил Генрихсоном во главе, все те, от

кого пара дней назад была отнята власть, с чем они никак не могли примириться. Взрыв мог произойти каждую минуту, тем более, что вся эта история должна была тянуться „не более трех дней“. Все находилось в нервно-приподнятом, вызывающем настроении: очевидно до моего прихода у них происходил военный совет. Особенно враждебно был настроен нач. штаба, которому Военно-Революционный Комитет пригрозил за распространение контр-революционных телефонограмм.

Было настойчиво потребовано, чтобы все отошли от аппарата, и наш телефонист, волнуясь и путаясь, стал работать на Юзе.

И. Рабчинский

ЮЗОГРАММА РАЗГОВОР РАБЧИНСКОГО С ЧЕРЕМИСОВЫМ 29/X 1917 г.

Черемисов: Здравствуйте. Скажите пожалуйста, для каких целей сформировался ваш комитет, какие задачи он выполняет, и известно ли вам действительное положение дел в Петрограде и на фронте.

Рабчинский: Комитет выделен Ревельским Сов. Рабоч. и Солд. Депутатов и Краевым Советом Эстонского края для сохранения и удержания революции в организованных рамках; в настоящее время он озабочен сохранением полного порядка и спокойствия в войсках и во флоте; относительно дел Петрограда нам все известно. Относительно же положения на фронте нам неизвестно.

Черемисов: Есть ли ваши агенты на аппаратах и верно ли, что вы препятствуете передаче некоторых телеграмм и что ваш комитет исключительно большевистский.

Рабчинский: На всех аппаратах стоят наши комиссары. Мы препятствуем телеграммам политического характера и всем политическому содержанию телеграммам Керенского. Все телеграммы оперативные и шифрованные передаются беспрепятственно. Состав Военно-Революционного Комитета смешанный; он выделен Советом

и Краевым Исполнительным Комитетом совместно с Ревельским Исполнительным Комитетом на пропорциональных началах.

Черемисов: Должен вас ориентировать следующим: когда началась политическая передышка, я разослал во все армии и корпуса приказ, в котором говорю, что как бы ни обострилась эта передышка и чем бы она ни кончилась — наша задача, т. е. задача войск, стоящих на фронте, остается прежняя, т. е. прочное удерживание ныне занимаемых позиций, что возможно при условии сохранения полного порядка и дисциплины, а также невмешательства армии в политику. Посылку войск на Петроград я считал бы возможной лишь в том случае, если бы подавляющее большинство войск фронта единодушно высказалось за это. Имея это ввиду я просил Комиссарсева и войсковые организации Пскова выяснить, как отражаются Петроградские события на настроение масс и их комитетов, выяснилось, что некоторые части готовы поддержать временное правительство, другие — наоборот, склонны поддержать большевиков, выяснилось также, что из некоторых районов, как, например, Финляндии и Ревеля, посылка войск на Петроград для поддержки временного правительства невозможна без крупных эксцессов. При таких условиях я считал, что посылка войск на Петроград с северного фронта может вызвать борьбу политических партий в войсках фронта и гражданскую войну, что неизбежно привело бы к развалу фронта и всем вытекающим отсюда последствиям. Все это я доложил главнокомандующему, когда он приезжал в Псков, и просил его отменить сделанный уже наряд войск от северного фронта на Петроград, на что он и согласился, впоследствии главнокомандующий изменил эту точку зрения и приказал двинуть некоторые части, что и было, конечно, исполнено, т. к. все, кто считает, что армия должна быть организованной армией, а не дезорганизованной толпой, понимает, что приказания главнокомандующего и ставки должны беспрекословно исполняться. Во Пскове с на-

чала Петроградской политической передраги сформировался революционный политический комитет из представителей местных комитетов, который явился ко мне и заявил, что задачи его являются — поддержание порядка и принятие всех зависящих мер для предупреждения гражданской войны; комитет этот высказался за неотправку войск на Петроград во избежание политической борьбы в войсках. По политическим воззрениям он, повидимому, стоял за Петроградский Революционный Комитет. Так как этот Комитет стоял за сохранение порядка в войсках, то я разрешил ему с информационной целью иметь своих агентов на телеграфе, дабы он всегда был осведомлен о том, что никаких контр-революционных попыток, с целью возвращения к старому, не делается, мог сообщать об этом в войска и своевременно устранять возможность всяких эксцессов на этой почве. Третьего дня, когда политическая обстановка в Петрограде раз'яснилась, я предложил Революционному Комитету снять своих агентов, что он тотчас-же исполнил и самый Комитет за ненадобностью расформировался, а члены его вернулись в свои организации Искоборсев, Комарсев и Псковский Совет Солдатских и Рабочих Депутатов. То же самое сделано в армиях. Так как в Петрограде большевики оказались совершенно изолированными и не смогли фактически осуществить захваченную ими власть вследствие ухода из министерств и административных учреждений всех служащих, а также вследствие того, что от них откололась вся демократия, как в Петрограде, так и в России, по примеру Петроградских демократических партий, Псковская демократия и общественные демократические организации организовались в Комитет Спасения Революции, по примеру которого формируются комитеты и в армиях. Псковские большевики, считающие себя политической партией, а не дезорганизованной толпой и понимающих, что в революционном демократическом государстве должна осуществляться воля большинства демократии, а не

меньшинства, добровольно расформировали свой комитет и до сих пор ничем не нарушили порядка, то есть остались верны тому, что заявили мне при сформировании этого комитета. Причем некоторые члены бывшего Революционного Комитета вошли в состав Комитета Спасения Революции и не чинят никаких препятствий к исполнению распоряжений, получаемых из ставки и от главноверха. Из Ревеля до сих пор не отправлены на присоединение к своей дивизии 13 и 15 донские полки, ввиду категорического требования ставки об отправлении этих полков приказание должно быть исполнено.

Рабчинский: Сообщите о результатах перевыборов Исполнительного Комитета 12 армии.

Черемисов: Результаты еще неизвестны.

Рабчинский: Ваше отношение к революции в первые дни известно. Наш взгляд на организованность армии и оставление ее в боевом порядке и подчинении требованиям революции в смысле удовлетворения нужд крестьянства и армии — вероятно тоже известно: об организации политического комитета во Пскове нам известно, как и его состав, но нам неизвестно, что 3 дня тому назад окончательно обрисовалась политическая обстановка и окончательность формирования времен. правительства. Относительно раскола среди социалистических партий ваша осведомленность несколько односторонняя; мы получаем сведения из Питера, Гельсинфорса, Гатчино и ставки и равнодействующая из этих сведений не имеет того характера, какой обрисовали вы. Соглашаясь с вами в твердом выполнении воли большинства, мы выдерживаем целиком этот взгляд. В частности и петроградские события еще не дали окончательного результата в смысле формирования власти. Еще сегодня получены сведения, что интернационалисты эсеры в своей фракции постановили войти в состав временного правительства. Врем. правительство образовывается и утверждается законным большинством Всероссийского

С'езда Советов. Это большинство окончательно и вырешит вопрос о власти. Сейчас переломный период революции и естественно, что в течении нескольких дней происходят заминки. Весь революционный Ревель будет до конца поддерживать волю большинства С'езда Советов и будет бороться с Керенским, который в течении почти 8 месяцев привел страну к полному краху и катастрофе. Расформирования войск и отправка их в Гатчино, мы считаем создаст чрезвычайно тяжелую обстановку; мы твердо заявляем и предупреждаем на основании постановлений и решений местных войсковых частей и прочих демократических организаций, что это, то-есть отправка войск казачьих на подмогу, создаст ту анархию между солдатами и офицерами, которую мы очень возможно не в состоянии будем предотвратить. И так тринадцатый и пятнадцатый донские полки не могут быть выведены из Ревеля. Для окончательного твердого вам заявления этот вопрос, еще вчера определенно окончательно вырешенный, еще раз сегодня будет поставлен на обсуждение Военно-Революционного Комитета.

Черемисов: Если вы признаете свободу воззрений всех политических партий, а также и войск, как граждан Российской республики, и признаете за ними право свободно присоединиться к той или другой политической партии, то почему вы не пропускаете некоторых телеграмм войскам и не создаете ли вы этим той атмосферы, в которой легче всего могут разыграться беспорядки и эксцессы.

Рабчинский: Именно, чтобы предупредить эксцессы мы не передаем телеграмм контр-революционного и политического содержания на таких же условиях, на каких действует противник советов Керенский, который тоже не передает наших телеграмм и который поступил еще резче, прервав сообщение Ревеля с Петроградом. Что касается казачьих частей, то совет вошел с ними в сношение и от них было получено заявление о поддержке советов и о нежелании ехать на

выручку Керенскому. Мнение их командира для нас не может иметь при данных условиях значения.

Черемисов: Больше ничего не имею; прошу вас только первое: прочесть мой разговор с Генрихсоном сегодня утром, и второе—не упустить из виду, что все войска, все начальники, все политические и войсковые организации, а также жители и рабочие без различия их политических взглядов должны в данную минуту тяжелую, как всегда при кризисе власти, прилагать все старания к сохранению полного порядка и ни на минуту не забывать, что задача фронта при всяком правительстве остается прежняя, т. е. прочное удерживание ныне занимаемых позиций, пока законно сформировавшееся правительство не сделает относительно армии каких либо других распоряжений. Досвиданья. Черемисов.

Рабчинский: Совершенно с вами согласен, передам разговор Генрихсону. Прошу потребовать от него не распространять—таких телеграмм политического содержания, как это им было сделано вчера. Нам стоит огромных усилий удержать солдат оставаться в границах выдержки и спокойствия. Наш разговор будет напечатан в местных газетах. Досвиданья.

Черемисов: Нет, я вас прошу убедительно не печатать этого разговора в газетах, так как это только прибавит лишние поводы кривотолкам и разным слухам, я с вами разговаривал как с председателем политической организации, не предназначая этого разговора для масс, конечно, я ничего ни имею, если вы сообщите его Генрихсону и Измestьеву, а также членам вашего и других комитетов, но я решительно против напечатания его в газетах, где мое имя и без того уже достаточно треплется. Уверен, что эта моя просьба будет вами исполнена.

Рабчинский: Хорошо, я сообщу в Исполнительный Комитет. Досвиданья.

Черемисов: Досвиданья.

1917–1918. AASTA TARTUS

Tartu enamlaste organisatsioonitöö elustamisele andis hoogu 1916. a. sügisel Siberist ära jooksnud väljasaadetud seltsimees, keda „Waloodja“ warjunime all Tartus tuntuti. (Elas Tartus põrandal all — tapeti Leedus 1920. a.) Tema lõi sideme rewolutsiooniliste enamlaste üliõpilastega ja ühendas neid Tartu töölistega ja lõi ühise Tartu organisatsiooni. Tartu ühine komitee waliti oktoobris wõi nowembris 1916. aastal: üliõpilaste poolt seltsimehed Rimscha ja Russow (praegu mõlemad Moskwas), siis Medweedjew-Jeremeejew (endine wana „Prawda“ sekretär, praegune Balti laewastiku poliitikaosakonna ülem), Aleksander Blaufeld ja Sisask. Uus komitee asus tööle ja lõi sideme partei keskkohaga, muretses „trükikoja“. Esimene lendleht ilmus trükilt Eesti ja Wene keeles 9. jaanuari mälestuspäewa puhul 1917. a.

Peale selle langes palju üliõpilasi kinni. Pärast 1917. a. weebruarirewolutsiooni selgis, et üliõpilaste organisatsiooni oli prowokator sisse tunginud. Sandarmite kätte kukkus ka „trükikoda“. Wangi pandi paremad üliõpilaste organisaatorid sm Rimscha ja teised.

„Tööliste raiooni“ ei jõudnud politsei tungida ja siin jätkati tööd edasi.

Weebruari algul anti uus suur üleskutse Eesti ja Wene keeles välja (sm Jeremeejewi kirjutatud). Politsei jälgile ei saanud.

Pea pärast seda puhkes weebruari-rewolutsioon lahti. Õhk oli ärewust täis. Rewolutsioonilised organisatsioonid awaldasid elawat tegewust (es-er'id töötasid wäiksel õpilaste keskel).

Et midagi sündimas on, seda tunnistas see, et pealinnast ajalehti ei saadud.

Esimine miiting, mis Tartus üliõpilaste ettewõttel toime pandi, oli Toomemäe orus wist 2. märtsil.

Sealt mindi Wanemuisesse miitingule. Politseil wõeti sõjariistad ära ja linnakaitse wõeti oma kätte (üliõpilased ja töölised). Kõige esiteks heitis rahwa poole soomusautokomando, pärast loodi side Tartus asuwa Wene polguga. Wõeti kinni kindral, kes Piiteri saadeti.

Tartu nõukogu waliti tööliste, sõjawäelaste ja üliõpilaste esitajatest. Esimist osa mängis nõukogus sõjawägi, kui kõige suurem organisatsioon koha peal.

Sõjawäes olid mõjul es-er'id, kelle tähtsamateks tegelasteks olid Barössshew ja Nesterow. Esimene oli Tartu nõukogu esimeheks.

Tartu nõukogus mängisid esialgu peaosas es-er'id, sest sõjawäes olid es-er'id suure enamuses. Nõukogu töölisteseksioonid olid enamuses enamlased, kelle eesotsas olid Tartu nõukogus seltsimehed Aleks. Blaufeld, Sisask, Tõnisson (suri 1923. a. Siberis), Nielender (langes Peterburi all lahingus Judeenitshi wasta 1919. a.), A. Krunt, Lemmats ja teised. Enamlastest üli-

õpilastest oli selleaegne tähtsam tege-
lane sm Rimscha ja Gurwitsh (sots.-
dem. internatsionaalist, kes enamlastega
ühes läks, praegu Moskwas „Рабочая
Газета“ toimetuses).

Wähemlaste juhid Tartu nõukogus
olid Alma Ostra ja Lattik, es-er'idest
olid nähtawamad Joonas, Päss, Kalm,
Sammel ja teised. Iseäranis aktiivsust
awaldasid es-er'id. Kuna terve nõu-
kogudeaparaat nende käes oli, siis tar-
witasid nad juhtumist ja organiseerisid
terwes Tartu maakonnas talurahwa hul-
gas oma parteiosakondasi, selleks nõu-
kogu rahasummasi ja weoabinõusi
tarwitades.

Kesksuwe ajal lahkus 174. Wene
polk ja tema asemele tuli Läti taga-
warapolk, kes oma meelsuse poolest
täieste enamline oli. Siis ei olnud enam
lahkuminekut tööliste ja soldatite sekt-
sioonide wahel. Meie Tartu enamlaste
organisatsioon sai palju uut jõudu juure,
ja et Läti polk hästi suurearwuline oli
(üle 5000 mehe), muutus wastawalt
ka wahekord Tartu nõukogus meie par-
tei kasuks.

Juulisündmuste ajal ei saanud Ke-
renski walitsus Tartus „piuksatadagi“.
Ajutise-walitsuse komissar, keegi adwo-
kat, oli jõuetu midagi läbi wiima, sest
realne jõud oli nõukogu, ja see oli nüüd
enamlaste käes.

Ei wõi ütelda, et Tartus oleks olnud
parteide wahel kindel teraw wahekord
välja kujunenud, sellepeale waatamata,
et juba enne esimest Põhja-Balti enam-
laste organisatsioonide konwerentsi
Tartu organisatsioon Leenini põhilau-
setega ühines. Ei olnud parteide wahe-
korrad tegelikus elus küllalt kindlalt
ega selgelt välja kujunenud. Tartu ei
mänginud suuremat osa poliitilises elus
ja organisatsioonis oli wähe seltsimehi,
kellel oleks parteilise töö alal suuremad
wilumused olnud.

Siit saigi aluse linnawolikogu hale-
kuulus nõndanimetatud „sotsialistline
blok“, kuhu kuulusid enamlased, wähem-
lased ja es-er'id. Kuna teistes Eesti-
maa ja Wenemaa linnades enamlaste-
partei linnawolikogude walimistel oma
kindla parteilise seisukohaga ja nime-
kirjaga esines, tegid Tartu „enamlased“,
Leeman ja Peeter Lukin eesotsas,

linnawolikogu walimistel wähemlaste ja
es-er'idega bloki. See blok tegutses
isegi peale oktoobrirewolutsiooni, ja ainult
meie partei kindla nõudmise peale lõ-
petati blokitamine ja loodi kindel ise-
seisew enamlastefraktsioon, kuhu kuu-
lusid A. Blaufeld, A. Lukin, W. Rätsep,
Silk, Nielender, A. Meos ja teised.
Kuna bloki asutajad „enamlased“ Lee-
man ja Peeter Lukin ennast partei
otsuse alla ei painutanud ja enamlaste-
fraktsiooni linnawolikogus ei tunnista-
nud, heideti nad enamlasteparteist
välja. Peale wäljaheitmist astusid nad
wähemlasteparteisse, kus nende ära-
andjate õige koht ammugi oleks olnud.

Tartu enamlaste organisatsiooni Eesti
seksioon oli sisuliselt äärmiselt nõrk.
Eelpoolnimetatud tublimate tööliste
(Blaufeld, Sisask jt) kõrwal oli ka hulk
wäikekoodanlist rämpsu. Selle tagajärjel
tuli Tartu organisatsioonil septembrikuu
lõpul oma hulgas puhastusetööd ette
wõtta.

Wäga piltliku kujutuse annab Tartu
organisatsiooni kohta järgmine lugu:
Septembrikuu algul jõudsin Riia wäe-
rinnalt Tartu. Samal ajal tulid sinna
ka seltsimehed Andres Wink ja Hendrik
Suuder. Tartu organisatsiooni Eesti
seksioon oli sel ajal ligikaudu lõpeta-
misel. Samal päewal kui Tartu jõudsin,
sattusin Tartu organisatsiooni üldisele
koosolekule. Juba koosoleku päewakord
pani jahmatama. See oli sõnasõnalt:
1) Poliitiline silmapilk — aruandja W.
Buck, ja 2) koalitsiooni küsimus teiste
sotsialistlikkude parteidega. Wiimase
punkti jaoks oli aruandjaks selle mõtte
esitaja ja selleaegne Tartu Eesti sekt-
siooni esimees — Leeman.

Tartus oli sel ajal harilikuks nähtu-
seks, et enamlaste koosolekuteist iga-
sugused sotsiaaljuudased osa wõtsid.
Nii oli ka seekord. Mäletan, et sellest
koosolekust olid tulnud osa wõtma wä-
hemlaste juhid Alma Ostra ja Lattik,
es-er'id Päss, Kalm ja teised. Koos-
oleku-komöödia algas äraandja Leemani
juhatusel. Sm W. Buck ütles ennast
aruande tegemisest minu, Blaufeldi ja
Jaan Mägi nõudmisel lahti, kusjuures
ta tähendas, et ta kõneleb ainult enam-
laste koosolekul. Aga sotsiaaljuudased
ei olnud sellega rahul. Nad wõtsid

meie partei keskkomitee otsuse, kus nõuti võimuwõtmist nõukogude kätte, punkt-punktilt arutusele ja jorutasid selle ümber. Tuli küsimus risti üles seada ja sotsiaaljuudaste väljaajamine koosolekut päewakorda wõtta, mis ka läbi läks. Leeman armastas pärast seda mind ja teisi seltsimehi, kes ta juudaseplaani nurja ajasid, maruenamlasteks sõimata.

Warsti peale seda koosolekut heitis üleüldine peakoosolek Leemani ja Peeter Lukini wälja, mis ka Eestimaa keskkomitee poolt kinnitust leidis. Meil tuli hakata Eesti sektsiooni terwendama. Olles Eesti sektsiooni esimeheks, kus sel ajal kõigest 24 liiget oli, seal hulgas nii mõnigi, kes sugugi meie parteiga päri ei olnud, tuli meil sm Sunderi agaral juhatusel rohkeste tööd teha.

Tartus juhtisime meie oma tähelepanekut peaaegselt Tartus asuwa Eesti tagawarapataljoni peale, mille soldatid olid algul kodanluse sõnakuulelikud teenrid. Meie wõitsime ruttu hulga uusi partei liikmeid Eesti sõjameeste hulgast, kelle keskel silmapaistwamateks olid Karl Riipus, Paawel, Rammus ja teised. Samuti tuli ka parteisse wäljastpoolt uusi jõudusi, nagu noor Treffneri gümnaasiumi õpilane Peeter Peterson, tema õde Linda Peterson, Ella Pöder ja teised, mis kogusummas meie jõudusi suurendas.

Meie tegime tööd linnas ja maal, kusjuures kõik jõud selleks kasutasime, et ligindada silmapilku, kus wõiks wõimu oma kätte wõtta. Poolehoid meie enamlasteparteile kaswas igal pool. Iseäranis tegid tubliste tööd Tartu naisterahwaste hulgast meie partei-naisseltsilised Rosaalie Aljee, Liisi Sikka (suri 1921. a.) ja Juuli Raal (tapeti walgete poolt 1919. a.).

Ka enamlise ajakirjanduse laialilaotamisest wõttis Tartu organisatsioon agaralt osa, saates seltsimehi maale ringreisule enamlise agitatsioonilise kirjanduse laialilaotamise otstarbeks, sedasama tehti ka linnas, iseäranis Krasnojarski kasarmutes asuwa Eesti tagawarapataljoni soldatite keskel. Mihkli-laadapäewal Tartus korraldasime laadal kirjanduse müügilaua ja mobiliseerisime

kõik mees- ja naiseltsilised, kellele wähegi waba aega oli, ajakirjanduse laialilaotamiseks laadaliste keskel. Tagajärg oli suurepäraline; peale suure tähtsuse, mida enamlise ajakirjanduse laialise taluraha hulka laialilactamisel on, tõi see rahaliselt kehwa Tartu organisatsiooni kassasse mõnegi rubla.

Eesti kodanlus asutas Tartus Eesti sõjawäelaste organiseerimiseks Eesti malewa nimelise büroo, mille esimeheks Koodi Jaani hoowinarr Hindrey oli. Büroo peaülesandeks oli wõidelda enamlise kihutustöö vastu Eesti tagawarapataljonis ja ta luges ennast Eesti sõjawäelaste kõrgemaks asutuseks.

Tartu es-er'ide poolt asutati Eesti sõjameesteliit, mille nõukogu „Taara“ seltsimajas asus. Esimeheks oli K. Sammel. Eesti sõjameesteliit pidi sotsialistiline olema; kui palju ta aga seda oli, näeme järgmisest juhtumisest. Septembrikuu lõpul tahtis Tartu enamlasteorganisatsioon oma kehwa kassa täiendamiseks piduõhtu korraldada. Et kodanluste käest piduruumideks „Wanemuist“ ega „Bürgermuist“ lootust saada ei olnud, pöörasin ma Tartu organisatsiooni ülesandel Eesti sõjameesteliidu nõukogu poole, et „Taara“ saali saada. Isiklikult „Taarasse“ ilmudes, leidsin oma suureks imestuseks oma Tallinna „wana tuttawa“, endise Tallinna ratsapolitsei ülema pristawi abi Freibergi Eesti sõjameesteliidu nõukogu juhatusel liikmete hulgast eest. Alguses ei tahtnud need isandad enamlastele saali andmisest kuuldagi, ja ainult sm Sammeli kaasabil saime lõpuks luba „Taaras“ pidu korraldada.

Et Tartu nõukogus suur enamus enamlasi oli, kuna aga täidesaatev komitee weel es-er'ide ja vähemlaste käes oli — nõudsimetäidesaatwa komitee ümberwalimist.

Septembri lõpul täidesaatwa komitee ümberwalimisel waliti komiteesse 22 enamlast, 2 vähemlast ja 8 sots.-rewolutsionääri. Täidesaatwa komitee presiidiumi sattusid ainult enamlased. Komitee presiidium seisis sel ajal järgmistest seltsimeestest koos: Rimscha — esimees, Kontowski ja Brunenek — esimehe abid, Lepin ja Kalnin — sekretärid (wiimased kolm Läti tagawara-

polgust). Täidesaatwa komitee liikme-ajutiselt walitsuselt: „Kõik wõim nõu-
teks enamlased: H. Suuder, August kogudele!“
Lukin, A. Blaufeld, Sisask, W. Rätsepp, Kasarmutes algas hoogne ettewal-
Andres Wink (langes inglaste wastu mistus meeleawaldusele: tehti lippusi,
woideldes Arhangelski wäerinnal). Aleks. maaliti lippude peale hüüdsõnu, õpiti
Jea, naiseltsiline Rimscha, Jannel (Läti rewolutsioonilisi laulusi jne.)
tagawarapolgu lipnik), Simenow, Karl Töölise, soldatite ja maatameeste
Riipus, Joh. Pärn (poodi 1919. a. algul nõukogu (peale selle kui enamlased
Eesti walgete poolt Puurmani mõisas nõukogus enamuse olid saanud, otsus-
üles), A. Krunt, K. Warikoff, Lemmats, tati Tartu ka maatameestesaadikud kut-
Rude, Weges, Glusta, Tõnisson (suri suda), kellel ka 14. okt. koosolek oli,
Siberis 1923. a.) ja üliõpilased Kleins- otsustas sel koosolekul, öösel wastu
stein, Kleimann, Furman-Faiermann ja 14./15. okt. ülelinnalist läbiotsimist toime
Grünberg. Wähemlastest pääsesid täide- panna, et igasuguseid kahjulikku ollusid
saatwasse komiteesse Alma Ostra-An- kahjutuks teha, sest linnas laotati enne
Anwelt ja Lattik, es-er'idest Joonas, Kalm, meeleawaldust kodanlaste ja kaabakate
Päss ja veel mõned nende mõtte- poolt kuulujutte laiali, et 15. okt. tuleb
wennad. suur rüüstamine. Öösel toimetati hulk
kahtlasi isikuid trellide taha ja sellega

Silmapilk wõimuwõtmiseks walmi- wõeti oma waenlaselt wõimalus mingi-
nes. Ajutine walitsus, kes igasuguse usal- suguseks wäljaastumiseks 15. oktoobri
duse sõjawäe hulgas kaotas, oli wastu- meeleawalduse puhul.
panekuks täieste wõimetu. Sõjawägi, 15. oktoobri meeleawaldus läks Tar-
tõölised ja talupojad olid igalpool aju- tus suurepäraliselt mööda. Kell 10 hom-
tise walitsuse wastu. See oli õhku mikul oli Eesti tagawarapataljon meie
rippuma jäänud. Isegi kodanlus ei parteiseltsimeeste Winki, Riipuse ja
olnud ajutise walitsusega rahul, sest Paaweli ja teiste juhatusel pritsimaja
see ei hoolinud Eesti kodanluse tu- ees, kus sel korral Tartu nõukogu asus.
lustest. Terwe pataljoni ohwitserid boikoteerisid
meeleawaldust ega wõtnud temast osa.

Tahtsime Tartus 8. oktoobril sõja- Samuti ei wõtnud meeleawaldusest osa
riistus meeleawaldust korraldada, mille Tartu vähemlased, kuna sots.-rewolut-
lipukirjaks pidi olema: „Kõik wõim sionäärid otsustasid meeleawaldusest
nõukogudele“, aga halwa ettewalmis- osa wõtta kui Tartu nõukogu liikmed,
tuse ja jõudude puuduse pärast lükati aga mitte kui es-er'ide partei liikmed.
see 15. oktoobri peale edasi, millal ta

ka toime pandi. Meeleawaldusest olid peale Eesti
aga juba enne tähendatud aega tagawarapataljoni veel Läti tagawara-
algasid meie waenlased ägedalt wastu- polk, soomusautodekomando ja teised
kihutusetööle. „Postimees“ kirjutas ras- wäeosad osa wõtmas, kes sel ajal Tar-
waste tähtedega hoiatusi Eesti sõja- tus asusid. Tööliseorganisatsioonidest
meestele, mitte meeleawaldusest osa aga oli osa wõtmas peale enamlaste
wõtta, kuulutas ette, et enamlased sel partei organisatsiooni ainult wabatöö-
päewal rüüstamise toime panewad ja liste-ametüühisus Karl Mällo juhatusel
ja nõnda edasi. Kõige selle kihutustöö (sm Mällo langes Ukrainas 1920. a.).
lõpupunktiks oli 14. oktoobril Eesti Teised tööõlised olid kodanlaste prowo-
Eesti tagawarapataljoni üldiline koosolek, katu olid tulnud pataljoni ohwitseridele
kuhu olid tulnud pataljoni ohwitseridele ja kohalistele mustasajalistele appi lip-
ja kohalistele mustasajalistele appi lip- nik Riisenberg 12. armeest, kapten
nik Riisenberg 12. armeest, kapten Schwarts, üks weltweebel ja hulk teisi
Eesti isamaalasi, et Tartu Eesti patal- Eesti isamaalasi, et Tartu Eesti patal-
joni enamlaste küüsisid päästa. Ka joni enamlaste küüsisid päästa. Ka
Hindrey oli platsis. Aga kõik nende Hindrey oli platsis. Aga kõik nende
nutulaulud olid asjata. Suure häälte- nutulaulud olid asjata. Suure häälte-
enamusega wõeti otsus wastu, et 15. okt. enamusega wõeti otsus wastu, et 15. okt.
läheme kui üks mees uulitsale, nõudes läheme kui üks mees uulitsale, nõudes

pritsimaja ees platsil Eesti, Wenä ja

Läti keeles, kus kõik kõnelejad nõudsid, et kõik wõim peab kiirelt nõukogude kätte wõetama. Ühtlasi nõuti ka wiibimata sõja lõpetamist ja demokraatlise rahu tegemist. Tallinnast sõitsid selleks päewaks Tartu ainult seltsimehed Hans Pöögelmann ja W. Kingissepp kõnelema, kes ülelinnalisel miitingul üles astusid, aga kohe õhtul jälle tagasi ruttasid, sest seal seisid suured ülesanded ees wõimuwõtmisel. Peale kõnesid pandi rongikäik läbi linna toime. Meeleawaldusest wõttis osa üle 10000 inimese, peasjalikult sõjawäelased.

24. okt. tuli Peterburis teine ülenemaaline nõukogude kongress kokku. Tartu nõukogu saatis sinna kaks enamlast, smd Bruneneki ja Gratschowi, keda kohustati kongressil Tartu nõukogu nimel nõudma, et wõim nõukogude kätte wõetaks.

24. oktoobril saime Peeterist parteikeskkomiteelt salajase ettekirjutuse — wiivitamata kõik wõim koha peal nõukogude kätte wõtta. Öösel pidasime salajase koosoleku, kust Tartu enamlasteorganisatsiooni tegewamad parteiseltsimehed osa wõtsid. Seal töötasime wõimuwõtmise plaani wälja. Sõjawägedesse määrati komissarid. Läti polku Rude, Eesti tagawarapataljoni A. Jea ja abiks Tikis; samuti tehti maakonnaga, kuhu määrati komissariks H. Suuder. Sõjawäeosade komissari dele tehti ülesandeks kohe oma all olewates sõjawäeosades rewolutsiooniline kord sisse seada ja kõik tegewamad kontrrewolutsionäärid koha peal wangi tada. Waliti rewolutsiooniline komitee, kuhu kuulsid seltsimehed Rimscha, Liiger, Suuder, Jea, Wink, Lepp, Worosshilow ja paar seltsimeest soomusautode wäeosast.

Järgmisel päewal, 25. okt. wõttis rewolutsiooniline komitee kõik walitsuseasutused oma kätte. Wallati telefoni-, posti- ja telegrähwijaam, riigipank ja waksal ja määrati sinna komissarid, kelle kontrolli all need asutused hakkasid töötama. Ka sõjawäekomissarid asusid kohe tööle. Eesti pataljoni komander polkownik Rosenbaum sai käsu, et ta ei tohi ilma komissarita mingisugust korraldust teha ja lubas seda täta. Ka roodudesse määrati omakorda

komissarid, kes seal pidid ohwitseride järele walwama.

Rewolutsiooniline komitee wõttis ka igasugused abinõud tarwitusele, et wäerinnalt waremalt wälja saadetud sõjawägesid, kes rewolutsioonilise Peterburi peale tahtsid minna, kinni pidada. Ühtegi wäeosa ei lastud ilma miitingipidamiseta läbi, ja enamiste kõik sõitsid pärast miitingut wäerinnale tagasi, sest neid oli pettuse teel wälja nõutud. Ainult üks rong Dooni kasakaid sõitis edasi, sest need ei kuulanud meie kõnelejate kõnet, aga neid peeti Tapal meie Tallinna seltsimeeste poolt kinni. Sõjawäge jõudis hulk Tartu waksali ja meil oli määratu töö nende waigistamisega. Mitmed ööd tuli waksalis uneta mööda saata ühes sm Ramschaga, kes meil sel ajal peaagitaatoriks oli.

Tartu linnas pidasid korda ratsa- ja jalawäepatruolid. Kõik rahwa kokkukogumised ja koosolekud olid kolm päewa keelatud. Üleüldine meeolu oli hea, kuid wõtsime kõik abinõud tarwitusele, et rewolutsiooni wõitusi kindlustada ja linnas head korda jalule seada. Paaril päewal ei saanud meie Peterburist mingisuguseid teateid. Aga 31. okt. tuli teade, et Kerenski wäed on pealinna all rewolutsiooniliste sõjawägede ja punasekaardi poolt puruks löödud ja et Kerenski ise on põgenenud. Üle maakonna tuli iga päew teateid, et wõim ka maal wallanõukogude käes on.

Nii läks oktoobripööre Tartus. Meil ei olnud werewalamist ega üleüldse wastuhakkamist. Ainult wähemlane Jans pomises meile wastu mingisugusest Eesti maapäewa „ainsamast ja kõrge- mast wõimust“, kui läksime maakonna walitsust wõtma, aga waikis rewolutsioonilisi püssitikka nähes ime ruttu.

Sõjawäe kõrwal asutati Tartu töölistest punane-kaart, kes Tartu nõukogu sõjawäeosakonna alla kuulus; niisama loodi ka punase-kaardi osakonnad külakehwikutest wallanõukogude juure, keda warustati sõjarilistadega Tartu nõukogu poolt. Asutati eraldi Tartu maakonna nõukogu seltsimeeste H. Suuderi, Kulli ja teiste juhatusel, kes maakonna asju hakkasid korraldama.

Suluti nõukogudewalitsuse wastase kihutusetöö pärast „Postimees“ ja wangistati tema toimetaja Jaan Tõnisson.

Tartu nõukogu hakkas kohe esimestest rewolutsioonipäewadest ühes Tartu enamlaste parteikomiteega oma kahte ajalehte, „Edasi“ Eesti keeles ja „Молод“ Wene keeles wälja andma. Ka linnawolikogu loodi ümber, nii et terwelt kõik wõim Tartus nõukogude käes oli.

Kuid kohalikud walgekaartlased tegutsesid pöranda all waikselt edasi ja nende kihutusel puhkes 17. nowembril 1917. a. Eesti tagawarapataljoni ohwitseride ja wäikse osa soldatite kaasabil Tartu nõukogu wastu mäss lahti, kus mässulistel esialgu korda läks linnawolikogu ja „Bürgermüsse“ maja oma alla wõtta ja raekojale oma kolme-wärwilist kaltsu üles tõmmata. Sama päewa õösel pidas Tartu nõukogu erakorralise koosoleku, kus Tartu garnisoni ülemaks A. Jea määrati ja ülesandeks tehti mässujuhtisi wangistada ja mässu kiirelt maha suruda. Ka pöörati abiwägede nõudmise palwega üleeestimaa-lise täidesaatwa komitee poole Tallinna. Kiirelt töötasime sõjaplaani wälja ja samal õösel wangistasime terve Eesti tagawarapataljoni ohwitseride kogu ühes polkownik Rosenbaumiga nende koosolekul Eesti ohwitseride seltsimajas. Samuti wabastati walgekaartlastest ka „Bürgermüsse“ maja, kuhu Tartu nõukogu wiisime. Ka wangistati uueste Jaan Tõnisson, keda mässu algul Eesti ohwitseridel korda oli läinud wabastada, niisama ka Tartus olew I Eesti polgu komander polkownik A. Tõnisson. Teisel

hommikul jõudis pärale ka meile abiks tulew 500-meheline Tallinna punase-kaardi-salk seltsimees Wiktor Kingisepa juhatusel. Mäss sai täieste lõpetatud ja mässu peajuhid Jaan Tõnisson ja polkownik Tõnisson anti Tallinna punase-kaardi kätte, kes nad endaga Tallinna kaasa wõttis.

Peale mässu lõpetamist algas järjekindel nõukogude kindlustamise aja-järk, mis kestis kuni sakslaste pealetungimiseni 18. weebuarini. Kuuldes, et Saksa surmapataljonid peale tungides Tartule liginewad, otsustas Tartu nõukogu luua Tartu kaitsesõjanõukogu, kuhu kuulusid seltsimehed Brunenek, Suuder, Jea ja teised. Meie tahtsime wiimase wõimaluseni wastu panna, kindlaste lootes, et ka Eesti tagawarapataljon oma ajaloolise waenlase, Saksa junkrute wastu tegelikult wälja astub. Aga meie eksisime; Tartu Eesti walge-kaart ja Eesti tagawarapataljoni ohwitserid kawatsesid meile seljatagant hoopiski anda, sest unustatud oli endine „700-aastane“ orjapõlw Saksa junkrute piitsa all. Nüüd ootasid nad kõigest hingest Saksa wägede tulemist ja saatsid isegi Saksa kindralite juure saatkonna palwega, et need Eesti kodanlust rutem päästma tuleksid. Et meil aga Tartu nõukogu käsutusel kõigest paar sada punase-kaartlast ja punase polgu meest oli (punast polku hakkasime organiseerima Tartus jaanuari algul 1918. a.), oli Tartu kaitsmine mõtteta ja meie taganemine Tartust wälja Nõukogude-Wenemaa pinnale, kus ennast uutele wõitlustele ette hakkasime walmistama.

Aleks. Jea

SUUR POORIPÄEW

Raamatust „Poolelijäänud näupilt“

(Ühewaatusline näitus)

Tegelased:

Rewolutsioonikomitee komissar

I poisikene

II „

III „

Wanaeit kompsuga

Tanuga naine

Madrused, punakaartlased, sõjakäskjalad

Rewolutsioonilise rühma staap Peterburi ümbruses. Komissar, laual väljatelefon, siinsamas päiwitanud poisikesed. Punakaartlased on sõjaristade — püsside, patronkastide, kuulipildujalintide — kandmise kallal ametis; wiivad kõike seda üle näitelawa ja panewad kõrwale tuppä. Eesriie tõuseb komissari üde saatel: „Tasa, poisid, pidage oma merekõrid kinni!“

Madruste salk (minnes): Jumalissa pojuke ja püha ristitähke olgu ta nõrdrale ingele armuline... Kerenski — et ta kus see ja teine...

(Lähewad müraga ja wandudes minema.)

Komissar (poisikestele): Mitte midagi ei saa ma aru, missugune wäesalk?

I poisikene: Seltsimees, ma ütlen, et meie oma wäesalgast maha jääme. Teie plate meid saatma.

Komissar: Aga kuhu pagan ma teid pian saatma? Teie ei jõua ju püsigi üles tõsta.

II poissike (ägedalt): Seltsimees...

Komissar; Ei wõi midagi teha, pöörake seltsimehe Sergeejewi poole.

I ja II poisikene (ühel äärel): Seltsimees, teil ei ole õigust... Kuigi meie wäikese kaswuga oleme...

(Smolnõi käskjalg astub sisse.)

Komissar (käskjalale): Mis teil, seltsimees, tarwis on?

Käskjalg: Ma tulen Smolnõist. Mul on seltsimeest Trotskit waja.

Komissar: Just praegu sõitis eelilinile. Tunni kahe pärast tuleb tagasi.

Käskjalg: Mulle on hädaste tarwis.

Komissar: Kohe, seltsimees. (Punawälasele:) Seltsimees Makarenko, kas hakkate warsti liikuma?

Punakaartlane: Silmapilk hakkame minema.

Komissar: Wiige see seltsimees. (Käskjalale:) Seltsimees, rääkige sellega kokku.

I poisikene (komissarile): Seltsimees, lubage...

II poisikene: Teie plate kaasa tundma.

(Näitelawa taga hüüded: „Paigal seisa, prowokaator, siit sa juba ei pääse!“ „Poisid on Kerenski salakuulajad kinni nabinud!“)

Komissar: Teie olete ikka veel siin! (Paludes:) Seltsimehed, mis ma pian teiega peale hakkama. Pöörake seltsimehe Sergeejewi poole.

Punakaartlased (näitelawal): Mis? Kus? Anna nad siia? Kus on salakuulaja?

(Soldatite salk talutab sisse abemearaja töömantlis ja pooleldi aetud abemega isanda, kel lina kaelas ripub.)

Komissar: Tasem, seltsimehed! Mis on?

I soldat: Siin nad on! Teu pealt wõtsime kinni. Peaegu oleks ära putkanud.

II soldat: Kukkus sisse, sinder!

III soldat: Pagana prowokaator!

Komissar: Tasem ometi, seltsimehed — mis seal on? Rääkigu keegi üksi. Kes on neist salakuulaja?

I soldat (isanda peale näidates):
See siin. Aarasime teise abemeajaja
juurest kinni.

II soldat: Läheme sealt mööda —
poisikene jookseb välja ja seletab: Istub
seal, seesama, laseb abet ajada ja ühte-
lugu Kerenski eest. Astusime sisse. Ja
tõepoolest istub seal. Sakartshuk taipas
kohe... Ja siis — piirasime ta ümber
ja muud kui siia.

Isand: Waat... Lubage! Tont teab
mis see tähendab! Ma kaeban veel.
Mõelge, suure waewaga leian abeme-
ajaja, kõik teised on ukсед kinni pan-
nud... Lubage, katsuksite ise minu
asemel olla. Teie olete nähtawaste har-
ritud inimene — korralikult inimeselt
wõetakse võimalus abet ajada lasta —
missugusel maal seda enne on nähtud.
(Abemeajaja peale tähendades:) Tema
sai waewalt alata, kui need rööwli poisid
sisse tormawad ja ilma seletusteta siia
tõid. Pagan, missugune sigadus, ühelgi
maal ei...

Komissar (waljult): Kes te õige
olete?

Isand: Mina olen Soskin... Mind
tunnewad siin kõik. Ma teenin pangas.
Olen siin suwitamas. Otsustage ise...

Komissar: Mis teie abemeajaja
juures rääkisite?

Isand: Mitte midagi iseäralist. Mina
ütlesin et Smolnõi õnnemängust midagi
välja ei tule. Ja siis ometi sõnawaba-
dus, sest, teie piate ise tunnistama, et
see tõeste prowokatsiooniline ettewõte
on... Asuwat-kogu nurja ajada...

Komissar (abemeajajale): Kas
tunnete seda kodanikku?

Abemeajaja: Miks mitte! Wäga
ästi. Alaline käija.

Komissar: Mis see kodanik kõ-
neles?

Abemeajaja: Nemad rääkisid selles
mõttes, et üleüldse suured segadused,
niitülda... Ja et üleüldse suwituse-
kohas lahinguid toime panna mitte ea
ei ole.

Komissar: Noh, wõtku teid saadan!
Seltsimehed, laske need narrid minema.
Las ajawad abeme maha.

Isand (minnes): Ei, seda ma ei jäta,
nimelt sõidan Peterburki ja kaeban! See
ei ole enam kellegi asi!

Abemeajaja: See ei ole mingi
kord! (Ära.)

(Kaks kasakat astub sisse.)

I kasak: Kes siin ülem on?

Komissar: Mis asja oli, seltsi-
mees?

I kasak: Meie oleme 3-dast eri-
roodust.

Komissar: Mis teil siis on?

I kasak (pühalikult): Meie tulime
ütlemä, et meie nõus ei ole tööliste
wasta välja astuma ega Kerenskit tue-
tama. Meie oleme rewolutsiooni poolt.
Meie root on teie käsutada.

Komissar (kätt sirutades): Tööliste
nimel terwitan teid. (Sisseastunud mad-
rusele:) Siin, seltsimees Nikiitin, on
kasakate esitajad, kes enam Kerenski
eest ei taha välja astuda.

Madrus: Tubli, seltsimehed! Õige
samm. Meie wäerind wõidab.

II kasak: Root ihkab tegewust.

Komissar (madruse peale tähenda-
des): Rääkige selle seltsimehega kokku.

Madsus (kasakatele): Lähme, seltsi-
mehed, piame aru. (Komissarile:) Ah
ja, kuidas telefoniga lugu on? Kas saab
Smolnõisse rääkida?

Komissar: Waheseagamistega.
Praegu on nähtawaste juba korras.

Madrus: Ea küll, tulen pärast.

(Lähwad. Sisse astub punakaart-
lane püssiga.)

Komissar: Kust teie tulete, seltsi-
mees?

Punakaartlane: Liinilt.

Komissar: Noh, kuda lood on?

Punakaartlane: Peale rõhuwad.
Tuetust on ädaste waja.

Komissar: Praegu saatsime, seltsi-
mees, kaks koondatud salka. (Ühele
tuas olewale punakaartlasele:) Seltsi-
mees Birk, kuda soomusautoga lugu on?

Birk: Silmapilk saadame minema.

Punakaartlane (lõõb taaruma).

Komissar: Mis teil on, seltsi-
mees?

Punakaartlane: Mina... mul...
natukene...

(Langeb maha, teised koguwad tema
ümber.)

Komissar: Ta on ju aawatud!

Punawälased:

Ettewaatlikult, seltsimehed!

Wõta jalust!

Kuhu sa ometi kisud? Tasem!

Pea alt wõta kinni.

(Kannawad.)

Ettewaatlilikult!

Hei, kes seal on! Kutsuge welsker!

Kuidas ta ometi siia jõudis tulla?

Kahest kohast pealegi.

Nähtawaste kuul läbi läinud.

(Kõik oolitsewad haawatu ümber. Sisse tuleb sel ajal wanapoolne naine, tanupeas. Astub aralt mööda tuba.)

Naine: Jumaluke, mis siin lahti on? Aga ükspuhas. Minu poeg... Minu poeg... (Nutma hakates:) Mis teie minu pojaga tegite!

Komissar: Rahuldage ennast, kodanik, kes teie poeg on?

Naine: Ta on seal, Kerenskiga. Kaitseb rewolutsiooni. Ma ei tea temast midagi. Juba kolm päewa. Üelge — kus ta on? Mis temaga tehti. Ma olen ema — saage aru — ema!

Komissor (natuke ärewalt): No-no, mõistan — ja, teie olete ema. Aga waadake, meie ei wõi teile midagi teatada. Teie poeg ei ole mitte meiega. Ta on kontrrewolutsionäär.

Naine: See on mulle ükspuhas! Mina ei tea midagi. Ehk saab midagi teada. Jumala pärast — aidake mind!

Komissar: Uskuge, kodanik, eameelega aitaks. Aga ma ei mõista kõige paremal tahtmisel teile midagi üelda.

Naine: Rahustage mind! Üelge otsekohe, et ta tapetud on? Eks ole?

Komissar: Mina ei tea seda.

Naine (ägedad liigutused).

Komissar: Ärge kartke, ei ole tõi. Rahuldage ennast. Ei ole midagi sellisarnast. On wist elus. Ja peale selle, lõpeb wõitlus täna-homme — ja teie poeg tuleb terwelt teie juure tagasi.

Naine (rõemsalt): Siis ta on elus?! Tänan teid wäga, tänan, tänan. Teie andsite mulle rahu tagasi. Ma olen ju ema... Tänan! (Lühikene waheaeg. Paludes:) Aga kas ma ei wõiks temaga kokku saada, ehk ainult kord tema peale waadatagi? Üks silmapilk!

Komissar: Seda ei saa kuidagi-moodi! Ta on praegu wist wäga kibedaste ametis. Kuulge — kodanik, minge koju ja rahustage ennast. Ma loodan, et kõik kõige paremine lõpeb.

Naine: Tänan teid, weel kord tänan teid. Kas teate, ma olen otsa lõppenud, ei saa und silma. Siis kõik läheb ästi. Tänan teid. Ma palun teie eest ka jumalat (läheb).

I punakaartlane (tagant järele): Õige kahju teisel.

II punakaartlane: Teatud asi.

(Punakaartlane tuleb sisse.)

Punakaartlane (komissarile): Seltsimees Mihailow, soomusauto läks minema.

Komissar: Wäga tubli. Kuulipritsi panite peale?

Punakaartlane: Seadsime korda. Lintisi on wähepoole. Aga küll seal leiawad.

(Eit wäikese pambuga libiseb sisse.)

Eit: Kallikesed, armsad, kes teist siin see Lenin on?

Komissar: Wanaema, mis kuulda? Mis jaoks sulle Leninit waja on?

Eit: Aga kuidas seda tohitakse teha? Ja kus seda enne on nähtud! Katusest lasksid suurtükiga läbi. Kuidas ing sisse jäi, sellest ei saa isegi aru. Aga olgu issand nendega — aga kes mu ane wälja maksab?

Komissar: Missuguse ane?

Eit: Käskisid aga et lõika ane pea otsast. Ja mina rumal tapsingi ane ära. Mis sa teed: ülemad. Need mädanused praaporid. Puhtalt riides! Ja mina loll tapsingi anekese ära (nutab). Ainukene teine mul oligi! Öösel käis kargatus. Juba roniwad teised hobuste selga. Ma küsin, et kes minu ane wälja maksab? Nemad irwitawad aga. Ainult üks oli nende ulgas inimene, andku jumal talle terwist (lõõb risti ette). See ütles: omme tulewad siia teised, siis mine Lenin juure — tema maksab kinni! (Pöörab silmi ühe pealt teise peale.) Kus ta on — see Lenin teil siin? (Komissari peale kahtlaselt:) Kas sina, ea inimene, ei olegi see Lenin? (Kumardab sügawalt:) Ära luba mulle, wae-sele wanainimesele ülekohtu teha! Kõigest neli rublakest. Mul ju ainult kirik-ärrale maksmiseks raha waja.

Komissar (naerab): Missugused lojused! (Wanaeidele:) Wanaemakene, nagu näha, on sind petetud. Sul tuleb Kerenski käest taga nõuda. See on

tema rööwsalk. Aga selle poisi käest ei ole nüüd midagi wõtta.

Eit (tõsiselt): Kulla inimene, kuidas siis nüüd saab? Mul oli ju üksainus anekene. Oh minu waene wilets! Kuidas ma nüüd weel siin ilmas üksi ära elan?

Komissar: Ei tea mina ka, wanake, mis meie sinuga ette piame wõtma (kõbab taskusi). Mul on (lueb raha) kõigest rubla kakskümmend kopikat. (Punakaartlastele:) Poisid, kellel on raha? Näe, Kerenski on wanaema ane nahka pannud. Tarwis tema eest wälja maksta.

(Kõik naerawad.)

I punakaartlane: Terwe ane?

II punakaartlane: Paras tegu!

III punakaartlane: Ja kuidas sa temale usaldasid?

Eit: Isegi ei saa sellest aru, tõeste. Mässis mind oma sõrme ümber.

(Kõik annawad raha, kuipalju kellelgi on. Eit tänab kumardades.)

Komissar (telefoni juures): Kas on korras? Piiter? Ah? Kuidas? Smolnõi? Seni muutuseta. Mis? Eelliinil. Wäike takistus oli — korburaator, nähtawaste. Saatsite? Tubli (paneb toru ära).

Eit (lueb): Kullakupused — siin on ju kõigest kaks rubla ja margid. Kes neist aru saab. (Akkab uueste pobi-sema.) Oh jumal, miks sa mind oled maha jätnud!

I punakaartlane: Rohkem ei ole, wanaemake, kõik andsime ära.

II punakaartlane: Jumala eest, kõik!

III punakaartlane: Oota, kui Kerenski tagasi tuuakse, siis maksab ära.

Eit: Olgu, olgu. Teid ma ju usaldan. Istun õige natukene (istub tähtsalt maha).

(Madrus Nikiitin astub sisse.)

Madrus: See on alles root — lust näha! Otsekohe wõitlusesse. Ohwitseridel lõikasid pagunid maha: tahad, tule meiega kaasa, ei taha, käi kus kurat.

Komissar: Ja mis need tegid?

Madrus: Üks jäi järele. Teised lonkisid laiali.

(Paugud kuuluwad.)

Madrus: Meie omad kõrwetawad. Mis sellest wälja tuleb? Minu poisid jooksid kõik sinna. Ei neid kinni pidada

jõua. Ei puudunud palju, oleks jalust maha jooksnud. Ei nende tontidega jõua mingit distsipliina pidada. (Astub telefoni juure.) Kuidas on telefoniga lugu?

Komissar: Alles praegu rääkis Smolnõi.

Madrus: Noh, las ma katsun ka! (Wõtub toru.)

(Kaks poisikest tuleb sisse, tagant järele weel kolmas.)

III poisikene (kindlal toonil komissarile): Seltsimees, meie nõuame et meid saadetaks. Meie ei ole enam wäikesed!

Komissar: Juba jälle. Ma ei wõiju, seltsilised, siin süüta laste tapmist toime panna.

III poisikene (uhkelt): Seltsimees, teil ei ole õigust.

Madrus (telefoni juures): Wõtku see ja teine, jälle on katkestatud!

Komissar (madrusele): Ammu see oli, kui junkrud laiali aeti. Preilikased põgenesid kõik. Meie omad ajawad seal nüüd asja.

Madrus: Moskwast ei tea ka midagi.

Komissar: Pole wiga. Kui aga siin asjad korda saame.

Madrus (kuulatahes): Laskmine nagu jäi wait.

(Punakaartlane tuleb sisse.)

Punakaartlane (madrusele): Seltsimees Nikiitin, Peetrist tuli salk meie mehi.

Madrus: Silmapilk (läheb kiirelt).

I poisikene (komissarile pealekäiwalt): Kuidas jääb siis, seltsimees?

Komissar: Ma ütlesin ju teile — minge Sergeejewi juure.

II poisikene: Tema seletab, et teie piaks sedeli andma.

Komissar (ikka weel wasta seistes): On aga need poisid. (Mõteldes:) Noh, olgu, minge! Paberit aga ei ole, kuhu kirjutada.

III poisikene (rõemuga): Näe, mul on:

Komissar (wõtub): Aa — Kerenski käsukiri. Olgu, selle peale kirjutamegi.

(Punakaartlased kannawad patrunikasti üle tua.)

I punakaartlane: Kuhu sa tassid? Pane siia.

II punakaartlane (kasti maha pannes): Oi, aurama pani naha. Tõmban natukene inge ja lähen liinile. Wõtku teid siin see ja teine! Mingit lõbu ei ole siin.

III punakaartlane: Na-no, igale-poolle on inimesi vaja. Paneme suitsud suhu.

(Panewad minnes suitsu.)

II punakaartlane: Aga saab see Kerenski meie käest! Kus nüüd tema jõuab wasta panna. Ei ole enam laskmistgi kuulda.

IV punakaartlane: Kes teda teab! Aga üks kahest — kas peksame meie tema läbi, ehk tema meid.

I punakaartlane: See on kindel, et siin muud walikut ei jää. (Pilketoonil:) Wõiduka lõpuni.

II punakaartlane: Tema enese ettekirjutuse järele tuleb nii.

I punakaartlane: Ei, Leenini käsu peale.

III punakaartlane (kuulatades): Wist meie omad saawad üle.

Eit: Kallikesed, kas pea Kerenski siia tuuakse? Mul tarwis kodu ahi küdema panna.

II punakaartlane: Kannata natuke, tuleb warsti.

Eit: Natukene kannatada weel wõib. Aga ahju ei wõi ka kütmata jätta.

III punakaartlane (rahatult): Aga laskmist ei ole nagu sugugi enam kuulda.

IV punakaartlane: Midagi on lahti... Kas tõeste —

(Madrus püssiga tormab sisse.)

Madrus: Seltsimehed, wõit! Waenlane on puruks löödud. Kasakad anna-

wad sõjariistu käest. Kerenski pistis plehku.

Punakaartlased:

Noh?!

Waat sulle!

Wennad, aga kuidas see kõik —

Wõit!

Ja kuidas Kerenski ometi tähele panemata jäeti?

Ega ta kaugele pääse.

Wõta teda nüüd weel kinni!

Nüüd wõib tema peale sülitada, kus wõit meie käes on!

Eit (rahatumalt): Kellest teie nüüd räägite et ära põgenes?

II punakaartlane (rõemsalt): Kerenski läks plehku, wanaemake!

III punakaartlane: Nüüd on pursuidel ots käes. Peterburi on meie meeste käes! Meie wõit!

Eit (edasi-tagasi tuikudes): Niisugune neetud sunnik! Ja mis nüüd siis saab? Ja kuhu ta jooksis? Seleta arusaadawalt. Kes minu ane wälja maksab?

Komissar (telefoni juures): Kuri-keha, jälle on katkestatud, mis nad, kuramused seal ometi teewad... Mis?..

Aa?.. Mis te seal teete?! Ei ole weel arjunud tööga. Tarwis ära arjuda.

Ja! Ja! — Smolnõi? Kiirem. Mis? Aa? (Tuasolejatele:) Tasem, seltsimehed, ei ole midagi kuulda! (Torusse:)

Rewolutsioonikomitee? Mis? Kuidas? Kes? Kes? (Tuppa:) Seltsimehed, ta-

semine, telefoni juures on seltsimees Leenin!

(Silmapilk waikus. Lühike wahe.)

Eesriie

W. Karinski

НАЦИОНАЛЬНЫЕ МОМЕНТЫ ВЕЛИКОГО ОКТЯБРЯ¹

Русский народ совершил гигантский скачок-прыжок от царизма к советам.

Ленин: Речь о роспуске учредительного собрания.

Национальная политика при господстве буржуазии является орудием угнетения, национальная разнородность при диктатуре пролетариата — мерило уровня культурного развития образующих союз трудящихся народов разных национальностей.

Для пролетариата национальный вопрос имеет классовую сущность, классовое содержание. Надо проводить фактическое „сближение пролетариев и полупролетариев разных национальностей для совместной революционной борьбы за свержение помещиков и буржуазии“, так говорит программа большевиков.

Политика буржуазии сводится к тому, чтобы с помощью национальной розни ослабить революционную борьбу пролетариата, натравливая одну нацию против другой, возбуждая ненависть между пролетариатом различных наций.

Задача пролетариата состоит в том, чтобы соединением трудящихся различных национальностей свести на нет политику капиталистов, укрепить этим позицию пролетариата. Эта тенденция проявляется на протяжении всей истории революционной борьбы пролетариата. Символом такого рода соединения является I Интернационал; формально такую же линию обещал проводить и II Интернационал, но оппортунизм и предательство при-

вели его к фактическому отрицанию этого принципа.

Лишь партия большевиков, III Интернационал проводит линию соединения последовательно. Партия (Р. С.-Д. Р. П.) еще в 1898 году признала право наций на самоопределение вплоть до отделения. За этот принцип большевики боролись все время с меньшевиками. Тов. Ленин сумел отстоять его даже против таких авторитетов, как Роза Люксембург, не говоря о таких социалистах, как Отто Бауэр, который выдвинул принцип так называемой „культурной независимости национальностей“, а Ленин доказал всю абсурдность и сумбурность подобных положений.

Февральская революция в России сразу же поставила в порядок дня национальную проблему, правительство Керенского притом доказало, что даже самая демократичная республика при господстве буржуазии не способна решить эту проблему. Большевики, оставаясь верными своим принципам, взяли угнетенные народы под свою защиту. Не одна статья т. Ленина отмечает грубое нарушение прав национальностей Финляндии и Украины Керенским.

Ясно очерченная линия большевиков по национальному вопросу, предоставление одинаковых прав всем живущим в России национальностям, только увеличивала их влияние и помогала им соединить вокруг их лозунгов трудящиеся массы всех национальностей, чтобы общими уси-

¹ „Klassiwõitluse“ jaoks kirjutanud Ungari sm F. Laszlo — endine Austria sõjawang ja põrandaalune rewolutsiooniwõitleja Koltshaki ajal, praegu silmapaistwam tegelane Leningradi Ungari asunduses. Toim. märkus.

лиями совершить гигантский скачок-прыжок от царизма к советам. Популярность большевиков у финляндских бедняков-крестьян или трудовых масс других национальностей объясняется именно тем, что они сумели координировать классовую, революционную борьбу с национальным вопросом. Борьба за освобождение, борьба против буржуазии означала и борьбу за национальное существование при защите пролетариата.

Провозглашенная в бурные дни Октябрьского переворота „Декларация прав народов России“ говорит всем народностям, что „политике лжи и недоверия, придирок и провокации должен быть положен конец. Отныне она должна быть заменена открытой и честной политикой, ведущей к полному взаимному доверию народов России“.

Молодое правительство не останавливается на полдороге. Вслед за декларацией выпускаются декреты в защиту прав национальностей; в Конституции Федеративных Республик, принятой III-м Съездом Советов, укрепляется право наций на самоопределение. Освобождение трудящихся от гнета буржуазии толкнуло их „к союзу и слиянию с большими и передовыми социалистическими нациями“, дабы иметь опору против контр-революционных сил извне или изнутри. Выражением такого рода слияния служит Союз Советских Социалистических Республик, образованный в конце 1922 года. В Декларации отмечается, что „государства мира раскололись на два лагеря: лагерь капитализма и лагерь социализма. Там национальная вражда, шовинизм, колониальное рабство, здесь взаимное доверие и мир, национальная свобода и братское сотрудничество“.

После образования Союза начинается плодотворная работа Советов по поднятию производительных сил и культурного уровня отсталых народностей. Для туземной молодежи широко открыты двери высших учебных заведений Ленинграда и Москвы, организованы специальные учебные заведения для народов Востока и За-

пада, широко поставлено дело издательства книг, журналов и газет на родном языке, в школах введено преподавание на местном языке, созданы специальные театры и другие культурные учреждения для полного обеспечения всех требований народностей. Таким образом, налажено сотрудничество всех народов Союза, причем для каждого члена сохранена полная независимость, что выражается в формуле свободного выхода из состава Союза. Конечно, интересы трудящихся требуют теснейшего сближения, ибо насаждение социализма требует строжайшей централизации управления.

Разнородность народностей Союза обуславливает наличие национального вопроса, но мы можем сказать, что советская форма управления решила этот вопрос благоприятно для всех наций, не ослабляя классовых сил, давая всем нациям полную возможность культурного развития.

А как же обстоят дела у „них“? В странах „чистой демократии“? Образовавшиеся на окраинах бывшей царской империи новые национальные государства прибалтийских стран получили тяжелое наследство — национальный вопрос. Буржуазная Польша очень быстро забыла давящие когти русского медведя и габсбургско-германского орла. Под гнетом польской буржуазии стонут миллионы украинцев, евреев, литовцев и белоруссов. Национальные меньшинства Польши смотрят на наш Союз как на обетованную землю, откуда только и может быть оказана помощь. Для украинского бедняка, находящегося в эксплуатации польского помещика, октябрьский переворот является маяком, освещающим путь его освобождения. Такое-же положение в „великой“ Румынии.

Образовавшиеся на обломках Австро-Венгрии буржуазные государства — Юго-Славия, особенно Чехо-Словакия, страдают оттого, что они считали главным грехом Австро-Венгрии: Чехо-Словакия, имеющая 9 национальностей, старым способом Габсбургов старается „решить“ национальный вопрос, т. е. обещаниями — там,

где это возможно, пулеметами — там, где уже слов недостаточно.

При таких условиях положение нашего Союза только укрепляется. Трудящиеся массы Запада все больше и больше тяготеют к нам. Это подтверждается фактом посещения СССР многочисленными делегациями рабочих, которых интересует не только экономическое устройство, но и общий распорядок, в том числе и положение национальностей.

Огромное значение имеет решение национального вопроса в стране диктатуры для народов Востока. Китайский народ смотрит на тов. Ленина, как на великого героя национального освобождения. Поведение большевиков именно в борьбе против национального порабощения встретило огромные симпатии восточных народов; они ведут свою борьбу за освобождение от ига империализма именем Ленина.

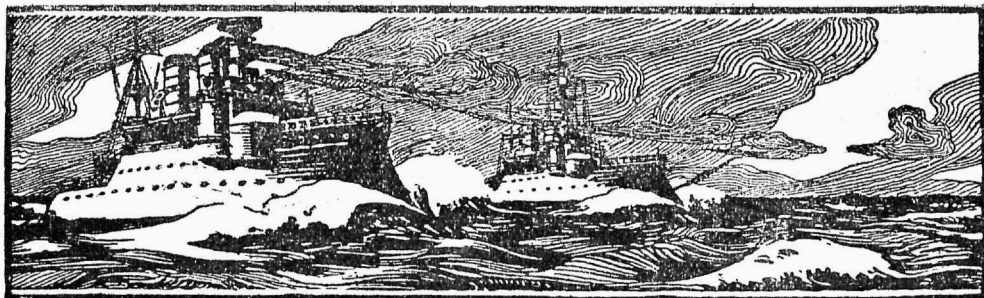
Только восемь лет прошло с тех пор, как в Ленинграде рабочие и крестьяне высоко подняли победоносное знамя революции. „Индия и Китай кипят. Там надвигается, неудержимо и все быстрее надвигается 1905-й год, с тем существенным и

громдным отличием, что в 1905 году революция в России могла еще пройти изолированно, а растущая в Индии и Китае революция уже сейчас втягивается в революционную борьбу, в международную революцию.“ Так писал тов. Ленин только 3 года тому назад. Мы за это время были свидетелями громадных размеров этой борьбы. А за что идет борьба? За установление пролетарской диктатуры? Нет! По крайней мере пока нет. Борьба идет за национальное освобождение. И народы Востока ведут борьбу, как учил большевизм, они с нас берут пример, ибо знают, что наш путь — путь победы и в их борьбе.

Величайшее значение Октябрьской революции в том, что вслед за ней двинулись в революционную борьбу все народы угнетенных наций. Их доверие заслужила национальная политика советской власти и мы опять видим, что правильная национальная политика не ослабляет, а наоборот — укрепляет революционную борьбу трудящихся, устанавливая единый фронт всех угнетенных народов, а в этом залог всемирной победы!

Ф. П. Ласло

Kaheksa aastat majanduslisel wäerinnal

Kaheksa aastat on mööda sest päewast, mil Wenemaa proletariaat ja talurahwas oma kurnajate — kodanluse ja mõisnikkude — walitsuse kukutas. Poliitilise wõimu wõtmisega algas ka töörahwa majandusline rewolutsioon, sest wõimata oleks olnud proletariaadil walitseda ilma majandusliste kõrguste waldamiseta.

25. oktoobril 1917. a. riigiwõimu wõtmisega nõukogude kätte läksid töörahwa omanduseks kõik endise riigi kapitalid, raudteed, maad jne. 26. oktoobril wõrandati suurmaapidamine, mis mõisnikkude majanduslise wõimu murdis.

Järgmiseks tähtsamaks sammuks kodanluse majanduslise wõimu murdmises oli pankade natsionaliseerimine 14. detsembril 1917. a. See oli paratamata tarwilik samm, sest kapitalistlikes riikides on — ja olid ka Wenemaal 1917. aastal — pangad kodanluse majanduse kui ka poliitilise wõimu ja tegewuse peastaapideks. Siit juhiti (börse kaudu) poliitikat ja majandust. Pankade natsionaliseerimine lõikas selle kodanluse elusooone puruks. Ta katsus weel jõuetult ettewõtetes tööd takistada (saboteerida), aga ka siin tegi sellele kodanluse wiimasele jõupingutusele lõpu tööliste kontroll ja tööstuse natsionaliseerimine. Lahtipuhkew kodusõda — wõitlus elu ja surma peale — sunnib proletariaati kodanluse wastupaneku häwitamiseks isegi wäiketööstuse natsionaliseerimisele minema, mis hiljem omannikkudele tagasi antakse.

Igatahes toowad esimesed rewolutsioonistaamad kohutawa lagunemise ja

langemise, mis seletataw suurel määral peaaegu üleilmilise hiiglawõitlusega, mida Wenemaa proletariaat ja talurahwas pidas maailma imperialistide wastu oma rewolutsiooniwõitluse kaitsmiseks. Selle sõjalise wõitluse lõppemisel hakkas aga Nõukogude-Liit kiireste oma majandust uueste üles ehitama.

Alamal toome pildi sellest kaheksa-aastasest wõitlusest ja kättesaadud tagajärgedest üksikute majandusharude kaupa, mis kogusummas näitab, kuidas eksisid need, kes meile aastate wiisi majanduslist kokkuwarisemist ette kuulutasid.

I. Tööstuse seisukord

Proletariaadil tuli wõimu wõtta aja-järgul, mil tööstus üle elas sügawat kriisi. Kodanlusel läks sõja ajal korda ainult osa tööstust sõja tarbeks mobiliseerida, kuna teine osa, mis laialise turu nõudeid pidi täitma, alla mäge weeres. Kriis süwenes kütteainete walmistuses ja weoasjanduses. Masinate sissewedu jäi peaaegu seisma. Wabrikute sisseseaded aga wananesid. Wäljamaalt telliti aga püssisi, suurtükka ja laskemoona. Tähtsamate tööstusesaaduste — kiwisõe, nahwta ja metallisaak wähenes. Donbass (Donetsi bassein — D. kiwisõe- ja rauamulla-kaewanduste piirkond) andis 1916. aastal 1700 miljonit puuda kiwisütt, 1917. a. aga ainult 1139 miljonit puuda. Weoasjanduse lagunemine süwendas ja kiirendas tööstuse lagunemist ja kriisi. Wälja kaewatud kiwisütt ei suudetud kohale wedada. 1916. a. weeti kohale 876 miljn puuda, aga 1917. a. 644 miljn puuda.

Wäheneb ka malmiwalamine. 1914. a. saadi 264 miljn puuda malmi, 1917. a. alla 200 miljn puuda.

Sõjatellimiste täitmiseks siseriigis kui ka toiduainete ostmiseks ja muude riikliste — eriti sõjaliste väljaminekute katmiseks tuli paberiraha väljaandmist suurendada. 1916. a. anti iga kuu keskmiselt 286 miljn rubla paberiraha välja. 1. märtsil 1917. a. oli paberiraha liikumas 9,9 miljardit, 23. aprillil 1917. a. 18,9 miljardit rbl. Nii siis näeme, et tööstuse, weoasjanduse ja rahaasjanduse kriis juba enne oktoobri-rewolutsiooni õige teraw oli.

Edaspidise tööstuse seisukorra peale awaldasid mõju ka poliitilised sündmused. Peale oktoobri-rewolutsiooni koondas kodanlus oma tegewuse tähtsamatesse majanduslistesse rajoonidesse, et siin wastupanekut korraldada. Tal läks korda end ajutiselt Donbassis, Kaukaasias, Groosnõis ja hiljem Uuralis kindlustada. Selle lühikese aja jooksul, mil kodanlus neis piirkondades peremeest mängis, tegi ta suurt häwitustööd meie majanduslise organismi lõhkumiseks. Baku inglaste kätte langemisega tuli meile teraw kütteainete kriis. Seisukord läks niiwõrd terawaks, et kõik tööstuseettewõtted, mis warem nahwtaga tööstasid, pidi teist kütet hakama tarwitama. Donbass muutus kontrerevolutsioonipesaks. Metsiku walge terrori mõjul, mis paremate tööliste häwitamiseks kujunes, jooksid tööliised laiali. 1918. a. langes Donbassis tööliste arw 246 000 pealt 130 000 peale.

Kiwisõe saak langes. Kui Donbass nõukogude käes oli, saadi jaan.—märtsis 60—80 miljn puuda kuus. Läks aga Donbass „peremeeste“ kätte, saadi aprillil 45 miljn puuda, mais aga ainult 27 miljn puuda.

Need arwud näitawad väga iseloomustawalt, et lagunemise elemendid, mida kontrerevolutsioon kaasa tõi, olid äärmiselt tugewad.

Tuli kõik jõud kokku wõtta, et neid piirkondasi kodanluse käest tagasi wõita, sest ilma Uuralita, Donbassita ja Kaukaasiata ei oleks Nõukogude-Wenemaa suutnud oktoobrirewolutsiooni otsustawalt kaitseda ega kindlustada.

Majandusliised tingimised, mis äärmiselt rasked olid, nõudsid nende rajoonide ühtsuse jaluleseadmist, sest need rajoonid olid ja on kogu meie tööstusele aluspõhjaks.

Rasketööstuse ülesehitamine esimestel rewolutsioonaaastatel oli äärmiselt raske ja keeruline ülesanne. Donbass andis 1914. a. 338 miljn puuda kiwisütt, 1920. a. 273 miljn puuda. Nahwta saak langes sõjaeelse 560 miljn puuda pealt 230 miljn puuda peale 1920. a. Aga seda saaki ei suudetud weoasjanduse lagunemise pärast koha peale wedada, sest wigaste wedurite arw, mis 1917. a. oli 23%, tõusis 1919. a. lõpul 55 protsendini.

1920. aastal algab tööstuses juba teatav pööre. Kiwisütte saak tõuseb 1921. a. 554 miljn puudani, mis $\frac{1}{3}$ sõjaeelsest saagist välja teeb ja eelmise aastaga wõrreldes 18 protsenti on suurenenud. Aasta lõpul langes aga saak jälle tuntawalt. Selleks mõjus kaasa teraw toiduainete puudus, sest 1921. a. oli näljaaasta, ja tööliised walgusid leiwapuudusel maale laiali.

Peaaegu samasugune seisukord oli ka nahwtatööstuses. Groosnõis, mille walged iseäranis ära rüüstasid, läks tööstuse uuete jaluleseadmine siiski wõrdlemisi kiirelt. Enne sõda saadi seal $73\frac{1}{2}$ miljn puuda nahwtat, 1921. aastal aga juba 82 miljn puuda, mis 11 protsenti sõjaeelsest rohkem on.

Metallitööstuses näeme raskemat pilti. 1913. a. saadi 260 miljn puuda malmi, 1921. aasta aga ainult 7 miljn puuda. Metallitööstuse walmistusesaak langes ühe miljardi rubla pealt 75 miljn rubla peale. 1922. a. algab paranemine ja metallitööstuse walmistusesaak tõuseb 120 miljn rublani.

Kõik need arwud tõendawad, et nõukogudewalitsusel esimestel kodusõjaaastatel väga rasketes majanduslistes tingimistes tuli wõidelda.

Kodusõja lõpetamisele järgnes veel raskem näljaaasta, mis ülemääralist jõupingutust nõudis.

Wäga arusaadawad on sellepärast kõik need nõukogudewalitsuse sammud, mis juba esimestel rahulistel kokku puutumistel välislaenu saamiseks asutati. Kogu tähepanek oli pöördud siis

suurtööstuse ülesehitamisele. Kuid laenu ei saadud ja tuli oma jõuga tööstuse ülesehitamisele asuda.

Kodusõja lõppemine toob ka siin teatawat kergendust. Kuni 1921. a. tuli peatähelpanek pöörata wäerinna peale, siis toitlusküsimusele. Nüüd ker- kib esimisele kohale majandusline wäerind. Esiteks asutakse suurtööstuse üles- ehitamisele, teiseks laialiste rahwa- hulkade tarbete rahuldamisele. Maal walitsemis suur kaupade puudus. Kodu- sõja ajal elati suuremalt osalt wanadest tagawaradest. Uut walmistati wähe. Seda kaupadenälga tuli kustutada. Selle eelduseks oli suurtööstuse ülesehitamine. Kõigepealt oli aga tarwis kergetööstust toetada, sest kergetööstus walmistas kaupasi (saadusi) laialisterahwa- hulkade, peajasjalikult talurahwa tarwis, mille wastu talurahwa käest wilja wõis saada. „Sõjakommunism“ lõpetatakse ja minnakse uuele majandusepoliitikale. Pannakse maksma wabakaubandus — tööstusesaaduste waba wahetamine põllu- saaduste wastu. Kergetööstust warus- tatakse toores- ja kütteainetega. See oli rasketööstusele rängaks hoobiks, mille mõjul ta ummikusse sattus, sest kiwisõe- ja nahwtatööstused andsid kergetööstusele kütteainet ilma maksuta. Sellest sisteemist tuli aga õige pea lahti ütelda, sest wahe kerge- ja rasketöös- tuse arenemises muutus liiga suureks. Wõrreldes 1913. a. suur- ja wäiketöös- tuse saaki, oli suurtööstus 1920. aastal 18 protsenti sõjaeelsest, kuna wäike- tööstus 43 protsenti oli. Seega oli lan- genud suurtööstus 5 korda, samal ajal kui wäiketööstus ainult 2 korda langes. — Juba 1922-23. aastal aga näeme kõigil tööstusealadel tõusu, mida järg- mised arwud (miljon- puudades) kujutawad:

	1921-22. a.	1922-23. a.
Nahwtatööstus	133	151
Rauamullatööstus	4,8	9,2

Malmiwalamine tõusis samal ajal 64 protsenti, kiwisõe saak 90 protsenti.

Kõrwuti sellega tõuseb ka kiutöös- tus — puuwillaketrus 60 protsenti, puu- willase riide walmistus 80 prots., kuna linase riide walmistus tõuseb 108 prots. ja suhkrumalmistus 300 prots.

Üldkokkuwõttes annab uue majan- dusepoliitika kaks esimest aastat tun- tawat tööstusetõusu, mida järgmine tabel näitab:

Tööstusealad	% ₀ 1913. a.	
	1921-22. a.	1922-23. a.
Kiwisöetööstus	43	39
Nahwtatööstus	47	54
Malmiitööstus	4	7
Walamine	8	11
Puuwillariidetööstus	19	36
Linariidetööstus	35	70
Suhkrutööstus	3	12

Siit selgib, et üksikute tööstusealade arenemine ei ole weel mitte ühtlane, mispärast ka kodanluse sulleorjad ja majandusetaadlased wäljamaal kilkasid, et meie ei pääse kunagi wälja tööstus- likust ummikust.

Asi kujunes siiski teisiti. Kiwisõe- ja nahwtasaagis näeme alalist tõusu.

	Miljon-puuda	
	kiwisütt	nahwtat
1920-21. aastal	455	230
1921-22. „	588	272
1922-23. „	762	298
1923-24. „	924	366

Just 1923-23. aasta on iseloomustaw tähtsamate tööstusealade tõusu poolest. Esimises järjekorras näeme seda kiwi- sõe ja nahwta alal. Ei tule enam mingi- suguseid kõikumisi ette, nagu seda eel- misel aastal näha wõis, kus saagi suu- rus kõikus 28—38 miljoni puuda wahel kuus, waid püsib 53—54 miljoni puuda piirides.

Tähtsamate tööstusealade edenemise kohta 1923-24. aastal saame 1913. a. wõrreldes järgmise pildi:

Tööstusealad	Walmistus miljon-puudades	% ₀ 1913. a.
Donbassi kiwisüsi	738,4	47,8
Nahwtat	366,1	65
Malmi	39,9	16
Rauamulda	60,7	19,4
Puuwillariidet miljon ar- sinat	1125	53

Mida kõnelewad need arwud? Need arwud tõendawad, et tuntaw osa meie

tööstusest on lagunemiseajajärgust tõusu-ajajärku jõudnud. Nad näitawad, et meie tööstuse edenemine pole veel kaugeltgi ühtlane. Mõned tööstusealad annawad juba 60—70 prots. sõjaeelsest saadusest, teised aga ainult 15—20 prots. Eelmise aastaga võrreldes oleme küll edasi jõudnud, kuid sellest on vähe.

1924-25. a. saime 78 miljn puuda malmi, mis 40 prots. sõjaeelsest walmistusest wälja teeb, aga kaewanduse- ja nahwtatööstus andis juba 1923-24. a. 50—65 prots. sõjaeelsest. Uldiselt tõusis tööstus 1924-25. a. 71 protsendini sõjaeelsest, kuna metallitööstus — kõige tähtsam ala meie tööstusest — tõusis ainult 40 protsendi peale. Siin tuleb nähtawale meie tööstuse ühtluseta arenemine. Pealegi on metallitööstus kogu meie majanduse alus. Sellepärast panakse just 1924-25. a. iseäralist rõhku metallitööstuse arendamise peale. XIV parteikonwerents käsitas seda küsimust põhjalikult ja otsustas just selle tööstuseala peale kõige suuremat tähelepanekut pöörata. 1925-26. a. walmistuseprogrammis on metallitööstuse töstmine 89 protsendini sõjaeelsest ette nähtud, mis eelmise aastaga võrreldes ligi kaks korda tema saadust suurendab.

Kui võrrelda 1923-24. a. ja 1924-25. aasta 8 kuu tööstusesaaduste hulka, siis saame tähtsamate tööslusealade kohta järgmise pildi:

Tööstusealad	Saadus miljonites puudades	
	1924-25. a. 8 kuud	1923-24. a.
Kiwisüsi	620,3	862,8
Nahwta	271,2	362,6
Malm	44,4	39,0
Metalliwalamine	48,0	40,6
Puuwillast lõnga	6,9	6,2
Puwillariie(miljon-arssinat)	1300	1175
Tööstusesaadus miljon. rbl	1515	1510

Need arwud kõnelewad selgelt tööstusetõusust eelmise aastaga võrreldes. Nad tõendawad veel kord, et meie suudame majanduslise ülesehitusetööga walmis saada. Tulewal aastal tõuseb meie tööstus 94 protsendini sõjaeelsest. See ei ole mitte unistus, waid reaalne

riiklise plaanimisekomisjoni poolt ette- waatlikult kokku seatud walmistuse- kawa eeltulewaks aastaks.

Kuiwõrd suur oli tööstuselagunemine ilmasõja ja kodusõja ajal ja kuidas wiimastel aastatel jälle oleme edenenud, sellest annab pildi kaks järgnewat tabelit — esimine Worobjowi, teine kõrgema rahwamajanduse-nõukogu kontrolltabeli järele:

Kogutööstus	Walmistus sõjaeelsetes miljn rubl.	% 1913. a. saadusega wõrreldes
1913. aastal	5620,8	100
1916. "	6831,4	121,5
1917. "	4344,1	77,3
1918. "	1941,4	34,5
1919. "	1447,7	25,8
1920. "	1000,9	17,8

Tsensuslise tööstuse saadus	Sõjaeelsetes miljn rubl.	% 1913. a. saadusega wõrreldes
1913. aastal	5620	100
1921-22. a.	1490	27
1922-23. "	1950	35
1923-24. "	2570	46
1924-25. "	3950	70
1925-26. "	5280	94

Nlisama kiirelt on tõusnud ka wäike- tööstus, mis umbes 25% suurtööstuse walmistusesaagist annab.

Iseloomustawaks nähtuseks meie tööstuses on veel tema koondus. 1901. aastal tuli iga tööstuseettewõtte peale keskmiselt 108 töölist, 1911. a. 139, kuna 1925. a. iga tööstuseettewõtte peale 239 töölist tuleb. See on rohkem kui P.-Ameerika Ühisriikides, kus iga töös- tuseettewõtte kohta 151 töölist tuleb.

Muidugi ei ole meie tööstusetöölise arw praegu veel sõjaeelse arwuni tõus- nud, aga ka siin tõuseme sellest arwust lähemate aastate wältel üle. Eeltule- wal aastal suureneb tööliste arw 300 kuni 400000 töölise wõrra. Osa sellest arwust langeb uute wabrikute peale, suurem osa aga senini seisnud ja praegu poolekoormatusega töötawate wabrikute ja tehaste peale.

Lõpuks toome veel kokkuwõtwa tabeli

tähtsamate tööstusealade arenemise kohta.

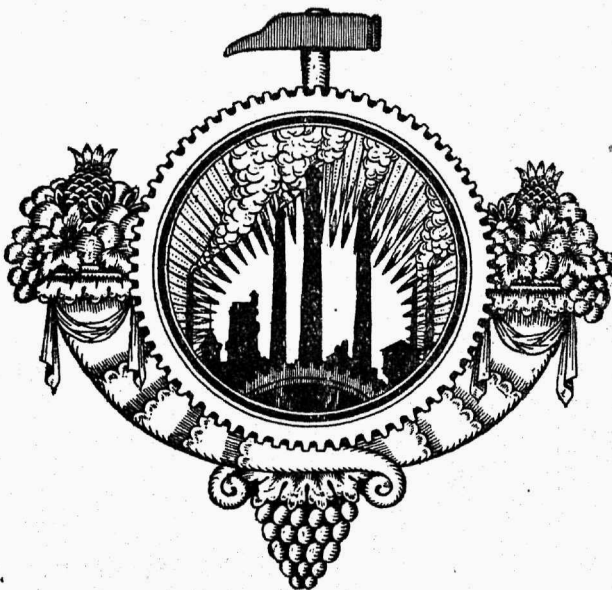
Tööstuseeala	Sõjaeelne valmistus miljn rbl				% 1913. aastaga wõrreldes		
	1913. a.	23-24. a.	24-25. a.	25-26. a.	23-24. a.	24-25. a.	25-26. a.
1. Kiwisöetööstus	159,6	87,4	87,6	126,0	54,7	54,9	78,9
2. Nahwtatööstus	280,7	179,8	201,4	238,0	64,0	71,7	84,8
3. Soolatööstus	8,5	5,0	6,1	7,0	59,2	71,5	82,2
4. Metallitööstus	983,3	282,6	543,2	885,0	28,7	55,2	89,8
5. Elektri-tehased	32,4	38,5	63,1	109,1	118,9	194,9	337,0
6. Kiutööstus	1065,6	374,2	693,8	981,7	35,1	65,1	92,1
7. Kummitööstus	70,5	14,5	35,3	58,8	20,6	50,0	83,3
8. Tikutööstus	11,1	5,7	9,3	10,2	50,9	83,7	91,8
9. Klaasitööstus	7,7	4,6	5,8	10,0	60,4	76,5	130,5
10. Suhrutööstus	333,7	77,6	119,9	209,8	23,2	35,9	62,9
11. Tubakatööstus	119,8	62,9	89,8	103,6	52,5	75,0	86,5
12. Mangaanitööstus	12,7	1,1	1,9	4,7	8,5	15,3	36,8
Kokku	3085,6	1133,9	1857,2	2743,9	36,7	60,2	88,9

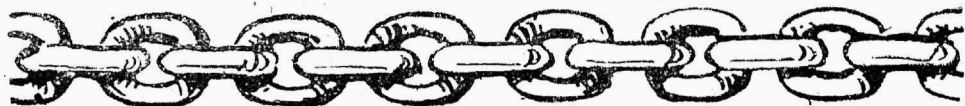
Kõik need arwud tõendawad, et meie kiirelt sõjaelsele tasapinnale liigineme. See ei ole meile aga enam eesmärk, ja võib kindlaste oletada, et meie praeguse edenemise kiiruse juures oktoobrirewolutsiooni 10. aastapäewaks

sõjaelsest tasapinnast tüki teed edasi oleme jõudnud, kui meile muidugi uusi ootamata raskusi kas sõjalisel wäerinnal wõi muul alal kaela ei sattu.

(Järgneb)

Joh. Reesen

SÜNDMUSTIK WALGES-ĒESTIS

September

15. P. Jakobson, kui töörahwa ühise väerinna esitaja, riigikogu kandidaadi kohalt tagandatud.

— Saarde laenu- ja hoiuühisuses suured kuritarwitused awalikuks tulnud; ühisusel pankrott waraks.

— Asunikkude maksmata jäänud renti hakatakse administratiivses korras, ilma kohtu-jandita, sisse nõudma, sest need nõudmisi on niipalju, et wabariigi kohtutele — üle jõu käib.

— Johan Ellam, Saaremaalt, 10 a. kinni pandud, jällegi 1. dets. pärast.

16. Pusta lahkumisepalwe.

— Brasilliasse wäljarändamiseks on ennast weel 800 in. üles annud.

17. Algasid manööwrid Otepeal. Teel sinna sai hukka jällegi üks lennuk.

— Wiljandis „1. dets.“ tegelastena wangi-mõistetud: Ella Sukk 7 a., Eduard Elbrecht 6 $\frac{1}{2}$ a., Elmar Luts ja Artur Sumberg 6 a., Jaan Wedenström ja Hans Linnas 4 a., Aliide Linnas 3 $\frac{1}{2}$ a., Anton Anwelt ja Walter Taal-mann 2 a.

18. Riigiteenijad nõuawad erakorralist palgalisa kuupalga suuruses.

21. Manööwritel Elwa ja Pritsu jaama wahel kaks soomusrongi üksteise otsa jooksnud, ohwrid: 5 surnut ja 8 haawatud reameest.

23. Sõjakohtu alla antud Kohila „1. detsembril“ tegelased: Rudolf Weimer, August Sassian, August Kreim, Artur Seemann, August Ehkmann, Aleksander Minni, Wingel (Wigel?) ja Piiskop. Mõisteti: Kreem, Seemann, Ehkmann 10 a., Minni ja Eisenberg 6 a. ja Wingel ja Piiskop 4 a. kinni.

24. Kuresaares algas 1919. a. Saaremaa ülestõusmisest osawõtjate protsess.

— Walter Schoepe punaste pükste kandmise eest 4 a. kinni pandud; tema tuttaw Mihkel Piir, kes temalt kandmiseks püksa laenanud, õigeks mõistetud.

— Puiatu „wandeseltslased“ — kohalised töölised — kinni pandud: Jüri Taalman ja Aleksander Kool 4 a., Martin Reesen ja Jaan Purtsak 3 $\frac{1}{2}$ a., Jaan Taalman, August Wenderström, Johan Bergmann ja August Waltin 3 a.

25. Johan Heidemann ja August Wassar riigikohtu otsusel 6 a. türmi neetud.

26. Riigikohus kinnitas otsuse: Riisa Rauskil 4 a., Helene Pendril 6 a. ja Jaan Tomsonil 8 a.

— Saaremaa ja Muhumaa 1919. a. ülestõus osawõtmise kahtlustusel kinni mõistetud: Jüri Pruul 10 a., Jaan Tuulik, Wassiili Saksakulm ja Iisak Oowel 3 a.

Riigikohus otsuse kinnitanud: Aleksander Multeril 6 a., Artur Särgil 7 a.

30. Sõjakohtu alla antud 3 Otepea alewi töörahwa ühise väerinna rühma liiget.

— Laidoner Rahwasteliidu poolt wolitatud Mossuli küsimust „lahendada“.

— Paul Lepp-Wiikmann 6 a. ja Ed. Flaur 1 $\frac{1}{2}$ a. kinni, kahtlusel, et nad oma isikutunnistuse 1. dets. tegelastele tárwitada olewat annud.

Oktoober

1. „W. M.“ pahandab, et siseministeerium sammusi pole astunud kohaliste omawalitsuse asutuste ümberwalimisteks, mis töörahwa ühise väerinna tegewusest tagandamise tõttu lagunenud.

— Walga raudteetehas ära põletatud, 138 töolist jääb tööta.

— Oksjonile pandud Ulila elektriiaam ei leia ostjaid, kuna ta pealt liiga palju „soomust“ on wõetud.

— Kohtla põlewkiwi-kaewandustes hakatakse järjekindlalt wangide tööjõudu tarwitama palgatõõliste asemel.

— Kärđlas on hulk töölisi lahti lastud; wabrikawalitsuse seletuse järele ei meeldiwat nende näod meistri-le.

3. Scheeli pangas kelmused ilmsiks tulnud, pangaomanik wäljamaal.

— Kaitseliitlane purjusolekus Oskar Kummanni tapnud.

— Teade Anton Grossbergi (-feldti) tapmisest sõjawäljakohtu poolt, kahtlustusel, et ta ratsareserwi kallaletungimisest 1. dets. osa wõtnud. Jüri ja Maria Hea 6 a., Pauline Hea-Piiberg 4 a. kinni mõistetud.

6. Tondi kadettidekooli kallaletungimises kahtlustatawad Alfred Sein, Wassiili Saharow ja Kristjan Seawer wangistatud. Johannes Walk olla selle pealetungimise juures surma saanud.

— Johannes Treimann, Helene Treimann, Woldemar Treimann ja Anna Wolberg kui „tsheka-agendid“ wangistatud.

— Abja wärnitsawabrikus plahwatus ja tulekahju. 3 töolist surma ja paljud wigastada saanud.

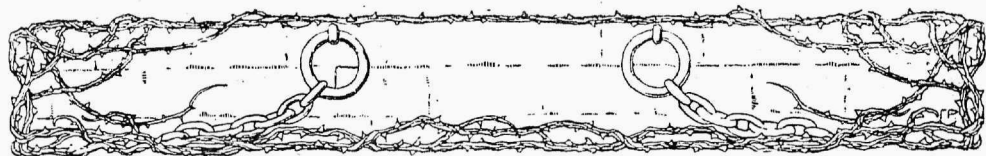
7. Wabariigi kohus Peetri tehase tööliste nõudmise 1918. a. maksmata jäänud palga asjus tühistanud.

— Wassiili Gorusschkin 9 a., Jaan Dants 2 a. 8 k. kinni pandud, kui arwatawad kommunistid. Põides kirjanik Wassiili Mõlder ja Maria Anson 10 a., Johan Welsweebel 3 a. kinni pandud, kui poliitikakahtlased.

12. „Meripank“ maksujõuetu, 12 miljonit kõrwale toimetatud.

14. Brasillia sõitis 157 in.

— Sots. Joonasele anti andeks tema wanad patud — kihutusetöö, mille eest ta omal ajal 3 kuuks kinni mõisteti.

„Kiire“ kägistaja tsensor M. Pukits

Trükiasjade-peawalitsuse kantselei aktist nr 24, a. 1908 (täienduseks „Kiire“ aktidele)

Eelmises kirjawahetuses esineb mitmel korral „kõrgestsündinud Martin Iwanowitsh“ kui asjatundja otsuseandja „Kiire“ pattude üle, kelle otsuse peale tuetades kohtuasjad oma käiku algasid. Lisame sellepärast siin juure sissejuhatuses tähendatud aktist tema kohta käiwad teated lühendamata kujul, et lugejale wõimalust anda näha, kes ja kuidas nad trükisõna materdamise kulul ennast elatasid ja karjeeri tegiwad. Siin on seda enam põhjust dokumenti terwelt awaldada, et nad ühel hoobil iseloomustawad on niihästi tähendatud isiku kui selle ametkonna kohta, sest nagu ehk hiljem näeme, olid kõik tsensorid vähemate peensusteni ühe weega ristitud.

Tema Ektsellentsile
Trükiasjade-Peawalitsuse Ülemale.

Martin Iwanow Pukitsa
palwe.

Peterburis Eesti keeles ilmuwate wäljaannete järele walwamist enese peale wõtta soowides on mul au Teie Ektsellentsi paluda mind selle koha peale nimetada. Juure siia lisan oma passi ja tunnistuse Leipzigi grafikakunstide-akadeemias õppimise üle.

M. I. Pukits.

Peterburis, 25. weebr. 1908.

*

Kes see isand on, ütleb juurelisatud tunnistus:

Härra Mart Pukits
Hallistest (Liiwimaalt)

oli Leipzigi Kuningliku grafikakunstide- ja raamatuasjanduse-akadeemia õpilaseks mihklipäewast 1899 kuni lihawõteni 1901, kuuludes peaaone järele puulõike-jauskonda, õige heade tagajärgedega.

Hoolsus ja kombeline eluwiis laitmata.

Kuningliku grafikakunstide- ja raamatuasjanduse-akadeemia direktor

Dr. Ludw. Nieper.

Leipzig, 30. martsil 1901.

14. martsil palub trükiasjade-peawalitsuse ülem politseidepartemangu direktorit teatada, kas Pukitsa üle mitte tähendatud departaman-

gus teateid ei ole, muidugi kartes, et kits kärneriks wõib pääseda.

1. aprillil saadab politseidepartemang järelepärimise tagasi, millele tempel peale on waju-tatud — endine salakirjade sisteem niisugustes juhtumistes on juba demokratiseeritud:

Politsei-Departemangu Direktor, kinnitades oma sügawat lugupidamist Trükiasjade-Peawalitsuse Ülemale, wõtab au teatada, et selles järelepärimises kõne all olewa isiku üle Departemangu aktides teateid ei ole. Nr 8312.

Alles peale selle teate saamist hakatakse kohaotsija wasta huwitust tundma ja päritakse 3. aprillil tema isiku üle teateid temalt eneselt. Wastus lausub:

Trükiasjade-Peawalitsuse Kantseleile.

Wõtan au enese isiku üle järgmist teatada: Mina, Martin Iwanowitsh Pukits, Uue Karista walla, Pärnu maakonna, Liiwi kubermangu talupoeg, olen sündinud 18. aprillil 1874. aastal, olen lutheriusku, maalimisekunstnik.

M. Pukits.

Sellega on asi joones, sest järgmine paber lausub:

Eesti keeles Peterburis ilmuwate wäljaannete järele walwamine usaldada isand Pukitsa kätte, temale palgaks määrates 500 rubla tasuks aastas Siseministeeriumi eelarwe § 1. punkt 13 b järele määratud summadest.

Staats-Sekretär P. Stolöpin.

Nr 3693.

8. aprillil 1908.

Et eestlane edasipüüdja inimene on, tõendab juba järgmine paber:

Siseministri poolt 13. Jaanuaril 1909. aastal kinnitatud lauakirja järele määrata Trükiasjade-Peawalitsuses eestikeelsete wäljaannete wabapalgalisele läbiwaatajale Pukitsale 1-st Jaanuarist tasuks 600 rubla aastas.

Asjaajaja abi [allkirj].

Teda saades, kui laialt wiisiks oli tsensori-teenistuses erakorralisi abirahsid paluda — keegi näituseks palub ja saab abiraha wenna naisewõtmise puhul —, tarwitab ka uus tsensor paariaastase terwisthäwitawa teenistuse järele seda teed:

Tema Ektsellentsile
Is. Trükiasjade-Peawalitsuse Ülemale.

Eestikeelsete trükitööde läbiwaataja
Martin Iwanowitsh Pukitsa
palwe.

Rasked elutingimised ja elamisetar-
bete kallidus awaldasid wõrdlemisi wä-
kese palga juures minu peale oma hä-
witawat mõju ja on wiimasel ajal minu
terwist tugewaste rikkunud.

Peale kestwat haigust, mis mind lõ-
puni ära on kurnanud, pean ma mind
arstiwa tohtri otsuse järele rohitsemist
weel jatkama. Et mul igasugused wõi-
malused selleks puuduwad, siis julgen
alandlikult Teie Ektsellentsi paluda mulle
arstimiseks rahalist abi määrata.

M. I. Pukits.

Juure lisatud Nikolai sõjawäehaigemaja ordi-
naatori kolleegiaassessori Rebase tunnistus.

Peterburi tsensuurakomitee juhataja peal-
kiri:

Palun Peawalitsuse - Ülemale ette
panna.

Isand Pukitsa hoolsat tegewust Peter-
buri Komitees arwesse wõttes palun omalt
poolt tema palwet täita.

8/XII 1910.

A. Katenin.

*

Trükiasjade - Peawalitsuse Kantselei
wabapalgalisena eestikeelsete wäljaannete
läbiwaatajale Pukitsale haiguse arsti-
miseks 75 rubla Siseministeeriumi 1910.
aasta eelarwe § 2. punkt 6a järele anda.

Trükiasjade-Peawalitsuse Ülem
Bellegarde.

№ 13921.

23. detsembril 1910.

Palwekirjas 1. septembrist 1911. aastal pa-
lub Pukits uueste silmalaugude krõonikalise
katarrhi arstimiseks rahalist tuetust, ette tuues,
et tal peale trükiasjade-peawalitsuses saadawa
palga mingid sissetulekuid ei olewat.

Järeldus:

Trükiasjade - Peawalitsuse Kantseleis
wabapalgalisena eestikeelsete wäljannete
läbiwaatajale Pukitsale anda haiguse-

arstimiseks 75 rubla Siseministeeriumi
1911. aasta eelarwe 1. par. 12. osa
järele.

Siseministri asemel

Ministriabi, Senator Lõkoschin.

№ 9763.

6. septembril 1911.

Peale selle tuli juba midagi uut wälja mõ-
telda. Neljaaastane tsensuura õhkkonnaga
kokkupuutumine õpetas selle kätte:

Tema Ektsellentsile
Is. Trükiasjade - Peawalitsuse Ülemale.

Eestikeelsete trükitööde järele walwaja
Martin Iwanowitsh Pukitsa
palwe.

Kui neli aastat tagasi mulle õnn
osaks sai Trükiasjade-Peawalitsuse tee-
nistusesse wõetud saada, oli minu kohu-
seks Peterburis ilmuwate eestikeelsete
trükitööde läbiwaatamine. Ajajooksul
laienes järkjärgult minu kohuste ring
märksa, aga palk selle juures jäi aga
endiseks.¹

Praegusel ajal käiwad minu järele-
walwe alla peale pealinna wäljaannete
— nende hulgas 3 korda nädalas ilmuw
eestikeelne ajaleht — weel teistes lin-
nades ilmuwad trükitööd; näituseks saa-
deti minewal aasta Narwast läbiwaata-
miseks tüsedad romaanid rohkearwu-
listes wihkudes. Näitekirjanduse läbi-
waatamine, mis warem Tallinna tsensori
kohus oli, kaswab ka iga päewaga, mis
tuleb Tallinnas, Tartus, Pärnus ja Wal-
gas alaliste teatrite asutamisest. Üle
100 näitemängu läbiwaatamine ja sisu
üle aruandmine, tõlked ja seletuseand-
mised erakaebtuste ja sandarniwalitsuste
järelepärimiste peale, ajalehtede õien-
dusekirjade ja teiste eraasjade selgita-
mine nõuab palju aega. Kokkuwõttes
on Eesti tsensuura asjus tööd rohkem
kui Läti omas, mille peal kaks inimest
ametis on.

Seda kõike silmas pidades on mul
au Teie Ektsellentsi paluda, kas Teie
mitte võimalikuks ei pea minu palka
kõrgendada.

14. martsil 1912. a.

M. Pukits.

*

¹ Olgugi et see 500 rublast 1908. aastal
600-ni 1909. aastal kõrgendati.

Ka see palwe leidis täitmist, nagu järgmine dokument näitab:

S. A. M. Isandale
Wäljamaa kirjanduse Tsensuura-Keskkomitee Trükiasjade-Peawalitsuse Ülemale.
26. mail 1912.
№ 1768.

Sellega on mul au Teie Hiilgust paluda Wäljamaa kirjanduse Tsensuura - Keskkomiteesse talupoega Pukitsat wabapalgalisena soome- ja eestikeelsete kirjandusetoodete läbiwaatajaks nimetada, talle selle aasta 1-st juunist alates 300 rubla aastas tasu määrates neist summadest, mis seni hiljuti surnud ametist wabastatud Kolleegia-Nõuniku Büschile makseti.

Keskkomitee eesistuja
Krahw A. Murawjof.
Nõus. 28/V.

[Peawalitsuse ülema märkus.]

*

Tsensuurakomitee esimehele kästi teatada, et selle 300 rubla hulka käiwad ka hoolsusetasud isand Pukitsale töötamise eest selles Komitees.

4/VI. A. Katenin.

*

Peterburis ilmuwate eestikeelsete trükitoode läbiwaataja (wabapalgalise) isand Pukitsa hooleks anda soome- ja eestikeelsete toodete läbiwaatamine Wäljamaa Tsensuura-Keskkomitees, temale tasuks määrates s. a. 1. juunist peale 300 rubla aastas Siseministeeriumi eelarwe § 1. punkt 12. alt.

Siseminister
Senator Makarow.

№ 7354.

5. juunil 1912.

Peale neljaaastalist teenistust kahel wäerinnal, aga ühel alal — trükiasjade-peawalitsus oli üleriikline asutus, Peterburi tsensuurakomitee kohalik Peterburi asutus — tunneb M. Pukits uueste tungi palgakõrgenduse järele:

S. A. M. Tema Ektsellentsile
Wäljamaa kirjanduse Tsensuura-Keskkomitee. W. T. Sudeikinile.
16. aprillil 1916.
№ 877. Armuline Härra
Wlassi Timofeejewitsh.

Peale selle, kui ametist lahkus wabapalgaline isand Kriwosch, kes Keskkomitees ungari- ja esperantokeelseid wäljaandeid läbi waatas, sai nende wäljaannete läbiwaatamine isand Pukitsa peale

pandud, kes Keskkomitees soome- ja eestikeelsete trükitoode läbiwaatajaks on. Et isand Pukits aga oma töö eest kõigest 25 rubla kuus tasu saab, ütles ta nüüd ennast ungari- ja esperantokeelsete wäljaannete läbiwaatamisest lahti.

Kuna ma wõimalikuks ei pea omalt poolt isand Pukitsale ungari- ja esperantokeelsete wäljaannete läbiwaatamist ilma tasuta kohuseks teha ja mures olles selle üle, et need wäljaanded õigel ajal tsenseeritud saaks, pean oma kohuseks Teie Ektsellentsi alandlikult paluda isand Pukitsale selle lisatöö eest 25 rubla kuus tasu määrata ehk selleks otstarbeks mõnda teist isikut nimetada.

Palun alandlikult Teie Ektsellentsi wasta wõtta sügawama austuse ja niisamasuguse truuduse tõendust

Alandlikumalt teenriit

Krahw Murawjowilt.

*

Wäljamaa kirjanduse Tsensuura-Keskkomitees wabapalgalisena soome- ja eestikeelsete wäljaannete läbiwaataja M. I. Pukitsa hooleks nnda wäljamaalt sisseweetawate ungari- ja esperantokeelsete trükitoode läbiwaatamist, talle selle töö eest täiendawaks tasuks määrates 25 rubla kuus Siseministeeriumi eelarwe § 1. punkt 12. alt 1. maist 1916. a. alates.

Trükiasjade-Peawalitsuse Ülem

Senator W. Sudeikin.

№ 3749.

21. aprillil 1916.

Sellega oli kõrgestsündinud Martin Iwanowitsh aineliselt kõrgema wõimaluse piirini jõudnud — 1200 rubla —, sest nii kõrget palka ei näi keegi wabapalgalistest tsensoritest olewat saanud. Ainult tsensor Heinrich Büsch sai alles enam kui 20-aastase teenistuse järele ja waatamata kõrgema haridusekraadi ja paarikümne keele oskamise ja nende tsenseerimise töös tarwitamise ainult suurwürsti wahelasegamise abil 1000-rublalise aastapalga. Ärgu üeldagu et eestlane edasi ei mõista jõuda.

Peab arwama, et niisugust erakorralist palgakõrgendust mitte ilma hoolsa teenistusega ei antud.

Milles see teenistus seisis, näitawad peale „Kiire“ aktides olewate kirjade weel järgmised dokumendid:

S. A. M.
Wäljamaa kirjanduse eraldatud tšensor Tallinnas ja Tallinna trükiasjade Inspektor.
3. nowembril 1908. № 572. Tallinnas.

Trükiasjade-Peawalitsusesse.
Raport.
Peterburi Kohtupalatilt sain makutsekirja 18. nowembril

kell 11 hommikul palati istumisele „tõlgiks“ ilmuda Hellati süüdistuseasjus Kriminaal-Seaduse par. 129. punkt 6. põhjal.

Jutt on nähtawaste rewolutsioonilisest brošuurast „Punased aastad Eestis“, mille üle ma minewal suwel Peterburi Tšensuura-Komiteele aruande ette panin ühes süüdistatawate kohtade tõlkega, mille põhjal Komitee otsustas selle üle kohtuasja alustada.

Seda silmas pidades, et ma praegusel ajal ühtegi inimest ei tea, kes minu äraoleku ajal minu aset wõiks täita, seda enam, et lähemas tulewikus siin kaks sotsiaaldemokraatlike sihiga ajalehte ilmuma hakkawad, niisama ka sellepärast, et Peterburisse sõidu ja seal elamise jauks krediidid puuduwad, on mul au Trükiasjade-Peawalitsust kõige alandlikumalt paluda mulle ära seletada, kas ma wõin kohtupalati kutsekirja tagajärjeta jätta wõi olen ma kohustatud, tähelepanemata jättes ülemalkirjeldatud asjaolusid, Peterburisse ilmuma. Wiimasel korral palun alandlikult mulle üelda, kuidamoodu sõitu minu teenistuse kohustustega ühendada ja kust mulle tarwilikud summad antakse.

Wäljamaa kirjanduse eraldatud tšensori kohuste täitja Tallinnas ja sealne trükiasjade Inspektor

H. Jannsen.

*

7. nowembril teatab trükiasjade-peawalitsus Peterburi kohtupalatile, et palatisse tõlgiks eestikeelsete wäljaannete läbiwaataja trükiasjade-peawalitsuses ja Peterburi tšensuura-

komitees isand Pukitsat wõib käsutada, kuna Tallinna trükiasjade-inspektor ja tšensori kohuste täitja Jannsen ei saa ilmuda.

S. A. M.
Trükiasjade-Peawalitsus.
16. detsembril 1910. № 13515.

Kõrgestsündinud
M. I. Pukitsale.

Trükiasjade-Peawalitsuse Kantselei palub Teid, Armuline Härra, Peterburi Kubermangu Sandarmi-Walitsuse Ülema palwe tagajärjel nimetatud Sandarmi-Walitsusesse (Twerskaja uul. 15) ilmuda homme, 17. detsembril, kell 12 päewal, Eesti keelest Wene keele tõlkimiseks.

S. A. M.
Trükiasjade-Peawalitsuse Ülema kohuste täitja.
20. martsil 1913. № 4257.

Tema Kõrgeaususele
M. I. Pukitsale.
Armuline Härra
Martin Iwanowitsh.

Mul on au Teile, Armuline Härra, sellega teatada, et Trükiasjade-Peawalitsuse Ülema kohuste täitja korraldusel Teile peale on pandud Narwa linnas ilmuwa ajalehe „Kiire“ järele walwamine, missuguse lehe numbrid Teile linnapostiga Teile korterisse saadetakse. Wõtke wasta, Armuline Härra, tõendust täielikust austusest ja truudusest.
Krahw J. Golowin.

S. A. M.
Trükiasjade-Peawalitsus.
1. mail 1915. № 4848.

Salakiri.
Petrogradi Kubermagu
Sandarmi-Walitsuse
Ülemale.

Teie kirja tagajärjel 27-st läinud aprillist on Trükiasjade-Peawalitsusel au Teile Ektsellentsile teatada, et eestikeelsete brošuurade ja kirjawahetuse järelewaatamiseks ja tõlkimiseks wõib Teile saata tähendatud Peawalitsuse eestikeelsete wäljaannete järelewalwaja Martin Iwanowitsh Pukits.

Trükiasjade-Peawalitsuse Ülema
ajutine kohustetäitja A. Muromtsew.

Aktist nr 283, 1905. aastast

Oige iseloomuliku täienduse M. Pukitsa tegewuse üle lelame trükiasjade-peawalitsuse aktist nr 283, 1905. aastast, „Eesti ajalehe „Elu“ wäljaandmise üle Tartus“.

See leht hakkas („Postimehe“ lühendatud wäljaandena) 1905. aasta lõpul ilmuma, mille kohta arhiwias ka omastkohast iseloomuline paber järele on jäänud:

Trükiasjade-Peawalitsusesse.

Trükikojapidaja õigustekandidaadi kolleegia-sekretäri Jaan Jaani poja Tõnissoni Teadustus.

Eesti soost elanikkude tõeliku tarbe rahuldamiseks tõsise rahwalik-teadusliku

ja ühiskondlik-kirjandusliku wäljaande järele mõtlen ma 1905. aasta detsembrikuu algust peale Tartus, minu wastutusel Eesti keeles wälja andma hakata ühiskondlist kirjanduslikku ja majanduslikku ajalehte „Elu“ siia juure lisatud programmi järele, mispärast mul au on Trükiasjade-Peawalitsuselt teatust paluda, kas sellele ehk takistusi ei leidu.

Jaan Tõnisson.

Tartus, nowembris 1905.

*

Juure on lisatud 22 punktist koosseisew õige lai programm. Leht hakkaks ilmuma kaks korda nädalas.

25. nowembril saadab A. Bellegarde tarwiliku tunnistuse Riiga kubernerile kätte.

7. weebruaril 1906. aastal küsib posti- ja telegrafi-peawalitsuse ülem Sewastjaanow trükiasjade-peawalitsuselt, kas eestikeelne ajaleht „Elu“ wäärt on, et tema saatmise postikuludid alama tariifi järele wõtaks, missugust kergendust tähendatud lehe wäljaandja J. Tõnisson palunud.

9. weebruaril wastab A. Bellegarde, et selle küsimuse peale trükiasjade-peawalitsusel praegu raske on wastust anda, „kuna kõne all olevast lehest kõigest 16 numbrit on ilmunud, mispärast tema sihi üle wõimata on otsustada“.

10. detsembril 1908. aastal pöörab posti- ja telegrafi-peawalitsuse ülema asetäitja Euler uueste trükiasjade-peawalitsusesse palwega, teatada, kas eestikeelne leht „Elu“, mille wäljaandja K. E. Partsi palub lehe saatmise postikuludid alandatud tariifi järele wõtta, selle kergenduse wääriline on.

Et trükiasjade-peawalitsuses esimest korda Partsi nime „Elu“ wäljaandjana leitakse, siis saadetakse tarwilik järelepärimine Liitwimaa kubernerile, kes 10. jaanuaril 1909. aastal teatab, et 1907. aastal 7. augustil J. Tõnissoni teadaande põhjal Liitwimaa kubernerile „Elu“ wäljaandmise õigus tõeste K. E. Partsi kätte on läinud, kes aukodanikku A. Jürgensteini lehe toimetajaks kutsudes seda iga päew wälja hakkas andma.

Nüüd järgnewad postiraha alandamise asjas järgmised kirjad:

S. A. M.	Isandale
Trükiasjade- Peawalitsus.	Trükiasjadeinspektorile
19. nowembril 1908.	Tartus.
№ 11753.	

Posti- ja Telegrafi-Peawalitsuse poolt tulnud järelepärimise tagajärjel Tartus ilmuwa eestikeelse ajalehe „Elu“ wäljaandja K. E. Partsi palwe asjas, milles see palub tähendatud lehe postimaksusi wähendada, paneb Trükiasjade-Peawalitsus Teie Kõrgestsündi-

nule ette wõimalikult peatselt teatada, kas kõne all olew ajaleht oma sihiga palutawat kergendust ära teenib.

A. Bellegarde.

S. A. M.	Trükiasjade-
Trükiasjadeinspektor	Peawalitsusesse.
Tartus.	

16. weebruaril 1909. Läänud aasta 19. detsembri järelepärimise peale on mul au Trükiasjade-Peawalitsusele teatada, et Tartus ilmuwa eestikeelse ajalehe „Elu“ wäljaandja K. E. Partsi palwe lehe postimaksude alandamise asjas täitmist wõiks leida, kuna selle lehe sihti rahulikuks tuleb lugeda.

Trükiasjadeinspektor Babaanow.

[Pliatsimärkus kirja peal:]

Trükiasjadeinspektori aruande järele kuulub „Elu“ rahwusliku edulise erakonna wäljaannete hulka.

*

Selle teate järele on walmis tehtud järgmine paber:

Trükiasjade- Peawalitsus.	Posti- ja Telegrafi- Peawalitsusesse.
------------------------------	--

Järelepärimise peale nr 65337 [seda nummert kandis posti- ja telegrafi-peawalitsuse kiri Euleri allkirjaga] on Trükiasjade-Peawalitsusel au teatada, et Tartus ilmuwa eestikeelse ajalehe „Elu“ wäljaandja K. E. Partsi palwe täitmisele postimaksu alandamise asjas Trükiasjade-Peawalitsuse poolt takistusi ei leidu.

Selle puhtalt walmiskirjutatud kirja peal on A. Bellegarde käega tehtud resolutsioon (pliiatsiga):

Tagasi lükata.

*

Selgitust annab järgmine paber:

Trükiasjade- Peawalitsus.	Kõrgestsündinud
2. martsil 1909.	M. I. Pukitsale.
№ 2145.	

Trükiasjade-Peawalitsuse Kantseleil on au, selle Peawalitsuse Ülema käsul, Martin Iwanowitshi alandlikult paluda homme 3. martsil kella 3 ja 6 wahel tarwilikkude seletuste jaoks Peawalitsusesse astuda.

*

Ja peale „tarwilikkude seletuste“ pandigi eelpool nimetatud pliiatsiresolutsioon walmiskirjale peale ja saadeti minema järgmine kiri:

Trükiasjade-
Peawalitsus.
6. märtsil 1909.
№ 2305.

Posti- ja Telegrafi-
Peawalitsusesse.

Järelepärimise peale nr
65337 on Trükiasjade-Peawalitsusel au
teatada, et eestikeelse ajalehe „Elu“
väljaandja K. E. Partsi palve tagasi
tuleks lükata, kuna küllalist põhjust ei

näe selleks, et Partsi väljaannet üle-
üldise postimaksu reegli alt eraldada.
Trükiasjade-Peawalitsuse Ülem
A. Bellegarde.

*

Olgu siin veel juure lisatud, et „Postimehe“
mälestusealbumi järele ja muude teadete põh-
jal M. Pukits ammu aegne „Postimehe“ kaas-
tööline oli.

7. NOVEMBER

Sel päeval vabadusepiigid
lõid vabiseema ilmariigid —
kõik maailm järsu pööre eel,
ja klassivõitlus uuel teel.

Me ainsa tõega võime leppi:
kõik ühe eest, üks kõigi eest.
Ei vaja valitsusekappi,
ei hoolekandjat-peremeest.

Ning tormikiirusega sõudes
maailmast läbi lendas ta,
lõi ülekohtult aru nõudes
kõik kannatused põlema.

Kommuun maailma veel ei valda,
veel siin ja seal tal tõkked ees, —
kuid juba jõudnud iga kalda
hüüd: „Maha vürst ja peremees!“

V. B.

СЕВЕРО-ЗАПАДНОЕ ОБЛАСТН. ОТДЕЛЕНИЕ ГОСУДАРСТВЕННОГО

Москоск. Вигоневского Треста

СКЛАД и КОНТОРА: внутри Гостинн. двора, № 147-148. Тел. 2-33-11.

МАГАЗИНЫ: 1) Гостинный двор, Зеркальная линия, № 54, тел. 6-45-75.
2) Александровский рынок, № 119.

Большой выбор: галстуков, кашне, шарфов, палантинов, джемперов
и прочих изделий из шелка „ВИСКОЗА“.

ВАТА шерстяная, верблюжья и белая шленской шерсти.

ТКАНИ шерстяные вигоневые, зимние и летние.

Н. К. П. С.

НИЖНЕ-ДНЕПРОВСКОЕ ГОСУДАРСТВЕННОЕ ПАРОХОДСТВО

ПРАВЛЕНИЕ в Херсоне, быв. Лютеранская ул. д. № 4.

Телефон № 297.

Телеграфный адрес: Херсон—Река.

КОММЕРЧЕСКИЕ АГЕНТСТВА: в Херсоне, Одессе, Николаеве, Запорожье и Зиновьевске.

ЭКСПЕДИЦИОННЫЕ ПУНКТЫ: в Британах, Бериславе, Каховке, Бол.-Лепатихе, Каменке, Никополе и Вознесенске.

ПРИСТАНСКИЕ АГЕНТСТВА: (Днепровской линии) Херсон, Львово, Британы, Берислав, Каховка, Качкаровка, Б.-Лепатиха, М.-Лепатиха, М.-Гирла, Ушкалка, Каменка, Никополь, Тарасовка, Беленькая, Александровск. (Бугской линии) Николаев, Н.-Одесса и Вознесенск.

МЕСТНОГО СООБЩЕНИЯ: Казачьи Лагери, Алешки, Голая Пристань.

ОБСЛУЖИВАЕМЫЕ ЛИНИИ:

НА ДНЕПРЕ:

Херсон—Александровск.
Херсон—Каховка.
Херсон—Казачьи-Лагери.
Херсон—Алешки.
Никополь—Каменка.
Никополь—Б.-Знаменка.
Херсон—Г.-Пристань.

Н.-Воронцовка—М.-Гирлы.
Тарасовка—левый берег.
Александровск—Кичкас.

НА БУГЕ:

Николаев—Вознесенск.

НА ИНГУЛЬЦЕ:

Херсон—Снигиревка.

ПРОИЗВОДИТ СЛЕДУЮЩИЕ ТРАНСПОРТНЫЕ ОПЕРАЦИИ:

ПЕРЕВОЗКУ

пассажиров, багажа и грузов в морском, речном, транзитном и местном сообщении между всеми портами и пристанями Н.-Днепра, Ю.-Буга, Ингульца и Одессы.

ПЕРЕГРУЗКУ

собственными механическими перегружателями (элеваторами) разного рода зерна с судов Госпароходства на иностранные суда.

БУКСИРОВКУ

судов, плотов, доков, мостов плавучих и разного рода других буксирных работ.

СТРАХОВАНИЕ

грузов при транспортировке и на складах.

ХРАНЕНИЕ

грузов и багажа на всех пристанях Н.-Д. Госпароходства.

ВЫДАЧА ССУД

грузохозяевам под товары и грузы, направляемые на суда Госпароходства.

Отправляет грузы и товары во все порты и пристани Н.-Д. Госпароходства **НАЛОЖЕННЫМИ ПЛАТЕЖАМИ.**

Перевозки **ПО ПРЯМЫМ И СМЕШАННЫМ** жел.-дор.-водным сообщ.

ПЕРЕВАЛКА

грузов с речных пароходов на морские и на железные дороги или обратно средствами Н.-Д. Госпароходства.

КОММЕРЧЕСКО-ЭКСПЕДИЦИОННО-КОМИССИОННЫЕ ОПЕРАЦИИ.

ПРОИЗВОДИТ

постройку новых судов, изготовляет сельскохозяйственные орудия, ремонт, литье и другие механические работы независимо от сложности и объема на собственном заводе им. „Старестина“ и маст. им. „III Коминтерна“.

Ленинградбумтрест

продает

БУМАГУ разных сортов.

ПРАВЛЕНИЕ: Просп. Володарского, № 46.

Тел. отд. продажи 544-50.

ОПТОВО - РОЗНИЧНЫЙ МАГАЗИН

Пр. 25 Октября, д. № 64, тел. 528-67.

„KLASSIWOITLUSE“

üksik nr maksab üksik-
ostjatele 25 kop., tellijatele
15 kop. Kaksiknumbri ind
kahekordne.

Aadress: Ленинград, Фон-
танка 53, „КЛАССОВАЯ
БОРЬБА“.

ЛЕНИНГРАДСКОЕ ОТДЕ-
ЛЕНИЕ АКЦ. ОБЩЕСТВА „ХЛЕБОПРОДУКТ”

О/Ü. „WILJAPRODUKT” LEENINGRAADI
OSAKOND

25. Oktoobri prospekt nr 44

TELEFONID:

L. osak. walitseja s. Grats of — nr 553-06. Kaubategewuseosakond — nr 144-21. Asjan-
duse walitseja — nr 135-21. Pea-raamatupidaja — nr 144-24. Transpordiladude osa-
kond — nr 553-09.

M Ü Ü B

suurel ja wäiksel määral WILJAPRODUKTISI, n.: RUKKID, RUKKIJAHU, KOIKE-
SELTSI NISUJAHU ja MITMETSELTSI TANGU — oma kontori ja müügiladude
kaudu, mis kõigis linnaosades olemas.

W Ö T A B

igaseltsi terawilja jahuks ja tan-
gudeks jahwatada oma weskides.

W Ö T A B W A S T A

igasugust kraami oma weuabinõudega
edasitoimetamiseks, wõtab igasugu kaupa
ladudesse oiule.

ROHKESTE
UUT
KIRJANDUST

SAI

„KÜLWAJA”

TULGE WAATAMA

RAHWISWAHELINE
RAAMATUKAUPUS

KÕIGIKEELSETE

RAAMATUTE

OST JA

MÜÜK

=

M A J O O R O W I

(end. WOSNESSENSKI)

PROSPEKT № 21

МЕХАНИЧЕСКИЙ Завод
ТОВАРИЩЕСТВА

„ГАЗОМОТОР”

Х А Р Ъ К О В.

Адрес для писем: Харьков, улица Свердлова (б. Екатерин.), № 80. — Телефон № 11-87.

Специальность: Ремонт и установка тепловых двигателей разных систем. — Изделия
завода как то: запасные части, цилиндрические головки, испарители,
поршни и мелкие части для двигателей. — „ОТТО ДЕЙЦ”, „ЭКОНОМ” и др.
имеются всегда на складе.

Опытные монтеры. — Технические советы по тепловым двигателям. — Масса благо-
дарственных отзывов.

Адрес для телеграмм: Харьков, „ГАЗОМОТОР”

ДОРОЖНЫЙ КОМИТЕТ
Профессионального Союза Работников Железнодорожного Транспорта
СССР

Мурманской жел. дороги (ДОРПРОФСОЖ)

— ЛЕНИНГРАД, Фонтанка, дом № 117 —

	№ комн.	Телефоны
Председатель	351	Городск. № 561-68
Отв. Секретарь	349	Коммут. № 74
Тарифно-Экономический Отдел	354	
Организационно-Инструкт. Отдел и ДБСИТ	348	
Культотдел	350	Городск. № 589-31
Канцелярия	} 340	
Бухгалтерия		
Статистика	} 347	
Инспекция Труда		
Завед. Тарифно-Экономическ. Отделом	} 356	Коммут. Округа Путей Сообщ. № 102
Юрисконсульт		

О Б'Я В Л Е Н И Е .

Ленинградский Районный Комитет Водного Транспорта (Райкомвод)

переезжает

в первых числах ноября месяца с Васильевского Острова, 4-я лин., д. № 9,
на Бульвар Профсоюзов, дом 19, во 2-ой этаж.

Президиум.

Leeningraadi osakond „ЯРГУБТОРГ” Leeningraadi osakond

Proletkulda uul. nr 4 — Telefon 5-83-48

MÜÜB kõisi, marlet, wilt-jalanõusi, poolkasu- | **OSTAB** tooresnahku, kanepit, puuwilla, willa
 kaid, ehitusewilti, mahorkat, tikku, naha- | ja muid tooresmaterjaalisi Jaroslawi
 kaupasi ja Jaroslawi riigitööstuse muid töösaadusi | riiklise tööstuse jauks

С открытием зимнего сезона

ЖИЗНЬ ИСКУССТВА

значительно расширяет отделы:
статей, рецензий, иллюстраций,
театральной хроники и кино.

ПОДПИСКА ПРИНИМАЕТСЯ:

во всех почтовых отделениях С. С. С. Р.

На 1 год — 12 руб. | На 3 мес. — 3 руб.

„ 1/2 года — 6 „ | „ 1 „ — 1 „

За границу 2 рубля.

Адрес Редакции и Главной Конторы:

ЛЕНИНГРАД, ул Плеханова, 2. МОСКВА, Страстной бульвар, 4.

Л е н и н г р а д с к и й
Губотдел СОЮЗА ТЕКСТИЛЬЩИКОВ
переехал в новое помещение

по Бульвару Профсоюзов, дом № 19, 3-й этаж, комн. №№ 84—106
_____ (временно ход с Красной улицы, дом № 22). _____

Т Е Л Е Ф О Н Ы :

Председатель	186-19,	комм. Дворце Труда № 40
Управление Делами	566-72,	" " " № 61
Орготдел	221-83.	
Тарифно-Эконом. Отдел	537-13,	" " " № 33
Культотдел	564-07,	" " " № 2
Финотдел	230-79.	

П Р Е З И Д И У М

СОЮЗ ПЕЧАТНИКОВ

БУЛЬВАР ПРОФСОЮЗОВ, № 19.

_____ 4-й этаж _____

Председатель	ком. 133,	телеф. 643-71
Секретарь	" 130,	" 129-67
Орг. отдел	" 132,	" 502-22
Т. Э. О. и п/отдел охрана труда	" 126,	" 588-57
Культ. отдел	" 127,	" 603-76
Статистика	" 135,	" 242-41
Финансовый отдел	" 137,	" 500-03
Делопроизводство	" 129,	" 243-98
По работе среди женщин и среди молодежи	" 131;	" 642-41

Л е н и н г р а д с к и й Губотдел
СОЮЗА СТРОИТЕЛЬНЫХ РАБОЧИХ
переехал в новое помещение

по Бульвару Профсоюзов, дом № 19, 3-й этаж, комн. №№ 100-16
_____ (временно ход с Красной улицы, дом № 22). _____

Т Е Л Е Ф О Н Ы :

Президиум	150-55, доб. комм. Дворца Труда № 39
Управл. Делами	215-25, " " " № 74
Фин. Сч. Часть	227-17.
Орготдел	609-24, " " " № 32
Тарифно-Эконом. Отдел	609-25, " " " № 38
Культотдел	561-73.

П Р Е З И Д И У М

**Ленинградский Губотдел
Профессионального Союза Советских и Торговых Служащих
С. С. С. Р.**

Ленинград, Дворец Труда, 5-й этаж, комн. № 93

☎ Телефон № 173-16, коммутатор Дворца Труда № 67 ☎

ГРУППОВОЙ КОМИТЕТ № 1	— ул. 3-го Июля, д. № 24,	телеф. № 221-53
" " № 2	— " " " д. № 32,	" № 583-78
" " № 3	— Демидов пер., д. № 11,	" № 580-05
" " № 4	— ул. 3-го Июля, д. № 51,	" № 155-79
" " № 5	— Троицкая ул., д. № 1/43,	" № 588-55
" " № 6	— ул. 3-го Июля, д. № 51,	" № 155-79
" " № 7	— ул. Восстания, д. № 35/40,	" № 534-06
" " № 8	— пр. К. Либкнехта, д. № 31,	" № 154-74
" " № 9	— Загородный пр., д. № 27,	" № 185-19
" " № 10	— В.О., Средний пр., д. № 15,	" № 215-84
" " № 11	— Мойка, дом № 51,	" № 516-30
" " № 12	— пр. Нахимсона, д. № 8,	" № 563-39

„EDASI“

**W. K. P. keskkomitee ja Põhja-Lääne büroo Eesti
seksioonide häälekandja**

Ilmub Leeningraadis „EDASI“ kirjastusel päewalehena

Tellimiste hind:

Linnades	1 kuu	1 rbl — kop.
	3 kuud	3 " — "
Maal	1 kuu	— " 75 "
	3 kuud	2 " 25 "

Üksik nummer 5 kop.

Toimetus ja talitus: ЛЕНИНГРАД, Фонтанка, дом 27

Telefon nr 533-86

Noorsoo poliitika, kirjanduse ja teaduse ajakiri

ilmub kord kuus „**SÄDE**” ilmub kord kuus

Wastutaw toimetaja L. Loothing

Toimetus ja talitus: Ленинград, Фонтанка 27, „СЯДЕ“

Peale üldise sisuga artiklite on
ajakirjas järgmised osakonnad: ilu-
kirjandus, antimilitarism, walgest
Eestist, töö külas, töölissport, kom-
munistlik noorsoo liikumine wälis-
maadel, pioneeride liikumine, kroo-
nika ning kirjandus ja arwustus.

Tellimise hind: aastas 2 rbl 50 k., kuus 25 k.

Üksik nummer 30 kop.

Iga noor ja pioneer olgu „SÄDE” tellija ja lugeja!

Iga noor ja pioneer laotagu igal pool „SÄDET” laiali
ja wõitku uusi lugejaid!

Iga noor ja pioneer olgu „SÄDE” kaastöeline!

УКРАИНСКОЕ АВТО-ТРАНСПОРТНОЕ ТОРГОВО-ПРОМЫШЛЕННОЕ
АКЦИОНЕРНОЕ ОБЩЕСТВО

„УКРАВТОПРОМТОРГ“

ПРАВЛЕНИЕ — г. Харьков, ул. Свердлова, № 22, тел. 7-64.

КОНТОРЫ, СКЛАДЫ и МАГАЗИНЫ в гг. Харькове, Екатеринославе, Киеве, Одессе, Запорожье, Артемовске и др. городах.

Основные задачи УКРАВТОПРОМТОРГА — организация и эксплуатация городских и междугородних грузовых и легковых автомобильных и автобусных сообщений во всех городах Украины.

Продажа и покупка автомобилей, мотоциклов, велосипедов, тракторов, запасных частей и принадлежностей к ним, инструмента и технотоваров.

УКРАВТОПРОМТОРГ принял по договору с УКРСЕЛЬБАНКОМ на себя снабжение селян тракторами „ФОРДЗОН“.

ЮЖНЫЙ ОКРУГ ПУТЕЙ СООБЩЕНИЯ

объединяет железнодорожный, водный и местный транспорты
УКРАИНЫ и КРЫМА.

Железнодорожный транспорт состоит из дорог:

Южных	Правление в г. Харькове,
Донецких	„ „ „ „
Юго-Западных . . .	„ „ „ „ „ „ „ „
Екатеринославских .	„ „ „ „ „ „ „ „

ОДЕССКИЙ ГУБЕРНСКИЙ ТРЕСТ
ДЕРЕВООБРАБАТЫВАЮЩЕЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ

ОДЕС ДРЕВ

Бугаевская улица, дом 51, тел. 14-70.

В СОСТАВ ТРЕСТА ВХОДЯТ:

Фанерный Завод им. Степ. Халтурина — Бугаевская, д. 51, тел. 14-70.

Бондарно-Токарный Завод, Ст. Портофранко, д. 28 (приют б. Маса), тел. 16-76.

Хировский Лесопильный Завод при станции Хировка.

ОТДЕЛЕНИЯ В ГОРОДЕ:

ул. Леккерта, 68; ул. Чижикова, 63; Нов. Базар, лавка № 2.

Заводы изготавливают: фанеру клеенную и изделия из нее, осиновые и др. бондарные изделия, катушки, пуговицы, веретена, предметы для спорта и др. токарные изделия.

Трест покупает: клепку дубовую и осиновую, обручное железо, заклепки, ясень, клен, ольху, березу и др. лесоматериалы.

Лесное Управление НКЗ Крымской ССР

г. Симферополь,

Совнаркомский пер., телеф. 275.

Производит отпуск организациям и частным лицам:

ДРОВ,
ДРЕВЕСНОГО УГЛЯ,
ВСЕВОЗМОЖНЫХ ПИЛОЛЕСО-
МАТЕРИАЛОВ,

КЛЕПОК,
ДРЕВЕСНЫЕ СТУЖКИ,
ФРУКТОВЫХ ЯЩИКОВ
и проч.

Склады во всех городах Крыма.

ДНЕПРОБУГСКИЙ
Районный Союз Кооперативных Товариществ

„Днепробуг“

ПРАВЛЕНИЕ в Николаеве.

ОТДЕЛЕНИЕ в Херсоне.

КОНТОРЫ в Каховке и Н.-Буге.

СНАБЖАЕТ ТОВАРАМИ
и ПРИЕМКА ХЛЕБА от
кооперативн. товариществ.

ТАБАЧНЫЙ ТРЕСТ В. С. Н. Х. ГРУЗИИ

— Базисный склад для Украины —
в гор. ХАРЬКОВЕ, Суздальские ряды, № 30.

Генеральное представительство „ГУБАКТОРГ“

ПАЦИРОСЫ изготовляются из лучших
сухумских табаков.

Крымское Государственное Мелиоративное Бюро НАРКОМЗЕМА

ПРОИЗВОДИТ ВСЕВОЗМОЖНЫЕ СТРОИТЕЛЬНЫЕ РАБОТЫ

— Симферополь, ул. Троцкого, № 14 —

МЕРЕФЯНСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ СТЕКЛЯНЫЙ ЗАВОД ИМ. ПЕТРОВСКОГО,

ст. МЕРЕФА, Южных жел. дор. — Торговая к-ра — Харьков, Армянский пер., № 2.

ВЫРАБАТЫВАЕТ всякого рода бутылки, аптекарскую, чернильную и хозяйственную посуду.

ПОКУПАЕТ белый бой стекла в неограниченном количестве.

Управление Уполномоченного „Госстроя“ по Юго-Западному району УССР

„ЮГЗАПГОССТРОЙ“

ПРОИЗВОДИТ РАБОТЫ: по дорожному, гражданскому, железнодорожному и промышленному строительству, восстановлению и ремонту центрального отопления и проч.; принимает на себя поставки разных строительных материалов.

Адрес: К И Е В, ул. Раковского (Б. Подвальная), № 19, телефоны: 7-87, 17-19 и 36-79.

Начюгзапгосстроя:

С. А. Аршавский.

Замнач.: И. В. Проценко.

Помнач.: С. И. Комаров.

Старейшая в СССР.

Сущ. с 1606 года.

КИЕВСКАЯ ТИПО-ЛИТОГРАФИЯ

ФОТОТИПИЯ, ПЕРЕПЛЕТНАЯ и СЛОВОЛИТНЯ
Государственного Издательства Украины — УАН
Киев, Цитадель, 9 (б. Лавра). Телефон № 41.

Печатает: газеты, журналы, брошюры, плакаты, различного рода бланки и другие типографские работы.

Литография исполняет: дипломы, преис-куранты, карты, плакаты, этикетки, чертежи и друг. художественные работы.

Переплетная изготовляет: конторские, полуконторские и гражданские книги, брошюры, папки, портфели, бьюары и др. работы.

ЦЕНЫ УМЕРЕННЫЕ. — Сметные калькуляции для государственных, кооперативных учрежд. и частных заказов исполняются немедленно.

УКРАИНСКИЙ ТРЕСТ Сельско-Хозяйственного Машиностроения

„УКРТРЕСТСЕЛЬМАШ“

ПРАВЛЕНИЕ — г. Харьков, улица Свердлова № 1.

Объединяет: 21 Государственный завод Сельско-Хозяйственных машин.

Предлагает: Со своих заводов и складов кооперативам, коллективам, сельхозам и сельским хозяевам по заводским ценам: ПЛУГИ, БУККЕРА, БОРОНЫ, КУЛЬТИВАТОРЫ, СЕЯЛКИ, ЖАТКИ, ЛАБОГРЕЙКИ, САМОСКИДКИ, МОЛОТИЛКИ, хлебные и кукурузные, КОННЫЕ ПРИВОДА, СОРТИРОВКИ, МЕЛЬНИЧНЫЕ ПОСТАВЫ, ПРОСОРОШКИ, СОЛОМОРЕЗКИ, КОРНЕРЕЗКИ, ЗЕРНОДАВИЛКИ, ЗЕРНОДРОБИЛКИ, ПРЕССА СЕННЫЕ, МАСЛОБОЙНОЕ ОБОРУДОВАНИЕ, НЕФТЯННЫЕ ДВИГАТЕЛИ, ТРАКТОРЫ „ЗАПОРОЖЕЦ“, ЗАПАСНЫЕ ЧАСТИ К НИМ и РАЗНОЕ ЛИТЬЕ КОВКОВОГО ЧУГУНА.

Продажа производится за наличный расчет и в кредит на льготных условиях.

Склады У. Т. С. М. — во всех окружных пунктах Украины.

ХЕРСОНСКИЙ РАЙОННЫЙ СОЮЗ
Сельско-Хозяйственной Кредитной Кооперации

„СЕЛЬСОЮЗ“

ПРАВЛЕНИЕ: гор. Херсон, Театральная, д. № 22

объединяет 97 с.-х. кредитных и 9 специальных товариществ,
а также 230 с.-х. артелей и 14 коммун.

На 1-го июля 1925 Союз имеет:

а) паевого капитала	46.522 руб. 01 коп.
б) собственных основных капиталов	85.346 „ 14 „
в) основных занятых капиталов	63.000 „ — „
г) собственных специальных	21.902 „ 34 „
д) запасный капитал	8.281 „ 82 „
е) Баланс на 1-го июля	629.681 „ 06 „

Союз всего объединяет 37.629 хозяйств, т. е. 39,7% всех хозяйств округа.

СОЮЗ:

- а) ведет широкие хлебозакспортные операции;
- б) сбывает продукты 26 молочных заводов объединяемой периферии;
- в) сбывает яйца, птицу и прочие продукты с.-х. производства;
- г) ведет сбыт фруктов и овощей;
- д) снабжает население с.-х. машинами, семенным, племенным и посадочным материалом, железом, лесом, цементом и другими строительными материалами а также другими предметами необходимыми в сельском хозяйстве;
- е) ведет инструкторско-организационное и агрономическое обслуживание своих низовых ячеек.

Типо-Литография

им. ЛЕНИНА

КИЕВ, Золотоворотская 11.

Тел.: ком. ЮЗ'а 211.

Печатает: газеты, журналы, афиши, брошюры, плакаты и др. типографские работы.

Литография исполняет: дипломы, прейс-курранты, карты, чертежи и прочие художественные работы.

Переплетная изготавливает: конторские и гражданские книги, брошюры, папки, портфели, бьювары и друг. изящные работы

Работы в одну и несколько красок выполняются художественно и оригинально. Исполнение скорое и аккуратное по минимальным ценам.

Харьковское Гос-кож-об'единение

УПРАВЛЕНИЕ: г. Харьков, Гражданская ул., № 1. Телефоны: №№ 12-14, 30-39 и 42-39

МАГАЗИНЫ в ХАРЬКОВЕ:

кожевенный по ул. Фридриха Энгельса, № 10, тел. № 26-55

обувной по пл. Роза Люксембург, № 13, тел. № 29-91

ОДЕССКИЙ ЦЕНТРАЛЬНЫЙ РАБОЧИЙ КООПЕРАТИВ

„ЦЕРАБКООП“

ПРАВЛЕНИЕ: Лассалья 6, тел. 43-44, 16-91, 12-92.

СНАБЖЕНИЕ

членов кооператива продуктами первой необходимости, мануфактурой, обувью, посудой, топливом и пр.

СНАБЖЕНИЕ

учреждений, больниц, детдомов и пр. всеми продуктами и предметами хозяйственного обихода.

КРЕДИТОВАНИЕ РАБОЧИХ И СЛУЖАЩИХ.

МЕХАНИЧЕСКИЙ ЗАВОД

„КРАСНЫЙ СИГНАЛ“

ОДЕССА, Ср. Фонт. ул., д. № 3а.

Завод изготовляет, ремонтирует и устанавливает разную системы приборы, аппараты и части к ним для центрального управления стрелками и сигналами, по электро-гидравлич., жесткой и гибкой системам и электр. блокировке. Строит семафорн. мачты, компенсаторы и лебедки. Ремонт и изготовление частей для подвижн. состава и постройка дрезин и вагонеток.

ЧУГУННО-МЕДНОЕ ЛИТЬЕ с обработкой и без оной.

ВСЯКАЯ МЕХАНИЧЕСКАЯ РАБОТА.

Сметы высылаются по первому востребованию.

ВЕЛОСИПЕДЫ

МУЖСКИЕ,
ДАМСКИЕ И
ДЕТСКИЕ

ВЕЛО-РЕЗИНА, части и принадлежности
собственного производства предлагает

Депо велосипедов Харьковского Металлотреста

гор. ХАРЬКОВ, ул. Свердлова, 33

ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ЗАВОД

„КРЫМСКОЕ МАШИНОСТРОЕНИЕ“

г. СИМФЕРОПОЛЬ.
Временная, д. № 11.

Изготавливает: Табако-крошильные ножи, метрические гири, тестомесилки для хлебо-заводов по шведскому типу.

Выполняет: Всевозможные механические ремонты, чугунное, медное и проч. литье. — Исполнение аккуратное, цены вполне доступные.

Первое
Украинское паевое
Товарищество

ПОГРУЗКА

Правление:
г. Харьков, Дв. Труда,
№ 124.

**Принимает и производит с материальной
ответственностью!**

- 1) погрузочные операции на всех станциях, в портах, перевалочных и иных пунктах с крупным грузооборотом, на мельницах, складах и других местах на территории УССР и Крыма;
- 2) транспортирование и хранение грузов, как во время переработки, так и связанных с ускорением погрузочных операций.

Конторы и агентства имеются во всех городах, жел.-дор. станциях и других промышленных пунктах УКРАИНЫ.

≡ КИЕВСКИЙ ПИЩЕТРЕСТ ≡

(улица ВОРОВСКОГО, дом № 10)

ЛУЧШИЕ КОНДИТЕРСКИЕ ИЗДЕЛИЯ

**ХАРЬКОВСКИЙ ЦЕНТРАЛЬНЫЙ РАБОЧИЙ
КООПЕРАТИВ**

„ЦЕРАБКООП“ Гор. Харьков,
Кооперативная ул.,
№ 10.

ПРОИЗВОДИТ ОТПУСК:

из Магазинов — мануфактуры, обуви, галантереи, посудно-хозяйственных товаров, мебели, бакалейно-гострономических, колониальных, молочных и прочих товаров.

- Столовых — обеды, завтраки, ужины и порционные.
- Хлебопек. — хлеб разных сортов.
- Мясолавок — мясо, птица, молочные продукты и овощи.
- Топл. скл. — дрова, антрацит, древесный уголь.

Кроме того „ЦЕРАБКООП“ имеет в своем распоряжении парикмахерские, мельницу, прачешную, молочную лабораторию по переработке молочных продуктов, киоски по продаже разн. товаров, табачные лотки и библиотеку, обслуживающую членов „Церабноопа“.

Правление.

**ДВУХГОРНЫЙ
Пивоваренный Завод
в Симферополе**

выпускает

ПИВО

качеством и крепостью до-
военного времени.

При заводе **Фабрика**
искусственных минеральн.
В О Д.

Ул. Воровского 17, тел. 295.

**Харьковский Государственный Лесопильный и Деревообделочный
Завод им. тов. Эйдмана**

„ХАРГОСДЕРЗАВОД“

гор. ХАРЬКОВ, Плехановский пер., № 3, тел. 13-29, 30-44.

Производство и продажа:

ЯЩИКОВ

МЕБЕЛИ

ДОСОК, БРУСЬЕВ и пр.

ПИЛОМАТЕРИАЛОВ

ОКОН, РАМ, ДВЕРЕЙ и пр.

Фабр. магазин и обойно-декорат. работа: Харьков, пл. Р. Люксембург, № 22,
телефон 13-51.

ГОСУДАРСТВЕННЫЙ КОНДИТЕРСКИЙ ТРЕСТ

== ГОР. ХАРЬКОВ ==

ПРЕДЛАГАЕТ

ШОКОЛАД — КАКАО
БИСКВИТ — КОНФЕКТЫ

и другие КОНДИТЕРСКИЕ изделия

ВЫСШЕГО КАЧЕСТВА

Представительства во всех крупных центрах СССР.

Управление Крымсельхозтреста,

объединяющее 8 производственных хозяйств, имеет в своем распоряжении для продажи следующие продукции ПОЛЕВОДСТВА, ЖИВОТНОВОДСТВА, САДОВОДСТВА и ОГОРОДНИЧЕСТВА:

Саженьцы плодовых и декоративных деревьев. Голландский сыр. Совхоз ТОМАК, ст. Сейтлер.

Овечья брынза и племенные поросята. Совхоз БЕЙСУ-КОВЧЕ, ст. Джанкой.

Племенные поросята. Совхоз КИТАЙ, ст. Биюк-Онлар.

Озимую пшеницу „Крымку“ семенную. Совхозы ЧИСТОПОЛЬЕ, КЕНЕГЕЗ и МАРИЕНТАЛЬ, ст. и гор. Керчь.

НАРКОМВНУТОРГ.

УКРАИНСКИЙ МУКОМОЛЬНЫЙ ТРЕСТ — УКРМУТ

Объединяет крупнейшие мукомольно-крупяные предприятия Украины.

Производит: заготовку зерно-хлеба
всех видов.

Принимает: перемол зерна госучреждений, кооперации, хозяйств органов и частных лиц.

Правление: гор. Харьков, пл. Розы Люксембург, б. д. „Астория“.

Сокращенный адрес: ХАРЬКОВ МУКТРЕСТ

РАЙОННЫЕ КОНТОРЫ: гг. Харьков, Киев, Одесса, Полтава, Екатеринослав и Бахмут.

О Г О Л О Ш Е Н Н Я .

ЗГІДНО З ПОСТАНОВОЮ

Правління Південно-Західної залізниці з 1 го ВЕРЕСНЯ ц. Р.

буде провадитись операція довготермінового догляду хлібних вантажів ЦУКРУ, ТЮТЮНУ на таких станціях: Балта, Біла-Церква, Бирзула, Бершадь, Браїлів, Вродівка, Войтівці, Вознесенськ, Голта, Дерезня, Жеребківево, Затиш'є, Звенигородка, Зиньківськ, Кодима, Липовець, Любашівка, Монастирське, Миронівка, Мврдарівка, Могилів-Подільський, Немирів, Новомиргород, Новоукраїнка, Ольвіопіль, Плетиний, Ташлик, Полонне, Поташ, Рибниця, Тальне, Умань, Фундуклеївка, Шпола, Юзефпіль.

За обслуговування вантажів на довготерміновий догляд встановлена така такса:

1. За догляд.	За тону:
а) за перший місяць	55 коп.
б) за другий місяць	49 "
в) за наступні місяці	43 "
2. За зважування :	
а) при прийому вантажу	21 "
б) при видачі	21 "
3. За страхування	по загальним ставкам
	Держстраху
4. За прокат мішків	5 коп. від мішка 15 дн.
5. За набивку в мішки	2 коп. від мішка
6. За бланк скл. об'яв	5 коп.
7. Інші додаткові операції, що	по дійсній собівартості.
зв'язані з довготерміновим доглядом, себ то сортування, очистка, перелопачування, просушка то-що	

П Р І М І Т К А :

Збори за догляд страхування і прокат мішків береться за кожних 15-ть днів, при чому терміни менше 15 днів вважаються на 15 днів.

Під час видачі вантажу зі склада без виконання залізн. перевозки (за винятком вантажа, що прибув залізницею) плата за догляд підвищується на 15 відсотків.

Найбільший термін догляду встановлено 6-ть місяців.

Установи, організації та особи, що зацікавлені в операції довготермінового догляду вантажів, за докладними тлумаченнями можуть звернутися до начальників станцій, на яких зазначена операція переводиться або до частини Допоміжних Підприємств Комерційного Відділу Правління Південно-Західних залізниць, що на Пушкінській вулиці ч. 14.

*Голова Правління Південно-Західних Залізниць (підпис).
Начальник Комерційного Відділу П. З. з. (підпис).*

ХАРЬКОВСКИЙ МЕТАЛЛОТРЕСТ

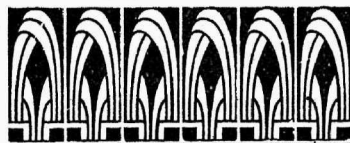
гор. ХАРЬКОВ, ул. Свердлова, № 19,
телефоны №№: треста — 17-77, управл. треста — 40-29.

Производит и продает:

- Паровые машины и котлы.
- Центробежные насосы.
- Вентиляторы „Сирокко“.
- Угольные сортировки и мойки.
- Вибрационные аппараты.
- Транспортеры.
- Вагонетки.
- Пресса маслoбойные.
- Подъемные краны и сооружения.
- ПОДВЕСНЫЕ КАНАТНЫЕ ДОРОГИ.**
- Мосты, поворотные круги.
- Ангары, мачты.
- Телефоны.
- Разноелитые медное и чугунное
- Разнообразные механическ. и
- Котельные работы.
- Ситаштампованное мукомольные, сахароооадам и каменноугольные.

Велосипедное депо :

ул. Свердлова, № 33, телефон 34-92.
ВЕЛОСИПЕДЫ, РАДИО-ПРИЕМНИКИ, ТЕЛЕФОНЫ.

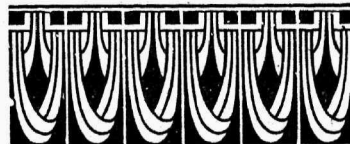

Всеукраїнський Кооперативний Страховий Союз „КООПСТРАХ“

ХАРКІВ, вул. К. Лібкнехта № 3.

Страхує майно від вогню, худобу й коней від падіжу, вантаж від збитків в дорозі, посіви від градобобо.

Вживає заходів по вогнетривалому (негорючому) будівництву на селі.

ЧУГУННО-ЛИТЕЙНЫЙ и МЕХАНИЧЕСКИЙ ЗАВОД ПРОИЗВОДСТВЕННОЙ ЧАСТИ

Харьковского Технологического Института

Каплуновская № 16. — Телефоны: 15-02 и 1-46

Изготовление водяных турбин, направляющих дисков паровых турбин. Полный ремонт паровых машин, турбин и двигателей внутреннего сгорания, включая изготовление головок и поршней для машин больших мощностей. Расточка цилиндров на месте. Изготовление задвижек „ЛУДЛО“. — Производство весов и гирь метрической системы

Народный Комиссариат ФИНАНСОВ

Украинской Социалистической Советской Республики

Харьков, улица К. Либкнехта, д. №№ 1, 3 и 7

„ФИЗИКОХИМИК“

Государственный Завод Точных Приборов.

КИЕВ, ул. Шевченко (б. Бибиковский бульвар), № 90,
тел. 18-74.

ОБОРУДОВАНИЕ ФИЗИЧЕСКИХ КАБИНЕТОВ,
ХИМИЧЕСКИХ и ТЕХНИЧЕСКИХ
ЛАБОРАТОРИЙ.

Весы химические: технические измерительные приборы.

Водомеры: манометры, пирометры, термметры, ареометры и др.

oooooooooooooooooooo

Харьковское Торговое
Отделение ЛУГАНСКИХ
Государственных
Эмалировочных Заводов

Площадь Карла Маркса, д. № 4
(б. Благовещенская)

**Продает изделия своего
производства:**

железо-эмалированную посуду,
чугунно-эмалированную посуду,
сковороды чугунные,
чугун топочный,
цибары оцинкованные.

oooooooooooooooooooo

ХАРЬКОВСКОЕ
ГУБЕРНСКОЕ ОБЪЕДИНЕНИЕ ПРЕДПРИЯТИЙ ХИМИЧЕСКОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ

„ХАРГОСХИМКОМБИНАТ“

гор. Харьков, Дмитриевская ул., № 19/1. — Телефоны: 18-60, 34-31, 33-48, 48-32.

ФАБРИЧНЫЕ МАГАЗИНЫ: № 1 — ул. Свободной Академии, № 45, телефон № 26-15.

№ 2 — ул. Свободной Академии, № 36, телефон № 44-39.

Предприятия „ХАРГОСХИМКОМБИНАТА“ изготовляют:

Мыло бельевое и туалетное высших сортов, Галеновые, химико-фармацевтические препараты, ДОМАШНИЕ АПТЕЧКИ, Антифрикционные самосмазывающие набивки, зеркала, масляные краски и уксус.

„ХАРГОСХИМКОМБИНАТ“ покупает:

Техническое сало, Растительные масла, Поташ; Тальк, Асбестовый шнур, Лектравы и разные химикалии.

ПРАВЛЕНИЕ.

У. С. С. Р.

ВСЕУКРАИНСКОЕ ЦЕНТРАЛЬНОЕ УПРАВЛЕНИЕ ЛЕСАМИ ПРОИЗВОДСТВЕННАЯ ЧАСТЬ

Ведет лесные работы на территории Украины. Имеет лесопильные заводы, паркетную фабрику, канифольно-скипидарные и ободо-паренные заводы.

(ХАРЬКОВ, ул. Революции № 12, тел. № 3302, 3223. Для телеграмм: Харьков, ВУПЛ, Производственная.)

РАЙОТДЕЛЕНИЯ: Харькове, Киеве, Житомире, Чернигове.

ПРЕДСТАВИТЕЛЬСТВА: Москве, Одессе, Екатеринославе, Балте.

Продажа дубового паркета, разных лесных материалов, дубовых, сосновых и проч. пород, пиломатериалов — дубовых, сосновых и проч. пород, обода спиц, клепки, канифоли, скипидара и проч.

Лесопромышленное и Топливное Паевое Товарищество
Левобережной Украины

„УКРЛЕСТОП“

ПРАВЛЕНИЕ: Харьков, ул. Карла Либкнехта 17/19, кв. 23.
Тел. 738, 1376, 2822.

ЛЕСОРАЗРАБОТКИ и ЛЕСЗАВОДЫ
в пределах Харьков., Донецк., Полтавск. и Черниговск. губ.

ПЕРВОМАЙСКАЯ ПАРКЕТНАЯ ФАБРИКА
в Тростянце при ст. Смородино Южных жел. дорог.

ИЗГОТОВЛЯЕТ: елочн., асфальт. и др. паркет, дубовый, ясеневый, кленовый и пр. пород и плинтуса.

Продажа: соснов., дубовых, ясеневых и др. пиломатериалов. — Кругляк дубовый, сосновый и др. пород. Дубовый материал по специальн. заказам.

ТОРГОВЫЕ СКЛАДЫ: Харьков, Артемовск, Луганск, Гришино, Славянск, Полтава и Сумы.

РАЙОННЫЕ КОНТОРЫ: в Чугуеве, Тростянце, Изюме, Сумах, Гутах, Мереве, Полтаве и при ст. Кременной.

Торговое представительство в ДОНБАССЕ — г. Артемовск.
П р а в л е н и е.

Киевский Государственный КАБЕЛЬНЫЙ ЗАВОД

Богоутовская, 23.

Телефон 12-86. — Телегр. адрес:
Кабельверк.

Производит: Индукционную, звонковую, суrolитную и аппаратную проволоку; Гуппер - провод и Гуппер-шнур; микротелефонные и коммутаторные шнуры и др.

Быстрое и аккуратное выполнение заказов.

Сроки изготовления и качества товара гарантируется.

Допускается КРЕДИТ.

Херсонский Многоголовный Рабочий Кооператив

„Рабкооп“

Контора: ХЕРСОН, ул. Октябрьской Революции, дом Рощина.

Мануфактура,

Обувь,

Галантерея,

Посуда,

Бакалейные товары и пр.

Государственная ШОКОЛАДНАЯ
и КОНДИТЕРСКАЯ ФАБРИКА

„КРАСНЫЙ КОНДИТЕР“ (Б. ПОК)

Под наблюдением опытных мастеров изготавливает шоколад плиточный, шоколадные конфеты, карамель мягкую, леденцовую и др. изделия широкого потребления.

Обращаем внимание гг. гр. покупателей, что наши изделия качества выше до-военного, изготавливаются из лучшего качества сырья без всяких примесей.

Кооперации и Госучреждениям товар отпускается на льготных условиях и со скидкой.
— Заказы выполняются быстро и аккуратно.

РОЗНИЧНЫЕ МАГАЗИНЫ:

Улица 1-го Мая, № 12, телефон № 32-90. — Улица К. Либкнехта, № 5, телефон № 15-59.
Улица Свердлова, № 6, телефон № 9-57.

ОПТОВЫЙ СКЛАД и ФАБРИКА: Харьков, улица 1-го Мая, 12, телефон 1-77.

ДИПЛОМ
ПОЛУЧЕН

в 1923 году

на Всероссийской
Сельско-Хозяйственной
Выставке

НЕТ ЛУЧШЕ КОНСЕРВОВ

КРЫМКОНСЕРВТРЕСТА

СИМФЕРОПОЛЬ, бульвар Ленина 9

Генеральная контора: Москва, Никольская 4

В ГРОМАДОМ ВЫБОРЕ КОНСЕРВЫ И ТОМАТ-ПЮРЕ.

— БЕЗ КОНКУРЕНЦИИ — ТОМАТ-ПЮРЕ. —

Лучшие в СССР натуральные виноградные **ВИНА**

КРЫМСКИЙ ГОСУДАРСТВ. ВИНОГРАДО-ВИНОДЕЛЬЧЕСКИЙ ТРЕСТ

„КРЫМВИНДЕЛПРАВЛЕНИЕ“

Столовые, крепкие, десертные ВИНА совхозов:

МАССАНДРА, ЛИВАДИЯ, ОРЕАНДА, АЙ-ДАНИЛЬ, ГУРЗУФ и др.

Государственным и кооперативным организациям отпуск вин на льготных условиях.

ПРАВЛЕНИЕ: Ялта, Массандра.

ДЕРЖАВНЕ ВИДАВНИЦТВО УКРАЇНИ

КИЇВСЬКА ФІЛІЯ

ПІДРУЧНИКИ для шкіл всіх закладів українською, російською та мовами нацменшостей
ЛІТЕРАТУРА зі всіх галузів знання

НОТИ всіх видавництв С.Р.С.Р. постійно новинки всіх видавництв

КНИГАРНІ У КИЇВІ:

1. Вул. Воровського, 29. 2. Вул. Леніна, 8. 3. Вул. Воровського, 39.

При 1-й книгарні відкрит відділ канцприладдя.

Вимогайте бюлетені

Філії по всій Україні

Kas teie teate,

et „Külmaja“ raamatuladus, Leeningraadis, Fontanka nr 53, krt 9, veel saada on tähtis, suur ja igatühele tarvilik raamat:

Loomulik arstimise õpetus.

== Terejuhataja terwetele ja tõbistele. ==

Dr Fr. Schöneberger ja W. Siebert.

Teine trükk. Walgas. Kultuura kirjastus. 754 lk 8° + Snimeise teha mudel. Hind pehmes köites 6 rbl, kõwas köites 7 rbl.

S i s u k o r d:

Esimene jagu. Parandawad wahendid ja nende mõju.

I. Mõustewahetus. Rahategewus. Palawik, põletik ja külmetamine. Kohutude mõjust. Soojuse mõetmine.	VI. Auruwannisid.
II. Wannitamised ja pesemised. Priisnitfi õerumised, tõlwatamised, wee õhuvann. Istewannisid. Peawannisid.	VII. Reha lahhtitegemise wahendid.
III. Rneipi walamised.	VIII. Wõimlemine ja tasumine.
IV. Suu-, nina- ja filmawannisid. Kurgu loputamine. Uhtumised naiste juures. Mao uhtumised. Weejoomine.	IX. Toaturnimine.
V. Mähkimised.	X. Sööt ja jook.
	XI. Walgus-õhuvannisid. Päiksewannisid.
	XII. Ohu puhastamine. Sügaw hingamine.
	XIII. Riided.
	XIV. Lõpufõna. Loomuliku arstimise wäärtus perekonnas.

Teine jagu. Haiguste eemale hoidmine ja haigete rawitsemine.

I. Kodune haigete rawitsemine. Haige tuba ja selle fiskepeade. Ohu puhastamine. Haigetoa jahutamine ja soendamine. Haigewoodi. Haige ümberfängitamine. Woodi- ja ihupesu ning selle wahetamine. Haige tõsimine ja kohast teise wiimine. Toitmiseft. Ohu puhastamisest. Wäljajehide. Õfendamine. Haige ajawiide. Paraneja lõbust. Haige külalistest. Mis peab rawitjeja haige juures wiibides tähele panema ja millest arstile teatama? Külgehattawate haiguste rawitsemiseft. Parandamata haigust põdejate ja surejate rawitsemiseft. Paranejate haigete rawitsemine. Lõpufõna. — II. Haiguste põhjustest üleüldiselt. Haigetsjäämise wõimalus ehk disposittioon. Wisielutad — haiguste tekitajad. Külmetamine. Teised juhused põhjusted. Terwiseõpetuse-rawitsemise ja paranduse ülesanded. — III. Haiguste eemale hoidmine mõistliku terwise rawitsemise läbi. Wärste õht. Rinnine suu edendab terwist. Ei arsti sinna tulemas, kus päike majas olemas! Meie

naht. Ilanahad. Toa soojus ja riided. Pea jahe, jalad soojad! Ohu puhastus. Söömine. Hambad. Joomine. Kuningas alkohol. Siitumine ja puhkus. Tahtmine. — IV. Gattajad haigused ja tool. — V. Esimene abi palawiku haiguse korral. — VI. Särjekindlalt ehk sagedaste ilmuwad, ohu ähwardawad nähtused kõrge soojuse puhul. Häda eemale hoidmine ja kaotamine. — VII. Põhjustest üleüldise, pikaldaste haiguste eest hoidmine ja nende rawitsemine. — VIII. Palawikuga ühendatud hattajad haigused. Kaela põletik. Dihwteriit. Krupp. Sarlakud. Veetrid. Wistrikud. Punetused. Kõugeb. Warjurõugeb. Tuulerõugeb. Lätatufetõha. Seatõbi. Tihwus. Plekiline palawitõbi. Kõhutõbi. Kolera. Uus haigus (influenza). Wahetuse palawik. Tagasi tuleja palawik. Kollane palawik. Noos. Nõlg ehk tatitõbi. — IX. Smejate ning laste rawitsemine. Murganaese ja laste tuba. Wan-

nitamine ja pesemine. Päite ja värste õht; õhuwannid. Woodi ja riided. Hammaсте tulek. Suu ja hammaste ravitsemine laste-eas. Nina eest hoolitsemine. Imaja tõstmine ja süles kandmine. Jooksa harjutamine. Uui. Ihu puhastus. Juukse ravitsemine. — X. Imaja toitmisest ja toidust lapse-eluaastates. Imetamine. Imaja. Kunstlik toitmine. Lapse piima teemine ja kahjutats tegemine. Piima lisad. Dr Lahmanni taimepiim. Teised näpunäited toitmisest. Lapse toidust eimestel eluaastatel. — XI. Meelendite ravitsemine noores lapses. — XII. Näpunäited kasvatamise kohta. — XIII. Loomulikkusest kõrvale kaldumised ja sündinud lastehaigused. Terwise rikked ja lastehaigused. Pea paistetud ja wormivastane pea. Balge erkude halvatus. Vesipea. Puudum para-soole awaus ja takistused kusetorus. Kõwerad jalad. Jänesemokk ja hundilõõr. Werekäin ja emamärgid. Kõwer kael. Kollatõbi. Sündinud lapse paha-tõbi. Naba-põletik. Sündinud laste filmade põletik. Haudumine. Ummukes olek ja patitused. Kõhust lahtiolek. Ohendamine. Algawad palawikuhaigused. Kõha ja nohud. Seentesed suus. Krambid. Woodi märjastamine. Piimakärnad. Inqlisetõbi eht rachitiz. Strohwolitõbi. Tantsutõbi. Selgroo kõwerused. Laste halvatus. — XIV. Hingamise elundite haigused. Hingamise elundid ja nende tegemus. Nende haigeksjäämisest üleüldse. Katarrid ja kõha. Age fulg (nohu). Pitaldane fulg; alaline fulg; takistatud läbi nina hingamine; haifew nina. Heimapalawik. Age ja pitaldane kurgu- ja kõrisõlme-katar. Hingetoru-põletik. Age ja pitaldane kopsu-põletik. Küljekontide naha põletik. Kopsude laienemine. Hingamise põudus. Kopsutiifitus. — XV. Seedimise elundite haigused. Seedimise elundite ehitus ja nende tegemus. Seedimise torratuste eest hoidmine. Santide hammaste põhjusted ja järeldused. Hammaсте haigused ja ravitsemine. Suu ilanaha põletik. Sõõjad kaswajad uulte ja keele külles. Age ja pitaldane söögitoru-põletik. Söögitorutiifitus ja wähhjatõbi. Age ja pitaldane maotatar. Mao wenitus. Ergulised kõhuwalud. Umarik maohaaw. Mao wähhjatõbi. Age ja pitaldane soole katar. Kollatõbi. Piimaoolika põletik. Riifid. Pitaldane kõhust kinniolek. Sooltest werejooks.

Soolte wähhjatõbi. Soolte sõlm. Parasoole ilanaha haawad. Parasoole sate (kehast wäljastäit). Soolte oosed. Soolte tiifitus. Paeluskid. Soltmed. Uskitesed. Trichinid. — XVI. Kõhunnahk ja tema haigused. Kõhunnaha põletik. Kõhunnaha tiifitus ja wähhjatõbi. — XVII. Matshaigused. Matsha seisukoht ja töö. Haiguse põhjusted, wältus ja hoidmine. Rändaw mats. Suurenenud mats. Matsha põletik. Kõrtsinud mats. Naswa mats. Matsha wähi. Matsha usfid. Sapitiivid. — XVIII. Kõhu süljenäärme, põrna ja neerude haigused. Kõhu süljenäärme ja põrna haigused. Neerude tegemus ja nende seisukoht kehas. Neerude haiguste põhjustest, tagajärjestest ja nende arahoidmisest üleüldse. Rändaw neer. Age ja pitaldane neerude põletik. Kõrtsinud neer. Neerumokk põletik. Wee kogumine neerumollis. Neerude kiwid. Põie katar. Põie kiwid. — XIX. Südameme ja soonte haigused. Südameme seisukoht, ehitus ja tegemus. Soonte siskeem. Südameme haiguste põhjusted ja hoidmised. Südameme haiguste ravitsemisest üleüldse. Sündinud südameme wead. Südameme siifemise kesta põletik. Klappide wigastus. Südameme lihase põletik. Erguline südamemepekamine. Südameme wältimise kesta põletik. Südameme koti weetõbi. Tuifsoonte abras-tamine. Tõmbsoonte wõrrengud ja laiennemised. — XX. Mähja anumad ja mähja näärmed, nende ülesanne ja haigused. — XXI. Peaaju, selgroo-üdi ja erkude haigused. Ergutawa ehitus ja tegemus. Peaaju, selgroo üdi ja erkude haiguste põhjusted. Haiguste eest hoidmine ja ravitsemine. Mõned ergutawa haigustele omased nähtused. Peaaju paistetused ja paisjed. Määndaw peaaju kesta põletik. Seesama haigus, kuid tiifituse weal mõjunew. Peaju- ja kesta põletik. Peaaju pehmenemine. Peawalu. Pools peawalu (migräne). Kohalitud krambid. Tõõstuse krambid (tirjutuse kramp). Kogelemine. Wasedowi tõbi. Langetõõbise krambid. Eklampsia. Selgroo-üdi tiifitus. Üleüldine selgroo-üdi nõrkus. Kaputaja rabandus. Palgewalu. Küljekontide wahelihaste ergu walu. Puusa ergu walu (ischias). Erkude põletik. Neurasthenia. Rujutatud haigus (hypochondrie). Ematõbi. Une põudus. Kangeustuse tõbi. — XXII. Liikumise elundite haigused. Age jooksa-tõbi. Pitaldane jooksa-tõbi. Lihaste jooksa-tõbi. Lihaste wahenahkade

Центральный Совет Народного Хозяйства Крыма

г. СИМФЕРОПОЛЬ, ул. Р. Люксембург, № 15.

Крымская Государственная Мукомольная
Промышленность
„КРЫММЕЛЬТРЕСТ“
Продает муку всех сортов и макароны. —
Продукция высшего качества из Крымской
пшеницы. Производит покупку пшеницы и
переработку на все сорта.
Правление: г. Симферополь, улица Розы
Люксембург, 15.

Крымский Государственный Соляной Трест
„КРЫМСОЛЬТРЕСТ“
Центральное Управление: г. Симферополь,
ул. Р. Люксембург, 15, тел. 3-06.
Телегр. адрес: Симферополь Соль.
Крымский Государств. Соляной Трест объеди-
няет соляные промысла Евпаторийского-Сак-
ского, Керченского, Феодосийского, Таганаш-
ского и Перекопского районов и Сакский
Госуд. Химический Завод.

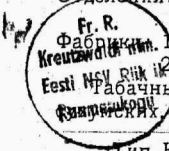
- Производит и продает следующ. продукты:
- 1) Повареную соль крупную и молотую.
 - 2) Глауберову соль для технических целей и химически чистую для медицинских надобностей.
 - 3) Хлористый магний кристаллический и плавный (продажа в 1925 г. и 1926 г. через Акц. О-во Мельстрой—Москва).
 - 4) Калийные удобрения с содержанием до 75% хлористого калия.
 - 5) Углекислую магнезию (белая магнезия) для парфюмерно-косметического производства.
 - 6) Серно-кислую магнезию техническую и медицинскую (английская соль).

„КРЫМШЕЙПРОМ“

в Симферополе, ул. Троцкого 2.
Отделения:
Севастополь, Ялта, Феодосия, Керчь.
От фабрики — к потребителю.
К предстоящему осеннему и зимнему сезону,
заготовлен большой выбор мужского, дам-
ского и детского готового платья, белья,
фуражек и проч. изделий, из лучших мате-
риалов, по последним модам, по ценам вне
конкуренции.
Костюм мужск. от 25 р. до 60 р.
Пальто „ 25 „ 50 „
Брюки „ от 3 р. 25 к. до 18 р.
Костюм дамск. от 40 р. до 75 р.
Пальто „ 30 „ 60 „
Крымштейпром — широкое кредитование
на льготных условиях, под гарантию учре-
ждений, коллективам рабочих и служащих
Госучреждений, Кооперации и друг. до 4-х
месяцев.
Наши отделения: г. Феодосия, Керчь,
Севастополь, Ялта.
По воскресным дням магазин с 9 до 2-х
часов открыт в Симферополе и Феодосии.

„КРЫМТАБАКТРЕСТ“

Правление: Симферополь, ул. Сухи № 15.
Отделения: в Москве, Ленинграде, Харькове
и Свердловске.
Ф. Р. Фабрика табаков в Керчи (б. Месаксудия).
Е. Р. Фабрика табаков в Феодосии (б. Стамболи).
Табачные изделия из лучших выдержанных
турецких и крымских табаков.

Лучшие отзывы знатоков-курильщиков.
Выпущены новые марки папирос „Корсо“,
„Наш боевик“, „Марокко“, „Восточные“.
Табаки №№ 10, 11, в упаковке 50 грамм
(1/3 ф.), по цене — 25 коп.

Крымский Госуд. Рыбпромышленный Трест
„КРЫМ-РЫБА“
Правление: г. Симферополь, улица Розы
Люксембург, 15.

Отделения: в г.г. Севастополе, Евпатории,
Керчи, Ялте, Феодосии и Симферополе.
Продажа рыботоров собственного улова
и других трестов. — Керченская сельдь, хамса,
кефаль, шема, рыбец, икра паюсная, красная
рыба, бычек и проч.
Госучреждениям и кооперации скидка и
льготные условия расчета.

Управление Крымской Государственной
Полиграфической Промышленности
„КРЫМПОЛИГРАФТРЕСТ“
Правление: Симферополь, Салгирия № 23,
тел. 1-20 и 3-90.

Отделения: Симферополь, Севастополь, Феодосия,
Керчь, Ялта, Евпатория, Джанкой.
Принимает к исполнению всевозможные
типографские, литографские, цинкографиче-
ские, стереотипные и переплетные работы.
Продажа продукции своего производства
через свои магазины во всех городах Крыма.

„КРЫМКОНСЕРВТРЕСТ“

Правление: Симферополь, бульвар Ленина 9,
телеф. № 3-51.
Представительства: Москва, Никольская 4,
Харьков, Суздальские ряды 59/60.
Оптово-розничный магазин: Симферополь,
ул. Троцкого № 5, тел. 2-33.

- Объединяет:
- 1) Фабр. „Трудовой Октябрь“, (б. Абрикосова) в Симферополе.
 - 2) Фабр. „Возрождение“ (б. бр. Шишмана), в Симферополе.
 - 3) Фабр. „Воля Труда“ (бывш. Петерс и Жуковского) в Керчи.
 - 4) Фабр. „Пролетарий“ (бывш. Иосифа Кефели) в Балаклаве.
- Изготавливает:
Томат-пюре, соленый томат, морс, овощные
консервы в самом широком ассортименте.
Фруктовое пюре, повидло-мармелад, компот,
варенье, глазированные фрукты.
Выпускаемая продукция вне конкуренции
по самым доступным ценам.
Преис-куранты высылаются по первому
требованию.

Управление Крымской Государственной Кожевенной Промышленности

„КРЫМКОЖТРЕСТ“
Главное Управление и Центральный склад:
Симферополь, Салгирия, 19.
Телеф. № 143 и 359.
Магазины в Симферополе и Севастополе.
На складах и в магазинах всегда имеются
в большом выборе: подошва, полувал, юфта,
шагрень, голенища, переда, хром, баран
сафьянный и подклеечный, шеврет.
Цены самые минимальные.

Московский Государственный Трест ШВЕЙНОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ

Тел. 2-74-22

МОСКВОШВЕЙ

Тел. 5-47-26

ПРОИЗВОДСТВО и ПРОДАЖА

ГОТОВОГО ПЛАТЬЯ,
БЕЛЬЯ, ГОЛОВНЫХ УБОРОВ, ПРОЗ- и
СПЕЦОДЕЖДЫ, КРЕСТЬЯНСКОГО
ПЛАТЬЯ, ШИТЬЯ, ПУГОВИЦ и т. д.

12 фабрик с 9000 чел. рабочих

Фабрики оборудованы последними усовершенствованными американскими машинами!

16

магазинов в разных частях
гор. Москвы

30

отделений на территории
СССР

ПОСТОЯННЫЙ ВЫБОР СЕЗОННЫХ ВЕЩЕЙ

Э. Т. Ц. Р.

ЭЛЕКТРО-ТЕХНИЧЕСКИЙ ТРЕСТ ЦЕНТРАЛЬНОГО РАЙОНА

Принимает заказы на изготовление, поставку, ремонт и монтаж динамомашин, моторов, двигателей.

Комплектное оборудование центральных станций, распределительных устройств и электропередач.

Электрификация фабрик, заводов и мастерских.

Трамвайные установки и освещение поездов.

Электрификация сел и деревень.

Производство электрических ламп, изоляторов и установочного материала.

Электро-механические заводы: в Москве завод „ДИНАМО“, в Харькове „Электросила“ (б. „ВЭК“).

Кабельные заводы и ламповые фабрики: в Москве.

Изоляторный завод „ИЗОЛЯТОР“ в Москве и завод им. „АРТЕМА“ в Славянске (Донбасс).

Завод Электрических Углей: „ЭЛЕКТРОУГЛИ“ (при ст. Кудиново) около Москвы.

Проектно-монтажные отделения и инженерные бюро во всех значительных городах СССР.

ПРАВЛЕНИЕ ТРЕСТА В МОСКВЕ,
Маросейка, № 17.

ЧЛЕН ПРАВЛЕНИЯ НА УКРАИНЕ,
Харьков, ул. 1 Мая, № 7.

ПРАВЛЕНИЕ ДОНЕЦКИХ ЖЕЛ. ДОРОГ

в целях удобств для своих клиентов и сокращения у последних накладных расходов, а также для устранения лишних посредников между транспортом и его клиентами

открыло в АРТЕМОВСКЕ, ЛУГАНСКЕ, РОСТОВЕ НА ДОНУ, ТАГАНРОГЕ и ХАРЬКОВЕ свои городские станции, которые производят:

- а) Продажу пассажирских билетов и плацкарт на все поезда и до всех станций железнодорожной сети **с доставкой на квартиры заказчиков.**
- б) Прием и отправление и выдачу грузов и багажа как на самих станциях, так и **на квартирах, складах и магазинах** грузовладельцев с **немедленной выдачей** последним **дубликатов.**
- в) **Наблюдение** за прибытием грузов для определенных клиентов и посылку им **уведомлений** о прибытии.
- г) **Гужевою перевозку** багажа и грузов по городу.
- д) **Хранение** грузов на своих складах.
- е) Выполнение **всех транспортно-экспедиционных работ.**
- ж) **Выдачу ссуд** под обеспечение последних перевозимыми грузами.
- з) Упаковку и обшивку грузов по поручению клиентов и **всякого рода справки** как по тарифам, так и по условиям перевозок.

Все поручения клиентов выполняются **за материальной ответственностью** городских станций **скоро, аккуратно, с полной приспособленностью к нуждам клиентов, за невысокое комиссионное вознаграждение**

согласно объявленным таксам.

Постоянным, крупным клиентам **особо льготные условия.**